

Strabrechtse Heide
Broedvogelkartering 2024

*Een broedvogelkartering op basis van
Broedvogel Monitoring Project (BMP)
Bijzondere soorten*

Geert Engels
0638895545
geert.engels@outlook.com

Heeze, november 2024

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	<i>Huidige ontwikkelingen.....</i>	5
1.2	<i>Ligging</i>	6
1.3	<i>35 jaar vogelmonitoring.....</i>	7
1.4	<i>Een woord van dank.....</i>	7
1.5	<i>Gebruikte methode</i>	8
1.6	<i>Weeroverzicht</i>	8
2	Gebiedsindeling.....	10
2.1	<i>Inventarisatiedata 2024.....</i>	11
2.2	<i>Lijst van waarnemers.....</i>	12
3	Resultaten Strabrechtse Heide	13
3.1	<i>Totalen territoria.....</i>	13
3.2	<i>Verloop aantallen.....</i>	15
3.3	<i>Opvallende zaken in 2024.....</i>	16
3.4	<i>Soortbeschrijvingen</i>	17
3.5	<i>Ecologische groepen.....</i>	43
4	Bijlagen	49
4.1	<i>Bijlage 1: Bijzondere Vogels Strabrechtse Heide 2023/2024</i>	49
4.2	<i>Bijlage 2: Bijzondere broedvogels van het Beuven.....</i>	50
5	Colofon	54

(laatst bijgewerkt 4 november 2024)

1 Inleiding

Heeze, november 2024

De Strabrechtse Heide behoort tot de grootste, hoofdzakelijk natte heideterreinen van Nederland en bestaat uit een mozaïek van natte en droge stukken heide, afgewisseld met grasvlakten (pijpenstrootje), dennenbossen en vennen. De Strabrechtse Heide ligt ten oosten van het dorp Heeze en omvat behalve de Strabrechtse Heide zelf de Mierlose, Heezerse en Lieropse Heide. Het gebied wordt aan de westzijde begrensd door de Kleine Dommel. Dwars door het uitgestrekte heidegebied loopt de Witte Loop of Rielloop. De Strabrechtse Heide ligt in de Centrale Slenk van Brabant. Dit is een laag gebied dat begrensd wordt door de hogere gebieden Peelhorst en Kempenhorst. De vennen in het heidegebied zijn meestal ontstaan op die plaatsen waar het zand is weggeblazen tot op de lemige ondergrond. Het Beuven is zo ook ontstaan. Soms echter zijn de vennen ontstaan door de werking van ijslenzen (pingo's genoemd) gedurende de voorlaatste ijstijd (het Rondvenneke bij het Grafven is een zogenaamde pingo-ruïne) of vindt vanuit de ondergrond toestroming van grondwater naar het ven plaats.

De Strabrechtse Heide en Beuven zijn samen aangemerkt als Natura 2000 gebied omdat zeven habitats en één soort van Europese betekenis aanwezig zijn in het gebied. Ook zijn er drie vogelsoorten waarvoor het gebied belangrijk is: Roerdomp, Woudaap en Kraanvogel. Drie habitattypen zijn gebonden aan waterrijke milieus met voedselarme tot matig voedselarme wateren.

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. Dit netwerk vormt de hoeksteen van het beleid van de EU voor behoud en herstel van biodiversiteit. Natura 2000 is niet enkel ter bescherming van gebieden (habitats), maar draagt ook bij aan soortenbescherming.

De heidevelden zijn een restant van een historisch landbouwsysteem. Het aanwezige bos werd gekapt. Nederzettingen kwamen tot ontwikkeling op de hogere gronden bij de beken. Tijdens de Romeinse tijd werd er al een hoogstaande landbouw uitgeoefend in deze contreien. Later na het vertrek van de Romeinen groeiden de heidegebieden weer vol met bomen. In de Middeleeuwen ontstond weer een behoefte aan landbouwgronden en werd het bos weer gekapt en ontstond een heide-potstal systeem: de schapen graasden overdag op de hei en produceerden 's nachts de mest in de stal. Dit landbouwsysteem bleef functioneren tot het einde van de 19e eeuw toen de kunstmest zijn intrede deed. Men heeft geprobeerd dit heide-potstalsysteem weer in ere te herstellen door een kudde Kempische heideschapen het gebied te laten begrazen en de bouw van de historische nederzetting De Plaetse. Het is een nabootsing van een Frankische nederzetting van rond 600 na Chr. Het Beuven is het grootste ven van ons land (125 ha). De betekenis van het Beuven voor zeldzame watervegetaties werd goed gedocumenteerd vanaf de dertiger jaren van de vorige eeuw. In de loop van de vorige eeuw verdwenen deze soorten. Tot ongeveer 1980 werd een venbegroeiing aangetroffen met soorten van (matig-)voedselarme, zwak zure milieus zoals waterlobelia, kruipende moerasweegbree, gesteeld glaskroos, oeverkruid, drijvende waterweegbree, moerashertshooi en kleinste egelskop. In de jaren zestig en zeventig verslechterde de situatie door de aanvoer van landbouwwater via de Peelrijt. In die jaren breidde de rietkraag zich steeds verder uit. Een teken dat de voedselarmoede aan het verdwijnen was. Vanaf de schoonmaakperiode in 1985-1986 zijn deze soorten weer teruggekomen. Er is toen een herstelplan uitgevoerd waarbij het water uit de Peelrijt grotendeels buiten het Beuven zou worden gehouden. Al in 1987 werden verschillende soorten uit het verleden weer waargenomen zoals stekelbiesvaren, pilvaren, ondergedoken moerasscherm en vlottende bies. Acht jaren later werd vastgesteld dat het herstel succesvol is geweest. Het watermilieu blijft echter kwetsbaar voor voedselverrijking via zowel de beek als ook via luchtvervuiling. Op de Strabrechtse Heide komt zowel droge als vochtige heide voor. Respectievelijk met struikheide en dopheidevegetaties. Het heidebeheer is gericht op een afwisselend, halfopen heidelandschap. Dit heidelandschap bestaat niet alleen uit een lage heidebegroeiing maar ook uit akkertjes waar de schapenmest kan worden gebruikt, uit opgaande elementen zoals bosjes en uit actief stuifzand. Veel diersoorten reageren op het kleinschalige beheer dat op de heide wordt toegepast. Er wordt geplagd om de klokjesgentiaan te behouden als waardplant voor het Gentiaanblauwtje. Er worden verticale randjes afgestoken om de mierenleeuw te behouden. De Nachtzwaluw is met enkele tientallen broedpaartjes aanwezig dankzij de structuurrijke heide met enige bosopslag. Roerdomp, Woudaap en Tapuit worden vrijwel jaarlijks vastgesteld, Bruine Kiekendief, Porseleinhoen en Paap onregelmatiger. Tijdens de trek overnachten regelmatig honderden kraanvogels in het gebied. 's Winters is de Klapekster een vaste verschijning, net als de Grauwe en Toendrarietganzen die de landbouwgronden in de omgeving bestrijken. Typisch bij het heidelandschap horend reptiel is de levendbarende hagedis. Hij heeft een zeer verborgen leefwijze, maar als wandelaar kan men het geluk hebben, hem zonnend op het pad door de heide aan te treffen. In de poelen en vennen leven aardig wat amfibieënsoorten, waaronder enkele bijzondere zoals de heikikker, een

typische soort van heide- en veengebieden en de poelkikker, een soort die vooral in kleinschalig landschap voorkomt. In de ondiepere delen zet de rugstreeppad haar eisnoeren af. Het Beuven en de sloten aan de rand van dit gebied bieden leefruimte voor een aantal vissoorten, als biermpje, zeelt, riviergrondel en paling. Heel algemene soorten zijn de driedoornige- en tiendoornige stekelbaars. De Amerikaanse hondsvij, een exoot die vrij zuur water verdraagt en in veel Brabantse vennen aangetroffen wordt, eet eieren en larven van amfibieën en heeft zo een negatieve invloed op de soortenrijkdom ter plekke.

Voor een uitgebreide gebiedsbeschrijving verwijs ik naar J. Smits, et. al, Staatsbosbeheer 1996: Het Land van Peel en Maas.

Meer informatie van het gebied vindt u [Strabrechtse Heide & Beuven | natura 2000](#).

1.1 Huidige ontwikkelingen

In het najaar van 2013 is er een groot anti-verdrogingsproject aangevangen op en rond de Strabrechtse Heide. Dit GGOR (Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime) project is uitgevoerd in opdracht van het Waterschap de Dommel, Staatsbosbeheer en de gemeente Someren. Het is een realisatie ten behoeve van een deel van de Natura 2000 doelen. De project verantwoordelijkheid lag bij het Waterschap de Dommel. Het project is afgerond in 2014. De doorgangen over de Witte Loop zijn deels uitgegraven tot voordes. Op de wandel- en fietsroutes zijn bruggen en duikers neergelegd. Langs de Witte loop is de verrijkte en vervuilde grond afgevoerd. Vanaf de Witte loop is er een nieuwe slenk gegraven om het water van het Beuven af te kunnen laten. Dit schone water loopt nu niet meer in de Kleine Dommel maar wordt gebruikt om het Marijkeven natter te houden. Begin 2014 zijn nog een deel van de bestaande solitaire (dennen) bosjes gerooid. De berken zijn grotendeels behouden. Ook is er ongeveer 10% van de bosjes behouden gebleven. Meer informatie over GGOR vindt u hier: [Op weg naar GGOR 2.0](#)

In de winter 2019-2020 is door de Bosgroep Zuid een hernieuwde schoonmaak van het Beuven gedaan.

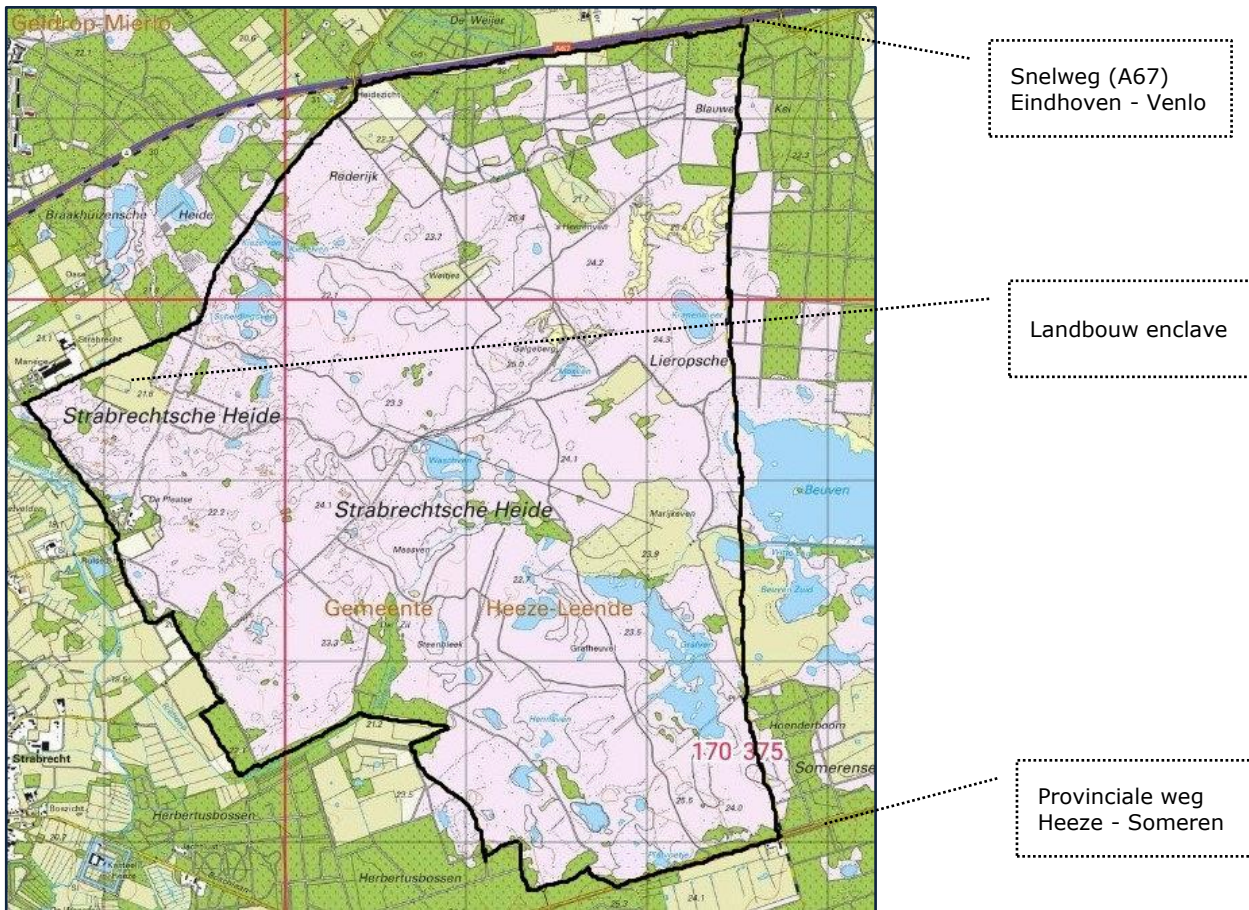
In de herfst van 2022 is er een herstelproject van het 's Heerenven en omgeving gedaan. Deel van het gebied dat langs als paardenwei in gebruik is geweest is afgegraven en de diepe ontwateringsloot is gedempt.

De werkzaamheden worden uitgevoerd om de juiste omstandigheden te creëren voor de ontwikkeling van vochtige heide. Om dit doel te bereiken wordt gemiddeld 10 tot 15 cm van de voedselrijke bovengrond, die is ontstaan door de landbouwkundige activiteiten in het verleden, verwijderd. Het afgraven van de voedselrijke bovengrond leidt tot een lagere ligging.

Eind 2023 is gestart met de werkzaamheden voor de ontwikkeling van vochtige heide in de voormalige landbouw enclave gelegen tussen de Mierlose Dijk en de manege (zie kaartje volgende bladzijde). Van zuid naar noord is een brede slenk ontstaan. In combinatie met greppels die gedempt zijn wordt in het gebied meer water vastgehouden en worden kwelstromen bevorderd. Na de realisatie van het project wordt het gebied verder verschaald door beheer dat is gericht op het afvoeren van voedingsstoffen. Zo zijn voedselarme en vochtige omstandigheden gerealiseerd die nodig zijn voor het ontstaan van vochtige heide. Er is een vogelkijkhut aangelegd. Al deze veranderingen zullen naar verwachting een verschuiving in (vogel)soorten opleveren. De verwachting is dat na 2 à 3 jaar de (vogel)fauna weer is gestabiliseerd en er meer heide gebonden soorten terugkomen. De verwachting is dat al deze maatregelen weer wat meer water in de vennen zullen brengen en de natte heide meer kwaliteit geeft met alle bij behorende soorten die daarvan profiteren.

Meer informatie vindt u hier: [inrichting-landbouw enclave](#).

1.2 Ligging

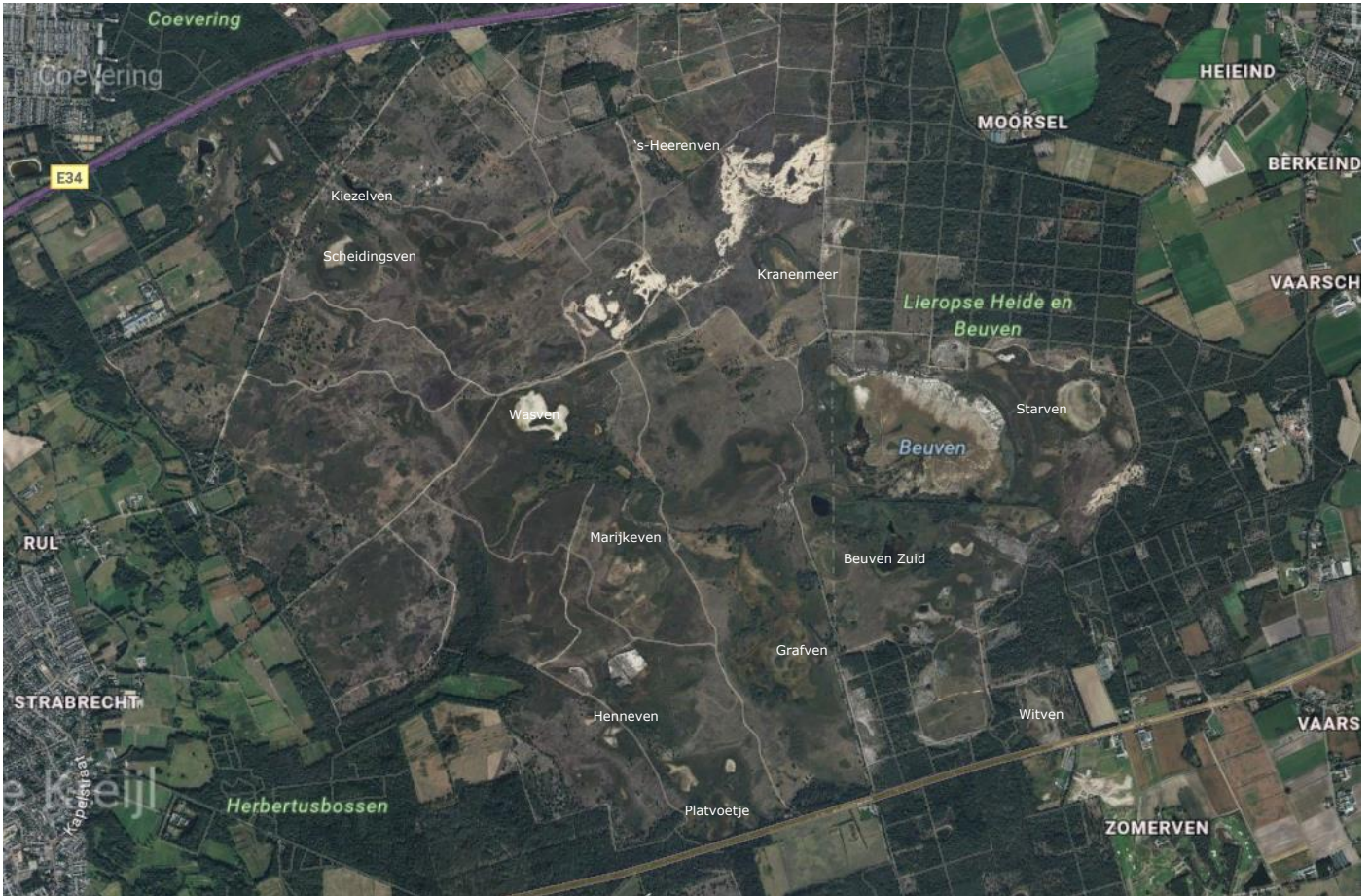

De Strabrechtse Heide is gelegen in Oost Noord Brabant tussen in de gemeente Heeze-Leende en grenst aan de gemeenten Geldrop-Mierlo en Someren. Het gebied wordt beheerd door en is deels eigendom van Staatbosbeheer. Aangrenzende gebieden¹ worden beheerd door het Brabants Landschap (Braakhuizense Heide in het noorden en Herbertusbossen in het zuiden) en de gemeente Someren (Beuven en omgeving) in het oosten. Het gebied van de Strabrechtse Heide ligt geheel op het grondgebied van de gemeente Heeze-Leende. Het geïnventariseerde gebied is ingetekend in de bovenstaande kaart. Aan de oostzijde is de grens gelijk aan de gemeentegrens Heeze-Leende en Someren.

Het geïnventariseerde gebied is 1281 hectare groot.

Op onderstaande satellietfoto uit 2016 is duidelijk te zien dat het gebied Noordoost veel meer open is dan voorheen. Op deze satellietfoto is ook te zien dat er rond de Witte loop tussen het Wasven en het Henneven veel gekapt is afgelopen jaren. Ook zijn de stuifzanden (lichte vlekken ten noordoosten van het Mosven en Kranenmeer) heel prominent aanwezig. Ook de kapvlaktes bij het Beuven en Starven zijn goed zichtbaar.

¹ Deze gebieden zijn niet meegenomen in de inventarisatie. De inventarisatie bijzondere soorten van het Beuven is als bijlage (zie hoofdstuk 4.2) bijgevoegd.

1.3 35 jaar vogelmonitoring

In de winter van 1987-1988 heeft Staatsbosbeheer een groep van enthousiaste vogelaars bijeengebracht om de Strabrechtse Heide op broedvogels te gaan monitoren. De groep vrijwilligers heeft in de loop van de jaren nogal wat wisselingen gekend maar nog steeds gaan er 6 groepen vogelaars in het voorjaar voor dag en dauw (en soms 's avonds/'s nachts) het gebied in om de waarnemingen te doen en vast te leggen. De deelnemers zijn leden van IVN-afdelingen in de omgeving van het gebied (Heeze-Leende en Mierlo) en particulieren.

Na al die jaren kunnen veranderingen in de soorten goed gezien worden in de tabellen en de grafieken per soort. Voorzichtig kan geconcludeerd worden dat er voor de meeste soorten een achteruitgang kan worden geconstateerd. Slechts enkele soorten tonen een duidelijke vooruitgang. Maar ook kan geconcludeerd worden dat de hoeveelheid water die aanwezig is op de hei erg bepalend is voor de hoeveelheid soorten en de aantallen per soort: Veel water: meer soorten (en aantallen) die van drassige gebieden houden, minder water: toename van de soorten (en aantallen) die van droge gebieden houden!

Ook in de jaren 1967, 1968 en 1969 vonden er vogelinventarisaties plaats. Dit gebeurde door leden van het Werkgroep voor natuurbehoud en milieubeheer Stadsgewest Eindhoven. Deze gegevens zijn gepubliceerd in het Paarsboek Strabrechtse Heide/E9. Dit boek is gepubliceerd in 1972 in het kader van het behoud van de Strabrechtse Heide. Door het gebied was in die tijd het tracé van de nieuwe E9 gepland.

De gegevens van deze inventarisatie (gemiddelden over de drie jaren) zijn opgenomen in dit rapport.

1.4 Een woord van dank

Een woord van dank gaat in de eerste plaats uit naar de waarnemers die vele uren van hun vrije tijd in hun hobby vogels kijken besteden. Een opsomming van de waarnemers is te vinden in paragraaf 2.2. Daarbij dient vermeld te worden dat deze personen regelmatig vergezeld worden door anderen die in staat worden gesteld zich het inventariseren eigen te maken. Uiteraard ook voor hen een woord van dank.

Daarnaast wil ik Staatsbosbeheer en dan vooral boswachters ecologie Geoffrey de Rooij en Bjorn Alards, bedanken voor de mogelijkheid die zij ons tellers bieden om het gebied te inventariseren. De

tellers zijn namelijk daardoor ook in staat om op plekken te komen die normaal gesproken niet voor het publiek toegankelijk zijn.

Een woord van dank gaat ook naar Het Brabants Landschap en de familie Van Alphen die deels eigenaar zijn van het gebied. Het deel van de familie Van Alphen wordt beheerd door de Bosgroep Zuid.

Ook wil ik het [Sovon Vogelonderzoek Nederland](#)² bedanken. Door het digitale autoclustering systeem is het verwerken van gegevens de laatste jaren aanzienlijk eenvoudiger geworden.

Sinds een aantal jaren worden door een aantal regionale vogelaars waarnemingen in Oost-Brabant verzameld op de internetsite van Vogels in de Kempen ([Vogel in de Kempen - Waarnemingen](#)). Een aantal bijzondere waarnemingen gedaan in het inventarisatiegebied zijn opgenomen in de bijlagen.

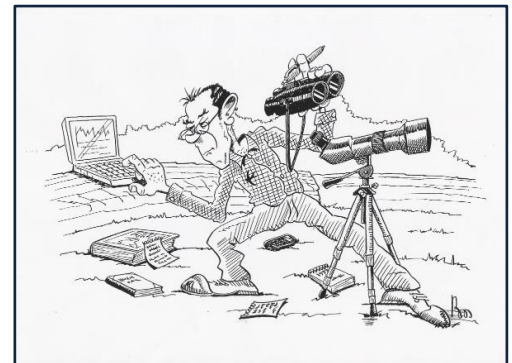
Al jaren is er een telpost, ([Trekpost Strabrechtse Heide](#)) op de oostrand van het gebied, tegen het Beuven-Zuid aan. Bijzondere waarnemingen die hier gedaan worden staan vermeld in de tabellen achter in het rapport.

In het verleden vond er jaarlijks een uitgebreide inventarisatie van het Beuven en omgeving jaarlijks plaats door leden van de Vogelwerkgroep de Peel. Helaas is er de laatste jaren gebrek aan inventariseerders en worden enkel de bijzondere soorten geïnventariseerd. Omdat het gebied aangrenzend is en de gebieden tezamen een groot natuurgebied zijn is dit verslag opgenomen in de bijlage.

1.5 Gebruikte methode

De lijst met geïnventariseerde soorten komt overeen met het [Handleiding Sovon broedvogelonderzoek – BMP & kolonievogels](#) (2023) aangevuld met enkele soorten. Tot en met 2005 werd de Veldleeuwrik enkel in een van de deelgebieden (Noord) geteld. Vanaf 2006 is deze soort in het gehele gebied geteld.

De tellers voeren hun telgegevens/waarnemingen in de database van Sovon in met behulp van de app Avimap in het veld en/of gebruiken daarbij het invoerportaal op de site [Sovon Avimap](#)³. De waarnemingen worden door deze applicatie geautoclusterd en door de hoofdteller gecontroleerd en in het rapport verwerkt. De soortenkaartjes worden door Avimap van Sovon gemaakt.

Tekening Gert-Jan Bos (bron Sovon)

De plot is In Avimap bekend als nr.3450

1.6 Weeroverzicht

December, januari, februari

Zeer zachte winter

Met een gemiddelde temperatuur van 6,3°C tegen een langjarig gemiddelde van 3,9°C was de winter zeer zacht en eindigt op een gedeelte derde plaats samen met 2016 in de top tien van warmste winters sinds 1901. Alleen de winters van 2007 en 2020 waren zachter. In Januari waren er twee korte koude periodes.

Neerslag: Alle drie de maanden waren nat: december met gemiddeld over het land 121 millimeter neerslag tegen een langjarig gemiddelde van 78 millimeter, januari met gemiddeld 82 millimeter neerslag tegen een langjarig gemiddelde van 68 millimeter en februari met gemiddeld 106 millimeter tegen een langjarig gemiddelde van 58 millimeter. De zeer natte winter volgde op een zeer natte herfst, waardoor er in de afgelopen zes maanden al 673 millimeter is gevallen. Normaal valt er 426 millimeter in de twee seizoenen samen.

Zonneschijn: Met landelijk gemiddeld 173 uren zon tegen een langjarig gemiddelde van 218 uur was de winter zeer somber. December en februari waren zeer somber met respectievelijk 35 uur tegen 58 normaal en 52 tegen 92 uur normaal. Januari was met landelijk gemiddeld 86 zonuren tegen 68 zonuren normaal juist zonnig.

Maart, april, mei

² Sovon Vogelonderzoek Nederland organiseert landelijke vogeltellingen voor natuurbeheer, beleid en onderzoek

³ Om deze te openen heb je rechten nodig

Temperatuur: Warmste lente sinds het begin van de metingen

Met een gemiddelde temperatuur van 11,8 °C tegen een langjarig gemiddelde van 9,9 °C was de lente de warmste sinds het begin van de metingen. Het oude record van 11,7 °C dateert van 2007. Alle maanden waren ruim te warm. Maart was recordwarm met een gemiddelde temperatuur van 9,0 °C tegen normaal 6,5 °C. In april was de afwijking het kleinst, 10,8 °C tegen normaal 9,8 °C. Mei was één van de warmste meimaanden sinds het begin van de metingen met een gemiddelde van 15,5 °C tegen normaal 13,4 °C.

Neerslag: Zeer natte lente. De lente was zeer nat met gemiddeld over het land 256 millimeter neerslag tegen een langjarig gemiddelde van 148 millimeter. Hiermee is de lente van 2024 één van de natste sinds. 1906, in 1983 viel 273 millimeter In De Bilt viel 296 millimeter. Alleen in 1979 viel meer, 310 millimeter. In het zuiden viel plaatselijk meer dan 300 millimeter, ongeveer twee keer zo veel als normaal. Het minst nat was het op Terschelling, daar viel 187 millimeter. (Normaal 124 millimeter)

Maart droog, april zeer nat, mei recordnat.

Maart was droog met landelijk gemiddeld 46 millimeter tegen 53 millimeter normaal. April was met gemiddeld 82 mm de op twee na natste aprilmaand sinds het begin van de metingen, normaal valt 40 mm. Mei was de natste meimaand sinds het begin van de metingen met gemiddeld 127 millimeter neerslag tegen 55 millimeter normaal. In 1983 viel landelijk gemiddeld 115 mm. In het zuiden viel plaatselijk meer dan 200 mm. In mei zorgden zware buien plaatselijk voor wateroverlast.

Zonneschijn: De lente was met over het land gemiddeld 504 uren zon somber. Het langjarig gemiddelde is 567 uur. Alle maanden brachten minder zonneschijn dan normaal. Maart was vrij somber met 126 uren zon tegen 145 uur normaal. In april scheen de zon 167 uur zon tegen 195 uur normaal en mei was ook wat somberder dan normaal met 212 uur tegen normaal 225 uur.

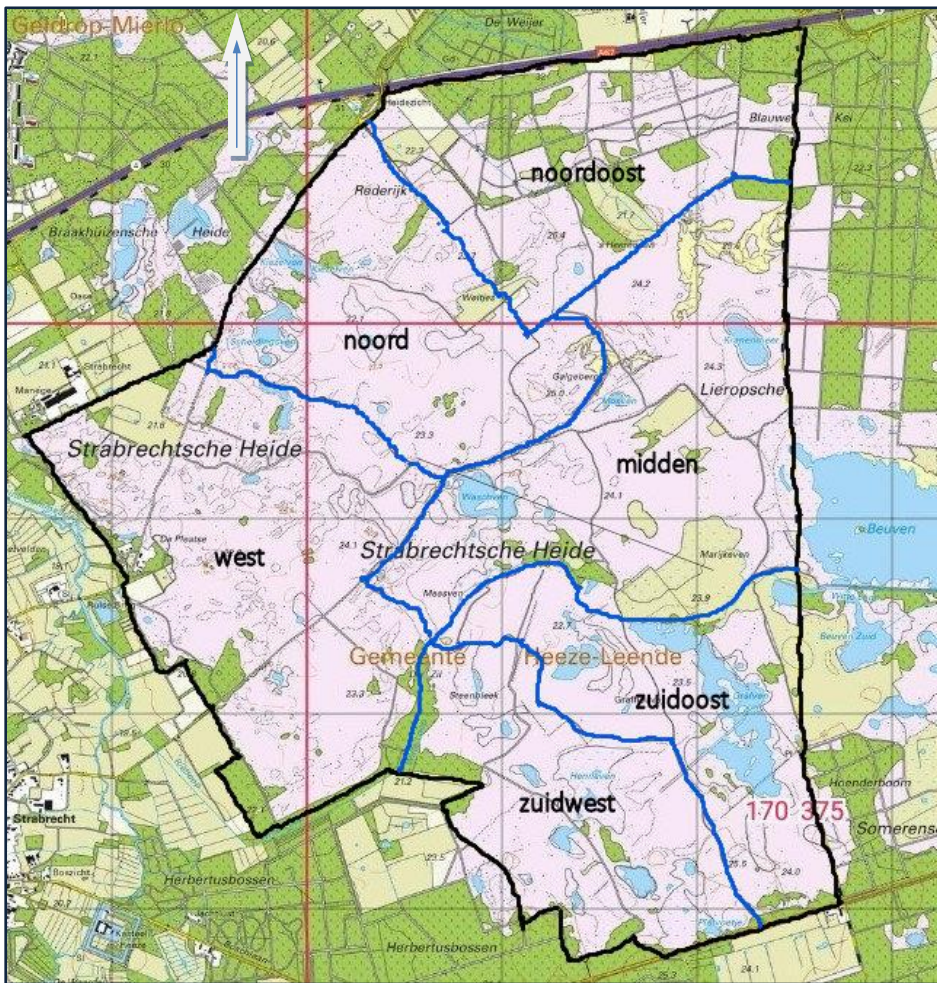
Juni, juli, augustus

Temperatuur: Met een gemiddelde temperatuur van 17,7 °C tegen 17,5 °C was de zomer net iets warmer dan het langjarig gemiddelde. De zomer kende twee gezichten: de eerste helft was het vaak koel en nat, de tweede helft vaak warm en droog.

Neerslag: Juni. Met landelijk gemiddeld 222 mm neerslag tegen normaal 224 mm viel de normale hoeveelheid neerslag. In het zuidoosten en oosten was het duidelijk natter dan normaal. In het midden en westen was het (veel) droger dan normaal.

Natte juli met grote regionale verschillen. Met gemiddeld 108 mm tegen normaal 78 mm regen was juli nat. In delen van Noord-Brabant en het hele oosten en noordoosten was het zeer nat. Er waren maar weinig droge dagen. Doordat de regen vaak tijdens buien viel waren er grote regionale verschillen. Droge augustus met in het oosten en zuiden plaatselijk zware onweersbuien. Zonnige zomer dankzij zonnige augustus.

2 Gebiedsindeling

De gebieden zijn opgemeten en t.b.v. de automatische clustering zijn de volgende percentages aan de deelgebieden toegekend:

Deelgebied	Percentage
West	24%
Noord	15%
Noordoost	15%
Midden	21%
Zuidoost	12%
Zuidwest	13%

2.1 Inventarisatiedata 2024

maand	Noord	Noordoost	Midden	Zuidoost	Zuidwest	West
februari					27	
maart				3		
						5
					7	
						12
	14		14			
		16				
				17		
					18	
						19
			20			
				26		
						28
	30	30				
april				1		
						2
		6	6			
					9	9
			10	10		10
	11					
		13				
					18	
			21			
				22		
						25
		26				
	29					
						30
mei		4				
				5		
						7
		13			13	
		14				
				20		
	21					21
		23*				
			27*			
	28					28*
					30	
juni		1		1		1
					4	4
		6				
			7*			
					11	
		15				
		18*				
		19				
	25					25
				26*		26*
		27				
juli						2
			3			
	8					
		13		17*		
			18			
augustus		5				

In totaal hebben er in de periode van 27 februari tot 5 augustus 71 (deel)bezoeken plaats gevonden. Deelbezoeken hebben een sterretje (*) achter de datum.

Alle deelgebieden zijn ook 's-avonds bezocht. Deze bezoeken zijn vetgedrukt.

Er zijn geen nachtbezoeken geweest.

Tijdens de bezoeken wordt soms gebruik gemaakt van bandopnames om de territoria van de Bosuil en Nachtzwaluw in kaart te brengen.

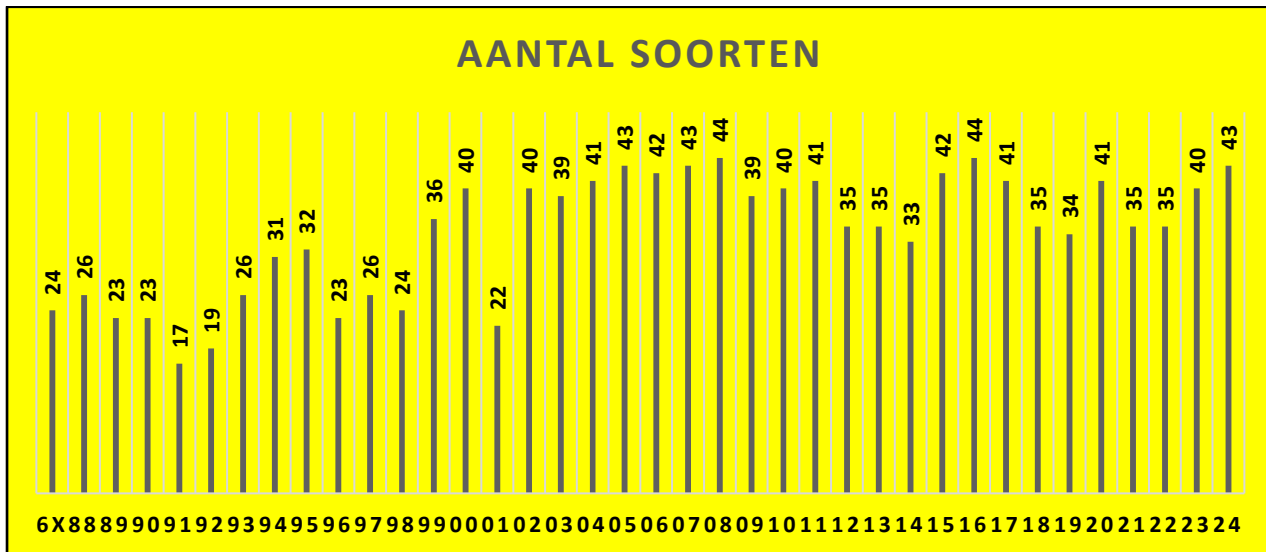
2.2 Lijst van waarnemers

Gebied	Waarnemers
Noord	Harry Dumoulin;
Noordoost	Mart Vorstenbosch, Theo van den Broek en Jan Rademakers;
Midden	Andre de Koning;
Zuidoost	Lucia en Rob Hogervorst;
Zuidwest	Mart de Louwere, Herman Princen;
West	Rien Swinkels, Jan van de Laar, Wim Middel, Ineke Thijs; Jan de Vries;
Aanvullende waarnemingen	Annette Coomans, Geert Engels, Bjorn Allards

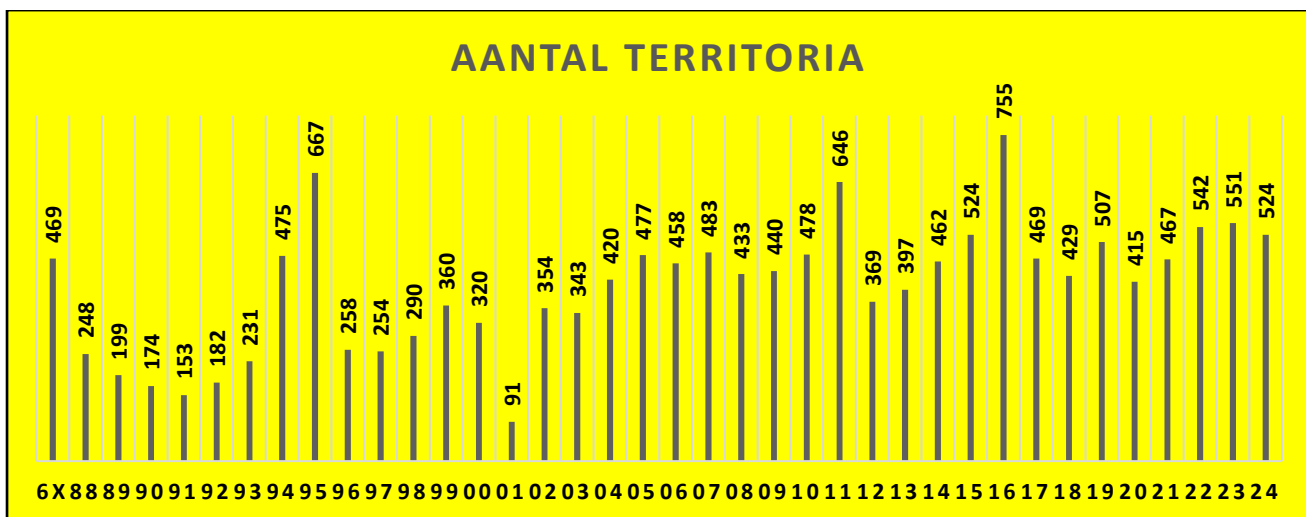
3.2 Verloop aantallen

Hieronder een grafiek met het verloop van het aantal soorten over de jaren.

(6X Staat voor het gemiddelde van de jaren 1967, 1968 en 1969.)

En een grafiek met het aantal territoria door de jaren heen.

3.3 Opvallende zaken in 2024

Bijzonder was het grote aantal **Bonte Vliegenvangers** bij de Plaetse. Alleen al op het driehoekige plein waren minimaal 4 tegelijk bewoonde nestkasten. Daarom ook de foto op de voorpagina.

In de periode mei – juni was er weer een **Slangenarend** aanwezig.

Door het natte voorjaar en dus veel water op de hei zie dat de eenden en ganzen het prima hebben gedaan. Omdat er bij de vennen geen droge oevers waren ontbrak de **Kleine Plevier**.

Aan de westzijde van het Beuven is een territorium **Kleinst Waterhoen** gevonden. Vorig jaar was er een in het aangrenzende Strabrechts Broek.

2024 Nat, natter het natst!

Als gevolg van de zeer natte winter en ook het zeer natte voorjaar bleef het hele gebied gedurende de inventarisatieperiode heel erg nat. Op vele plaatsen waren grote oppervlakten die onder water stonden.

Dit had ook consequenties voor de inventariseerders en de inventarisatie. Men kon enkel het gebied in met hoge laarzen en sommige delen waren zo nat dat ze niet toegankelijk waren en er dus territoria gemist kunnen zijn.

Aan de territoria is goed te zien dat het een heel erg nat jaar is, soorten als watersnip, dodaars en eenden laten een stijging zien terwijl soorten als boomleeuwerik, roodborsttapuit en geelgors die graag droog op de grond broedden een kleine daling laten zien.

3.4 Soortbeschrijvingen

De kaartjes geven de waarschijnlijke en zekere broedgevallen of territoria weer van de soort. Er wordt niet specifiek naar nesten gezocht⁹. In de grafieken corresponderen de vierkantjes met de aantallen per jaar. In een aantal grafieken staan geen gegevens over 2001. Er heeft toen slechts een gedeeltelijke inventarisatie plaatsgevonden omdat het gebied gedurende lange tijd in het voorjaar afgesloten is geweest als gevolg van de koeienziekte BSA.

Met ingang van 2023 heb ik ervoor gekozen om de vogels in alfabetische volgorde te vermelden. SOVON hanteert deze volgorde ook.

Bij elke soort heb ik de landelijk informatie over de "Beschrijving voorkomen – Broedtijd" van de site [Sovon Soortenoverzicht](#) opgenomen. Ook heb ik van deze site de Broedpopulatie van Nederland en van Noord-Brabant opgenomen.

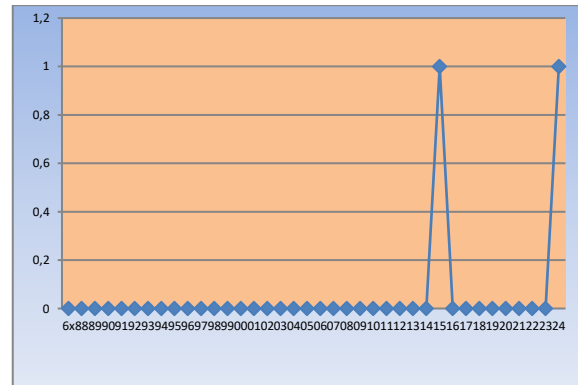
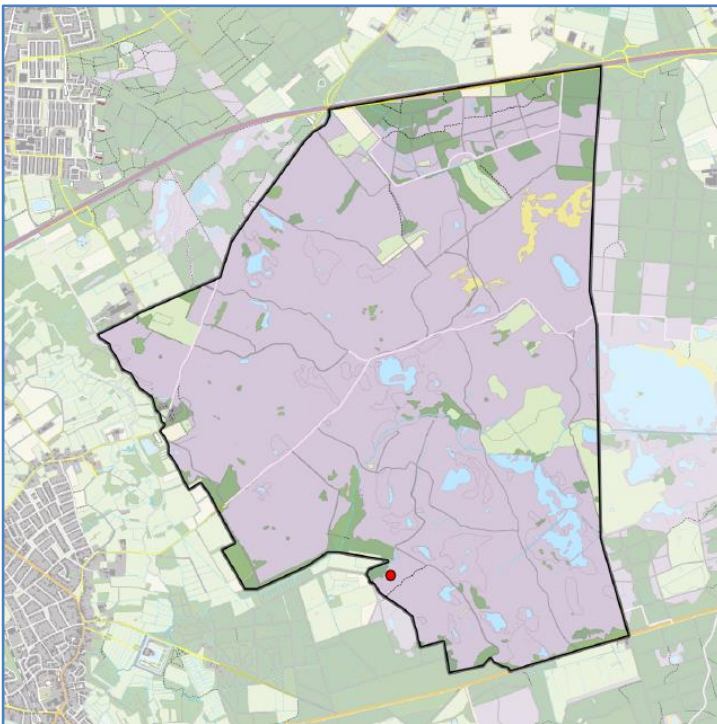
3.4.1 Roofvogelvervolgning

Roofvogels worden helaas in Nederland en ook Oost-Brabant nog regelmatig vervolgd.

Gegevens over Roofvogel broedlocaties dienen daarom met zorg te worden behandeld om te voorkomen dat zij in verkeerde handen vallen.

Ik verzoek aan de lezers van dit rapport om deze gegevens niet zonder voorafgaande afstemming met de boswachters ecologie van Staatsbosbeheer: Geoffrey de Rooij of Bjorn Alards of met mij Geert Engels), verder de verspreiden!

3.4.2 Appelvink, 1 territorium

De broedpopulatie:

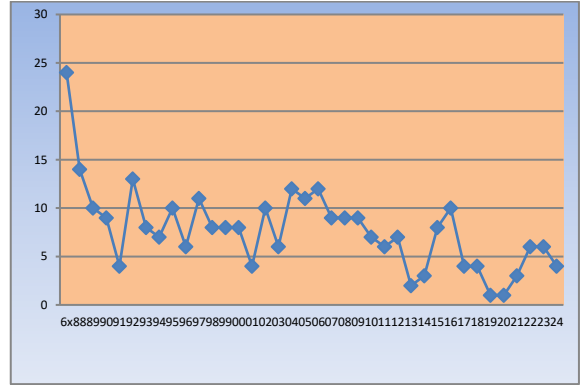
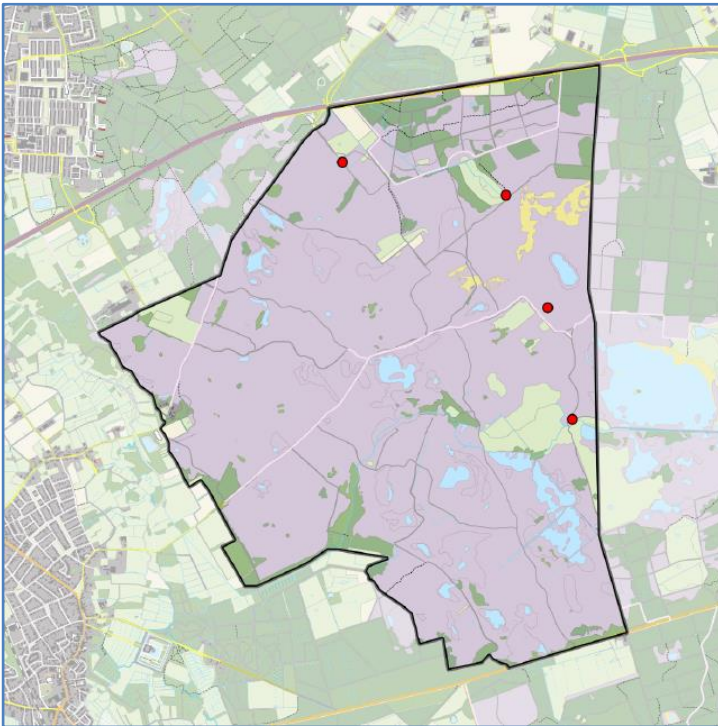
Nederland: 16.000-20.000 (2018-2020)

Brabant: 990-1.240, 6% van Nederland (2018-2020)

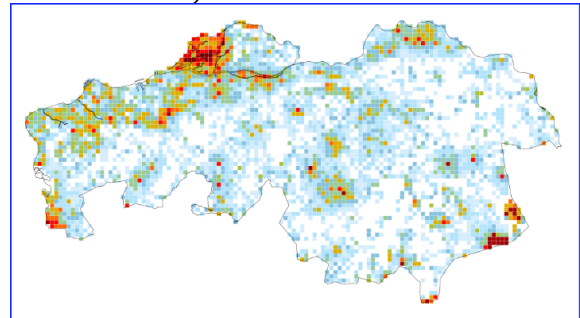
Sovon De verspreiding van Appelvinken valt grotendeels samen met die van de grotere bossen, met uitzondering van Noord-Brabant waar de soort in relatief lage dichtheden broedt. De hoogste dichtheden worden gehaald in gevarieerd oud loofbos of gemengd bos, zoals in Twente, de Achterhoek en delen van de Veluwe en Limburg. De verspreiding werd sinds ongeveer 1975 veel ruimer, zowel op de hoge gronden als (mondjesmaat) in Laag-Nederland. Flevoland kende tijdelijk zelfs de misschien wel hoogste dichtheden van ons land. De landelijke aantallen groeiden tot 1995, waarna de populatie tot ongeveer 2007 stabiel bleef. Dit was mogelijk het gevolg van een gebrek aan rupsen van kleine wintervlinders, een belangrijke voedselbron voor jonge Appelvinken. Na 2007 nam de Appelvink in veel gebieden wederom toe. De toegenomen ouderdom en variatie van bomen en hogere frequentie in mastjaren van Beuk zorgen waarschijnlijk voor een gunstigere voedselsituatie.

⁹ De richtlijnen die hiervoor gebruikt worden zijn die uit de [Handleiding Sovon BMP en Kolonievogels](#).

3.4.3 Blauwborst, 4 territoria

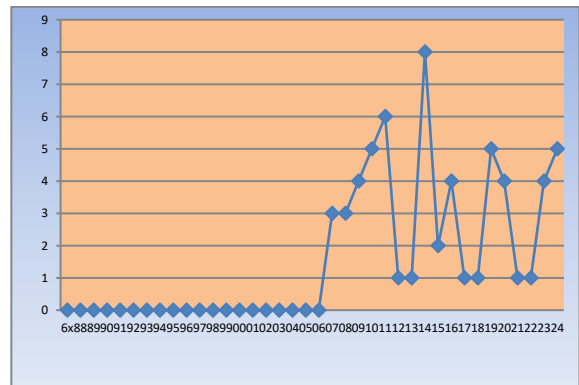
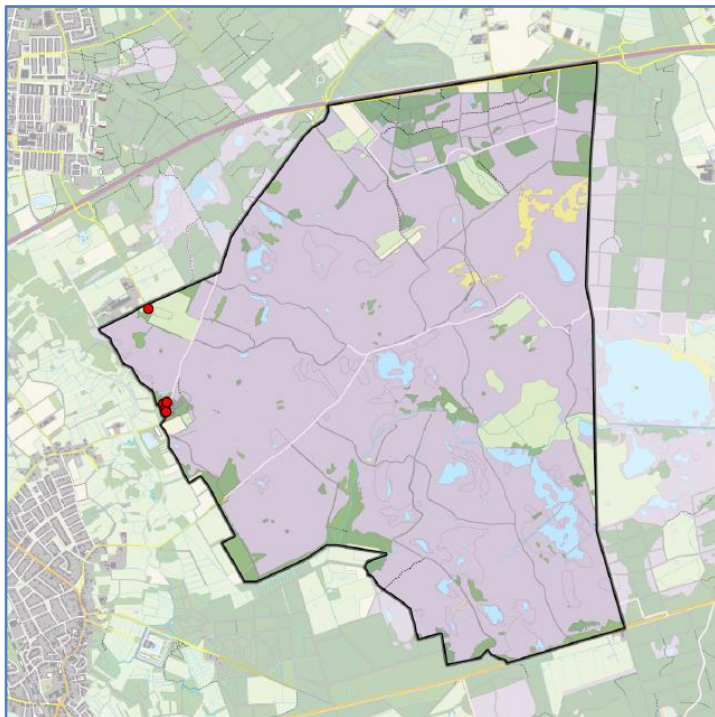
De broedpopulatie:
 Nederland: 13.000-17.000 (2018-2020)
 Brabant: 1.500-1.980, 12% van Nederland (2018-2020)

Aan het kaartje rechts is te zien dat de meeste Blauwborstterritoria zich in Noordwest Brabant bevinden in de omgeving Biesbosch. Ook in het Oosten van de provincie zijn nog flink wat territoria te vinden in de Pelen.

Sovon De Blauwborst komt wijd verspreid voor over Laag-Nederland. Hij kan er in moerassen met opslag talrijk zijn, maar broedt regionaal ook in agrarisch cultuurland met sloten. Het voorkomen op de hoge gronden is minder ruim, maar ook daar kan de dichtheid lokaal heel behoorlijk zijn, zoals in hoogveen, natte heide en beekdalen met moerasbosjes. De soort nam in de twintigste eeuw af door ontginning en ontwatering van vele broedplaatsen. Sinds ongeveer 1970 nam de stand spectaculair toe. Nieuw ontstane broedbiotoop in de Oostvaardersplassen, de Biesbosch, het Lauwersmeer en verbossende laagveenmoerassen werd massaal gekoloniseerd. Tegelijkertijd breidde de soort zich uit vanuit verspreidingskernen elders in het land. De landelijke toename houdt nog steeds aan, maar de ontwikkelingen verschillen per regio. In sommige bolwerken is de soort over zijn hoogtepunt.

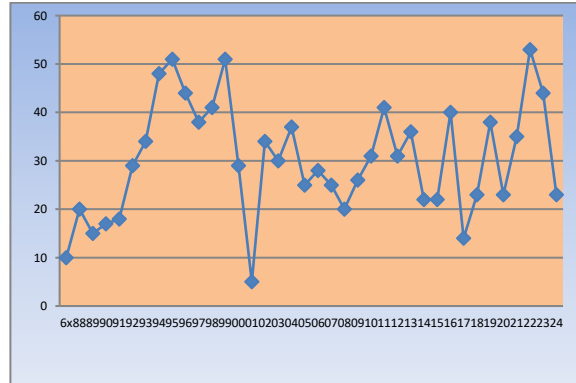
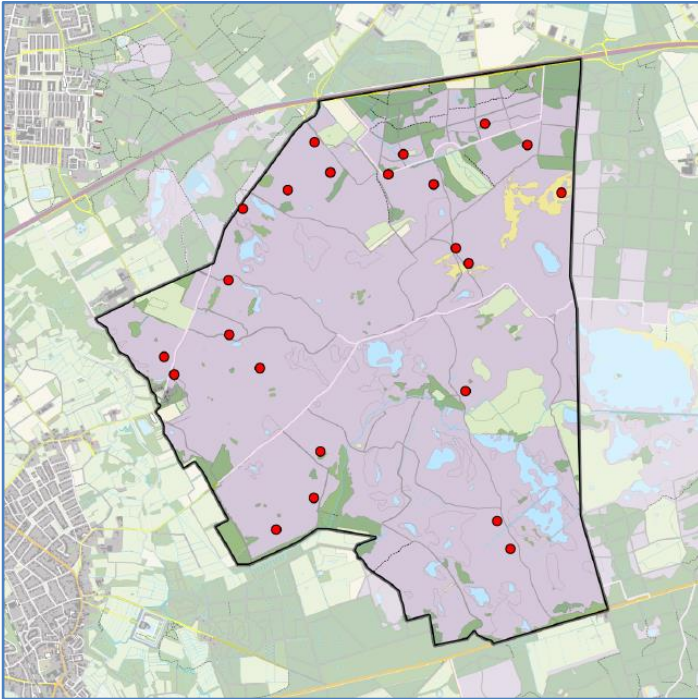
3.4.4 Bonte Vliegenvanger, 5 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 21.000-26.000 (2018-2020)
 Brabant: 2.240-2.790, 11% van Nederland (2018-2020)

Sovon *Bonte Vliegenvangers broeden in vrijwel alle beboste streken op de hoge gronden, met uitzondering van Zuid-Limburg (zeldzaam). Het voorkomen in Laag-Nederland, inclusief de duinstreek, is erg lokaal. De soort kan in ieder type bos talrijk voorkomen, ook in parken en tuinen, mits er nestkasten ophangen. Als die er niet zijn, is hij een stuk schaarser en meer gebonden aan ouder loofbos. De Bonte Vliegenvanger vestigde zich rond 1903 in ons land en begon vanuit Twente en de Achterhoek aan een opmars. Tussen 1975 en 2000 werd nog het gebied bezuiden de Grote Rivieren toegevoegd aan het verspreidingsgebied, maar de aantallen zijn hier lager dan in Oost-Nederland. Recente afnames (vooral loofbos) en toenames (vooral naaldbos) lijken elkaar op landelijk niveau in evenwicht te houden.*

3.4.5 Boomleeuwerik, 23 territoria

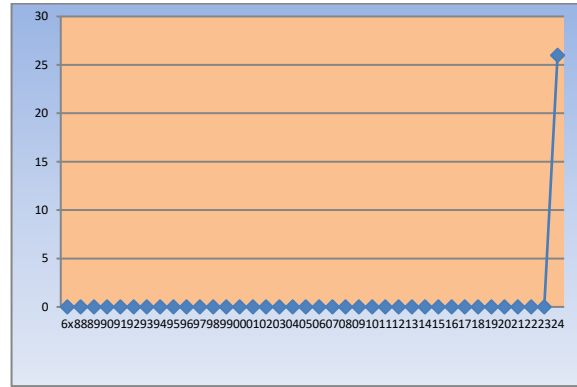
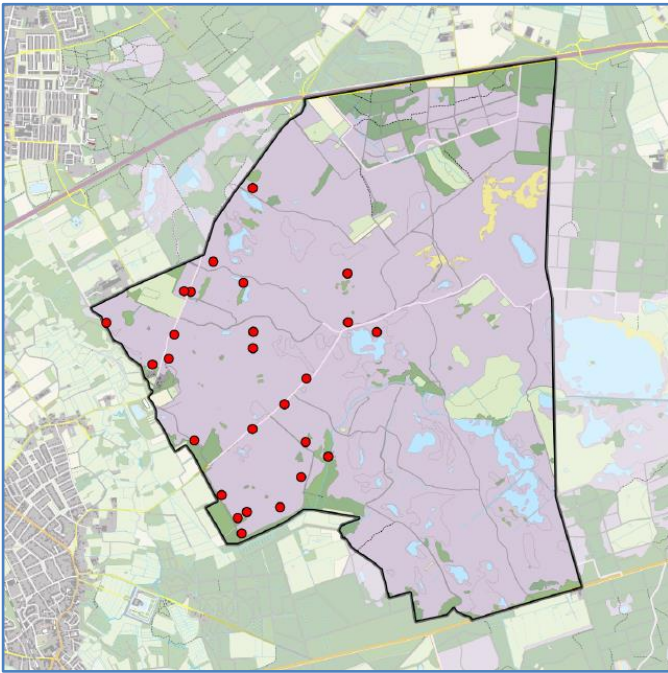
De broedpopulatie:

Nederland: 5200-6600 (2018-2020)

Brabant: 1.060-1.360, 21% van Nederland (2018-2020)

Sovon *Boomleeuweriken broeden nagenoeg uitsluitend op zandgronden. Ze bewonen hier heide met enige opslag, randen van stuifzandgebieden, kaalslagen in bos, duinen en heel plaatselijk ook zandige akkers en bermen. Aantallen en verspreiding namen rond 1975 af door onder andere achterstallig heidebeheer. Sindsdien herstelden ze door heideherstel, boskap en andere maatregelen. Strengere winters die tot diep in de Zuidwest-Europese overwinteringsgebieden doordringen, bezorgen de populatie een klap. Opvallend is dat de populaties in de duinstreek uitbreiden en in dichtheid toenemen, terwijl populaties op de oostelijke zandgronden juist afnemen. De oorzaken hiervan zijn niet helemaal duidelijk, maar mogelijk speelt beperkt voedselaanbod als gevolg van verzuring een rol. Daarnaast hangen lokale toe- of afnames vaak samen met veranderingen in het terreinbeheer ter plaatse. Na een stabilisatie na de eeuwwisseling nemen Boomleeuweriken recent weer gestaag toe.*

3.4.6 Boompieper, 26 territoria

De broedpopulatie:

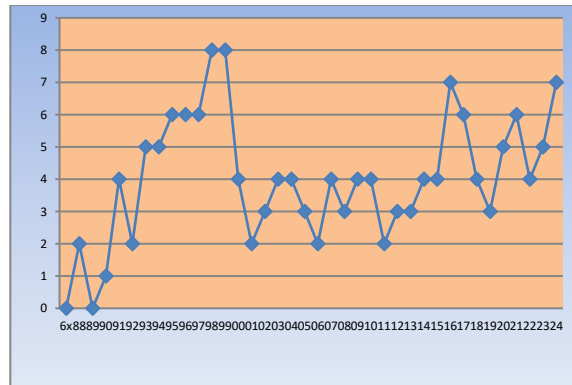
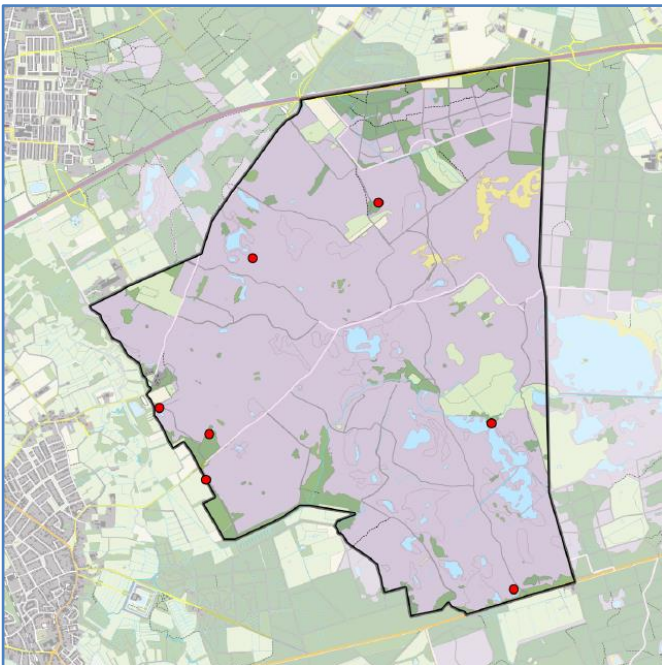
Nederland: 44.000-72.000 (2018-2020)

Brabant: 7.740-12.680, 18% van Nederland (2018-2020)

Deze soort is in 2024 voor het eerst geïnventariseerd. Op het kaartje is te zien dat deze soort nog niet in elk deelgebied is meegenomen in de inventarisatie.

Sovon Op de zandgronden is de Boompieper een karakteristieke broedvogel van heidevelden en duinen met enige opslag. Voorts nestelt hij (ten dele ook buiten de zandgronden) op kaalslagen, in jonge aanplant en soms ook bosjes en wegbeplanting in boerenland. Ook verdrogende en verbossende laagveenmoerassen worden bezet. De soort verloor in de afgelopen tientallen jaren terrein in vooral het Deltagebied, het rivierengebied en delen van Zuid-Limburg, maar was daar nooit erg talrijk. In de voor de Boompieper belangrijkste kerngebieden op de zandgronden van Oost- en Zuid-Nederland ontwikkelden de aantallen zich positief.

3.4.7 Buizerd, 7 territoria

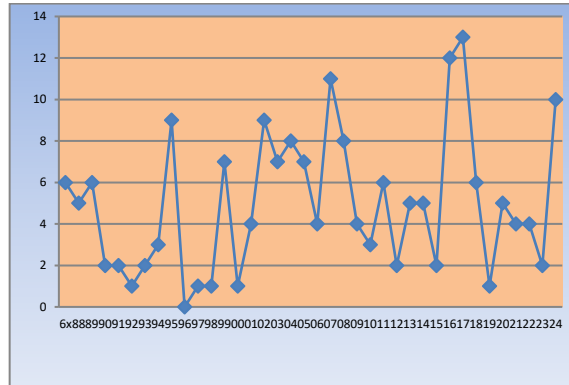
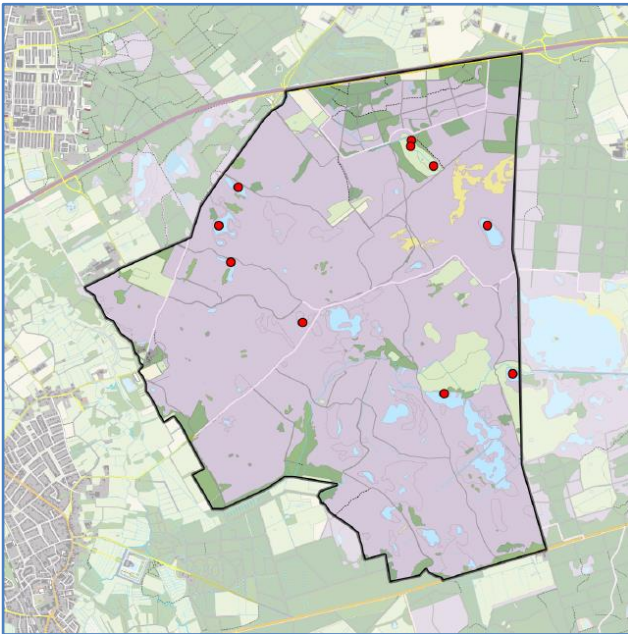
De broedpopulatie:

Nederland: 11.500-20.000 (2018-2020)

Brabant: 1.640-2.860, 14% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Buizerd is momenteel de talrijkste broedende roofvogel in ons land. Oorspronkelijk gebonden aan grote bossen op de zandgronden, broedt hij tegenwoordig door het hele land, ook in kleine bosjes, soms zelfs in solitaire bomen in open land. Overigens slaat een groot deel van de Buizerds in voedselarme jaren het broedseizoen over. De landelijke aantallen waren rond 1970 met slechts enkele honderden paren op een dieptepunt. Dit was het gevolg van onbedoelde vergiftiging met in de landbouw gebruikte pesticiden. Na het verbod op deze middelen herstelde de stand en kon uitgroeien tot niet eerder bekende niveaus. Het ouder wordende Nederlandse bos, in combinatie met verminderde vervolging, bood plaats aan meer Buizerds dan in het verleden. Bovendien ging de soort broeden in de lage delen van het land en de Waddeneilanden, gebieden waar hij eerst ontbrak. Sinds de eeuwwisseling zijn de aantallen op de hoge gronden stabiel en neemt de Buizerd alleen nog in het westen en noorden van het land toe.

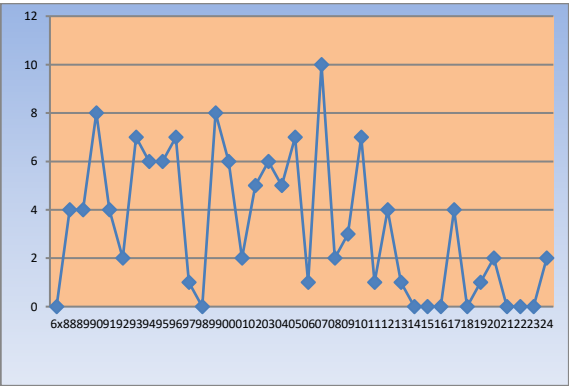
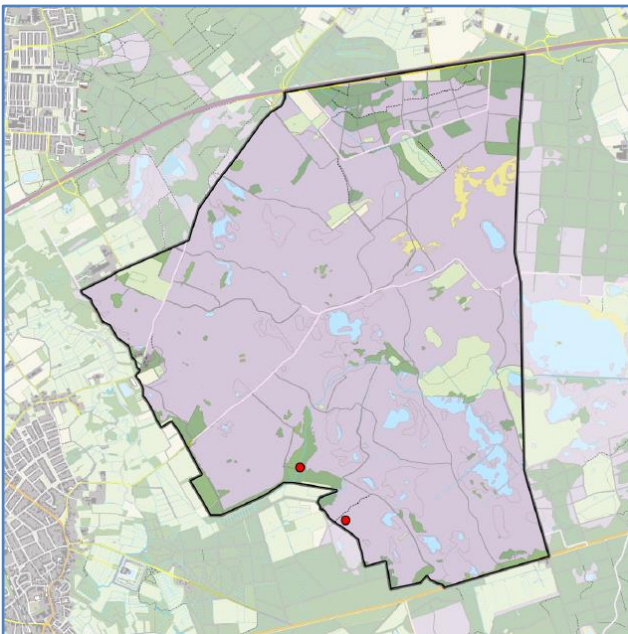
3.4.8 Dodaars, 10 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 2100-3000 (2018-2020)
 Brabant: 450-645, 22% van Nederland (2018-2020)

Sovon Dodaarzen broeden in het hele land op zoetwaterplassen met veel oeverbegroeiing, tot op kleine vijvers en vennetjes. De landelijke aantallen verschillen soms opmerkelijk van jaar tot jaar. De pieken vallen vaak samen met een reeks van zachte winters in combinatie met neerslagrijke voorjaren. Omgekeerd kelderen de aantallen na strenge winters zoals midden jaren tachtig en negentig, en zijn sommige broedplaatsen ongeschikt in droge voorjaren. De verspreiding in de lage delen van het land kromp in het laatste kwart van de twintigste eeuw door het verdwijnen uit zwaar bemaalde, intensief geschoonde of vervuilde sloten in polderland. De vestiging in nieuwe natte natuur en een toename in natuurgebieden op de zandgronden, door maatregelen om de waterstand hoog te houden, compenseert dit verlies ten dele.

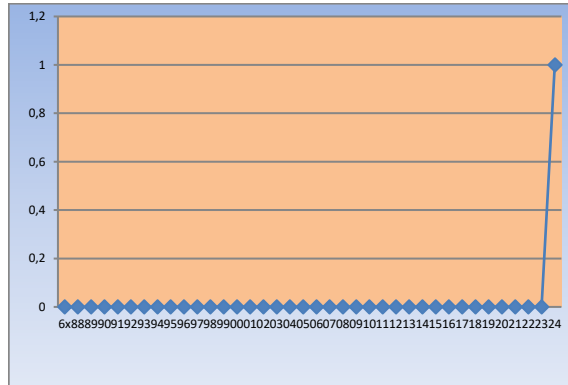
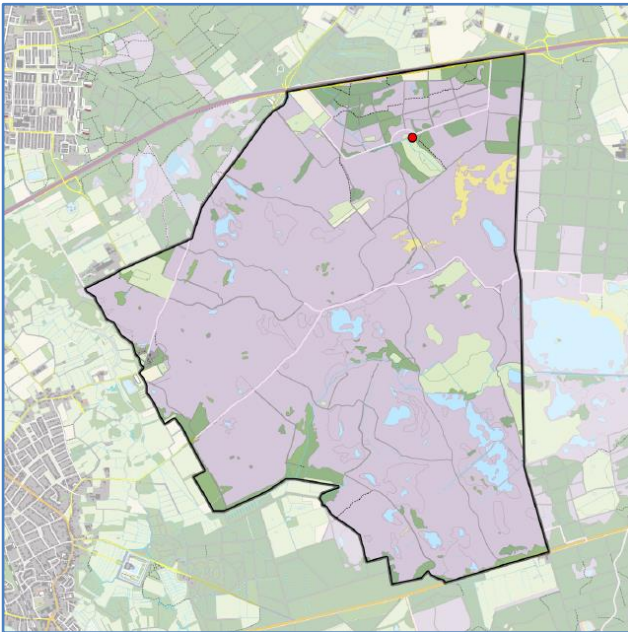
3.4.9 Fluter, 2 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 1500-2600 (2018-2020)
 Brabant: 185-325, 12% van Nederland (2018-2020)

Sovon Fluiters bewonen voornamelijk de hoge gronden van Oost-, Midden- en Zuid-Nederland. Veel territoria zijn gevestigd in middeloud tot oud loofbos (met veel eik en vooral beuk) en in gemengd bos met een schaars begroeide bodem. In andere bostypen is de dichtheid aanmerkelijk lager. Essentieel is een niet te dichte bodemgroei, aangezien het nest in de grond wordt weggewerkt. De verspreiding per gebied is vaak clustervormig, waarbij relatief veel territoria bezet worden door ongepaarde mannetjes. Het jaarlijkse voorkomen is altijd grillig geweest. Een periode met relatief hoge aantallen in de jaren negentig werd na de eeuwwisseling afgelost door een mindere periode die nog altijd voortduurt. Pieken en dalen in de fluterstand zijn in grote delen van Europa normaal maar hoeven niet samen te vallen.

3.4.10 Fuut, 1 territorium

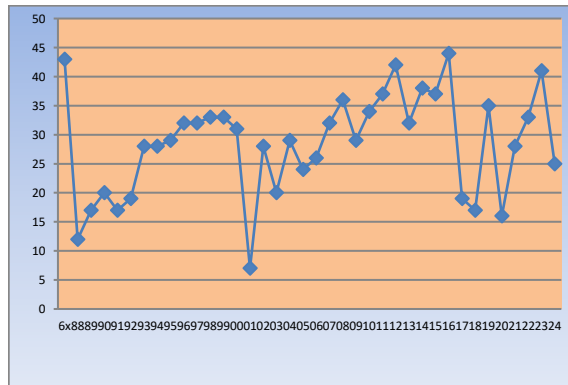
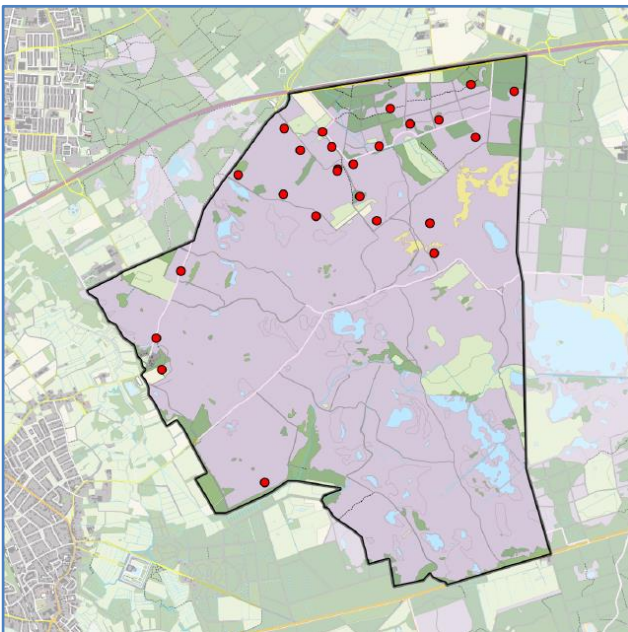

De broedpopulatie:
 Nederland: 11.000-16.000 (2018-2020)
 Brabant: 955-1.400, 9% van Nederland (2018-2020)

Deze soort is in 2024 voor het eerste geïnventariseerd.

Sovon Futen nestelen op vrijwel alle zoetwaterplassen van enige omvang, ook in stadsvijvers en grachten. Onder uitzonderlijke omstandigheden (veel voedsel, weinig nestgelegenheid) broeden enkele tientallen paren dicht bijeen, zoals bekend is uit het IJsselmeergebied. Oorspronkelijk vooral een soort van Laag-Nederland is de Fuut inmiddels ook op de hoge gronden een bekende verschijning. De landelijke aantallen namen in de twintigste eeuw krachtig toe als gevolg van bescherming (vervolgving begin twintigste eeuw), beter voedselaanbod (meer vis door meststoffen in oppervlaktewateren), het in bezitnemen van nieuw ontstane wateren (o.a. afgravingen) en het afleggen van de schuwheid (vestiging in stedelijk gebied). Deze toename kwam rond 1995 ten einde. De landelijke aantallen vertonen een licht dalende tendens, wellicht mede door het terugdringen van meststoffen (en daardoor minder vis) in het water.

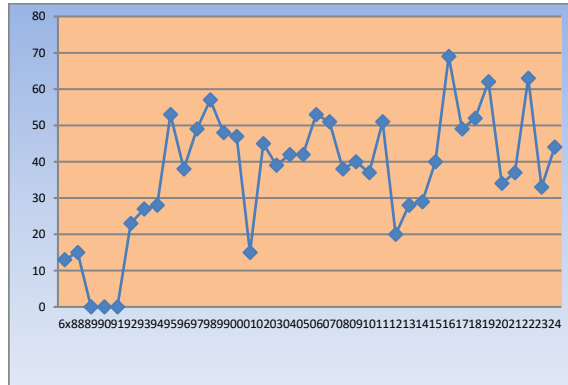
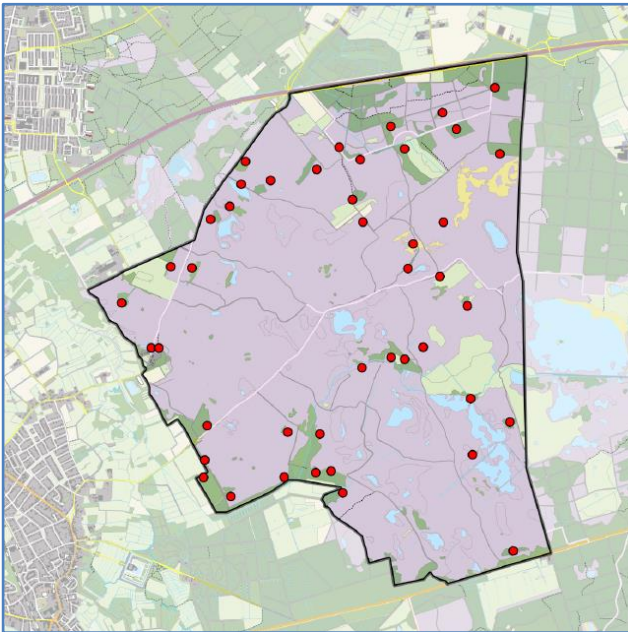
3.4.11 Geelgors, 25 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 19.000-24.000 (2018-2020)
 Brabant: 1.440-1.830, 8% van Nederland (2018-2020)

Sovon Geelgorzen broeden tegenwoordig vrijwel uitsluitend op de hoge zandgronden. Ze bewonen hier heide met opslag, bosranden en jonge aanplant, naast kleinschalig boerenland met veel akkers. De verspreiding kromp sinds ongeveer 1975 in oostelijke richting in. De soort is inmiddels verdwenen uit West-Nederland, waar hij lokaal nog een algemene broedvogel was tot halverwege de twintigste eeuw. Ook in Midden-Nederland en delen van de zandgronden namen de aantallen eerder af. Na de eeuwwisseling nam de Geelgors echter (sterk) toe in het noordoosten van het land, mede dankzij de aanleg van ingezaaide akkerranden waar voldoende wintervoedsel te vinden was.

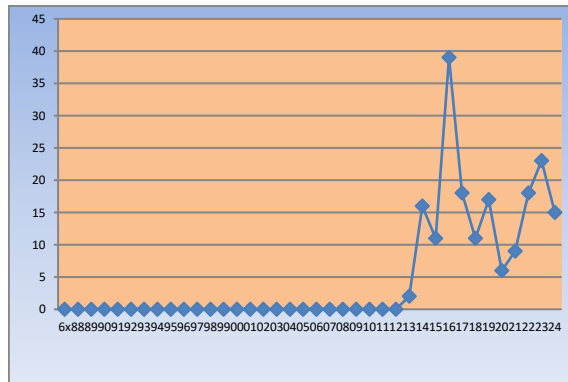
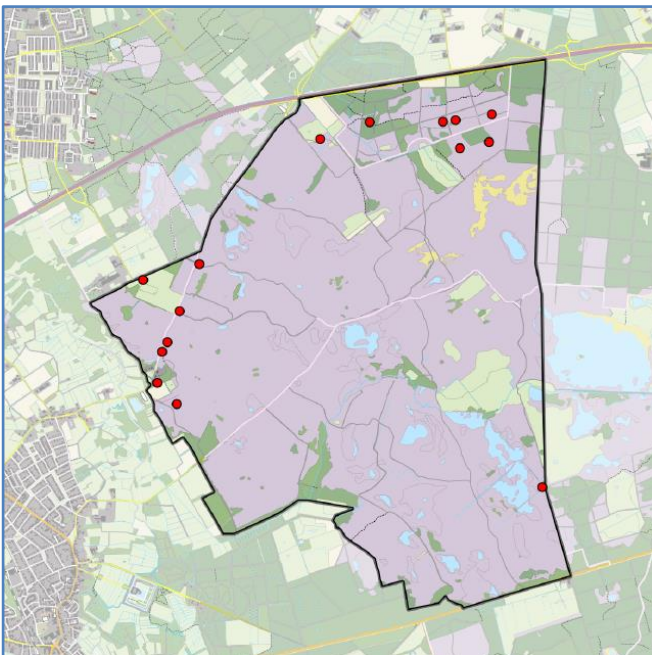
3.4.12 Gekraagde Roodstaart, 44 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 20.000-25.000 (2018-2020)
 Brabant: 2.800-3.500, 14% van Nederland (2018-2020)

Sovon Gekraagde Roodstaarten zijn vrij talrijke broedvogels in grote bosgebieden met een hoog aandeel oude dennen. Ze zijn veel schaarser in de meeste loofbossen en in kleinschalig agrarisch cultuurlandschap op de zandgronden. In de lage delen van Nederland ontbreekt de soort tegenwoordig veelal, in Zuid-Limburg is hij merkwaardig schaars. Vergeleken met de situatie rond 1975 heeft de soort vooral in het westen en noorden van het land veel terrein prijsgegeven. Dat zijn echter gebieden waar hij nooit erg talrijk was. De landelijke trend, gedomineerd door de ontwikkelingen op de zandgronden, is sinds ongeveer 2010 toenemend. Uitschieters naar boven of beneden vallen samen met uitzonderlijk natte resp. droge winters in de Sahel.

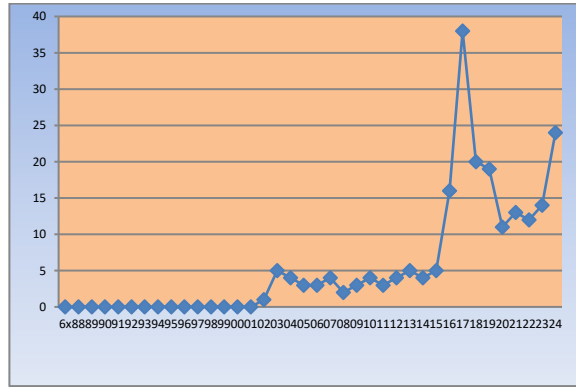
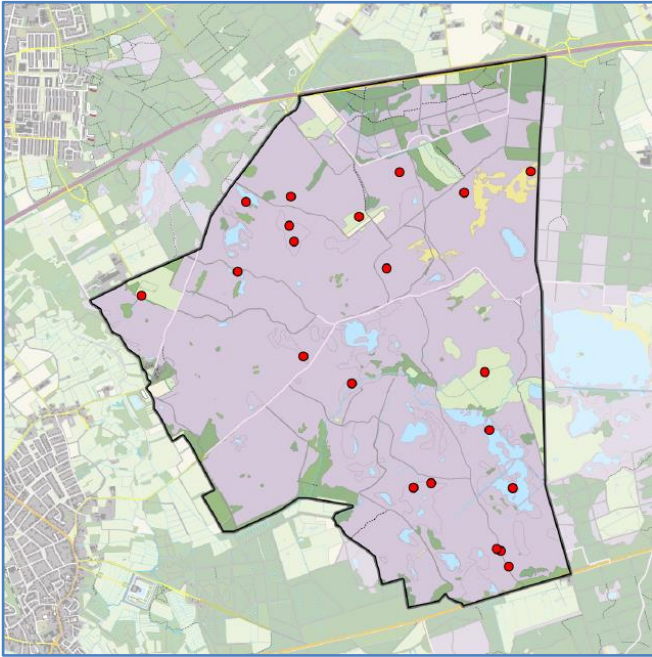
3.4.13 Grasmus, 15 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 130.000-225.000 (2018-2020)
 Brabant: 17.290-29.930, 13% van Nederland (2018-2020)

Sovon Grasmussen nestelen graag in doornstruiken of ruigte. Ze zijn dan ook het talrijkst in struweelrijke duinen en kleinschalig boerenland met veel heggen. In bos- en natuurgebieden bewoont de Grasmus doorgaans randen en open plekken met opslag. Langs met struiken begroeide wegbermen en spoorwegtaluds kan de grasmus voorkomen in verder ongeschikte biotopen, zoals open agrarisch gebied en steden. Diep in stedelijk gebied is de soort zeldzaam. Als overwinteraar in de Sahel is de Grasmus erg gevoelig voor droogte aldaar. Een lange droge periode deed zich voor tussen 1968 en 1984. Ook recente pieken en dalen vallen samen met gunstige of juist ongunstige overwinteringsomstandigheden in West-Afrika.

3.4.14 Grauwe Gans, 24 territoria

De broedpopulatie:

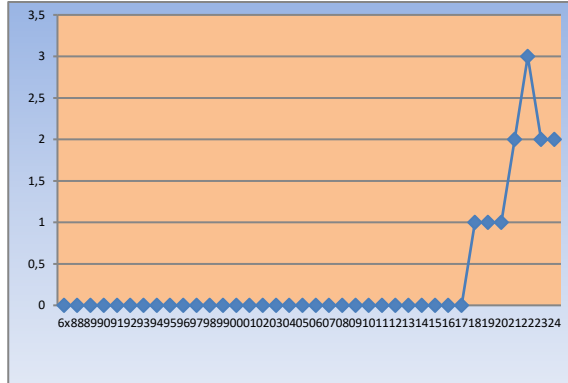
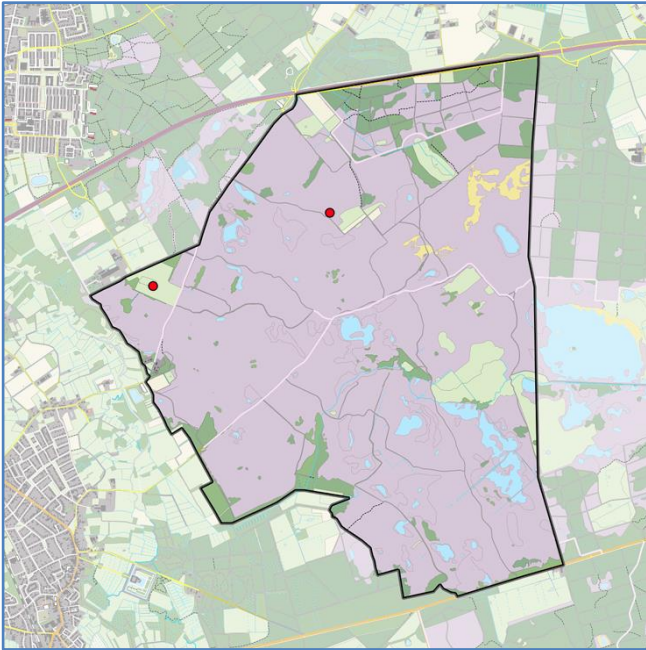
Nederland: 100.000-165.000 (2018-2020)

Brabant: 8.400-13.860, 8% van Nederland (2018-2020)

Rondom het 's-Heerenven waren 4 territoria waarvan er maar een genoteerd is in AviMap.

Sovon In de eerste helft van de twintigste eeuw verdween de *Grauwe Gans* nagenoeg als broedvogel door ontginning van moerassen en bejaging. Uitzetpogingen leidden rond 1970 tot broedpopulaties in Friesland en het Deltagebied, gevolgd door een spontane vestiging in Flevoland. Daarna begon een periode van stormachtige uitbreiding, waarbij alleen de droge en bosrijke streken van Nederland werden overgeslagen. De aantallen broedparen namen toe van hooguit 150 in 1977 naar bijna 9000 in het jaar 2000 en een veelvoud nadien. De groei van de populatie verschilt regionaal sterk. Plaatselijk dalen de aantallen door verzadiging op populatieniveau of door vervolging van ganzengroepen. Elders zet de groei van *Grauwe Ganzen* nog significant voort.

3.4.15 Grauwe Klauwier, 2 territoria

De broedpopulatie:

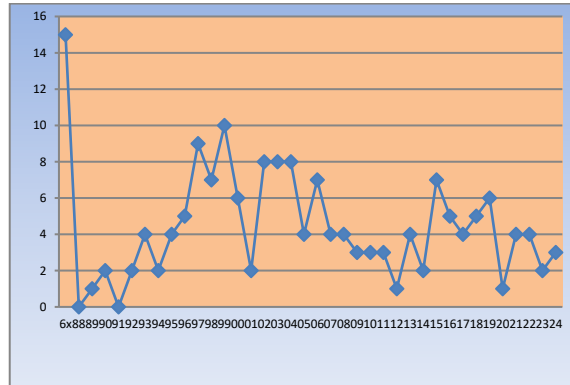
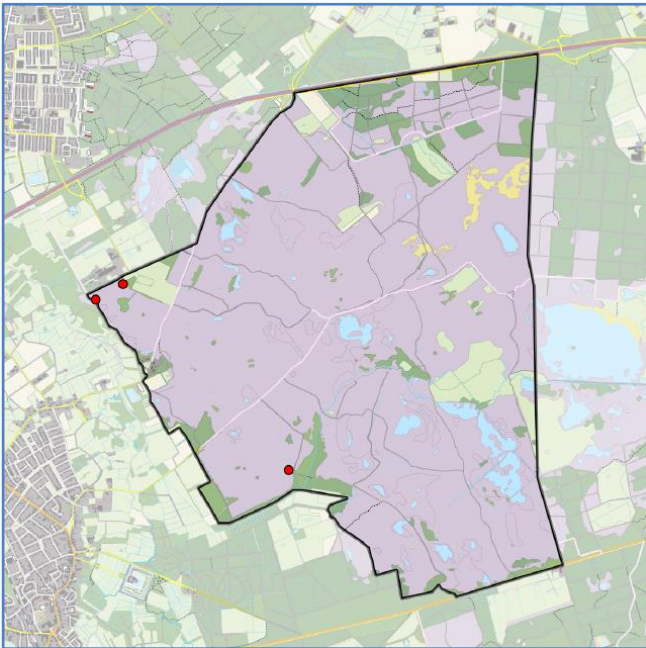
Nederland: 1250-1550 (2023)

Brabant: 32-40, 4% van Nederland (2020)

De laatste paar jaar zijn alleen al in Oost-Brabant zo'n 40 territoria vastgesteld.

Sovon Het merendeel van de Nederlandse *Grauwe Klauwieren* broedt in structuurrijke heide- en veengebieden en in kleinschalig agrarisch landschap. De verspreiding kent zwaartepunten in Drenthe, delen van de Veluwe en Zuid-Limburg. De oorspronkelijk ruime verspreiding in de duinstrook, inclusief de Waddeneilanden, was omstreeks 1985 nagenoeg opgelost; pas rond 2010 begon de soort zich hier weer mondjesmaat te vestigen. Ook op de hoge gronden kwam de *Grauwe Klauwier* in de eerste helft van de twintigste eeuw veel verspreider voor dan tegenwoordig, ondanks enig recent enig herstel. De Nederlandse broedpopulatie: telde begin twintigste eeuw mogelijk enkele duizenden paren, maar nam na 1950 scherp af naar een dieptepunt van rond 100 paren in 1985, voor een groot deel gehuisvest in één reservaat (Bargerveen Dr). De afname is het gevolg van een enorme verarming van het insectenleven (voedsel) in zowel natuurgebieden als agrarische landschappen, verergerd door het verdwijnen van kleine landschapselementen. Het recente deelherstel naar enkele honderden paren houdt verband met lokaal gunstig terreinbeheer maar is ook onderdeel van een internationaal proces.

3.4.16 Groene Specht, 3 territoria

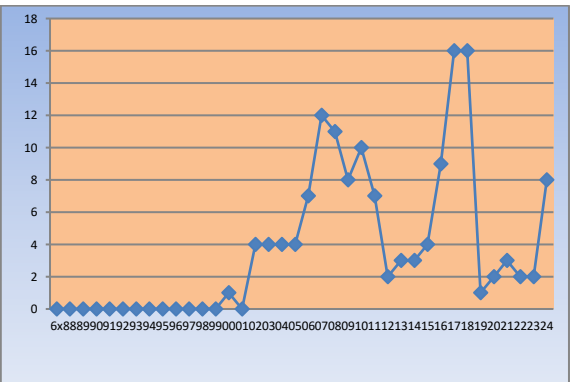
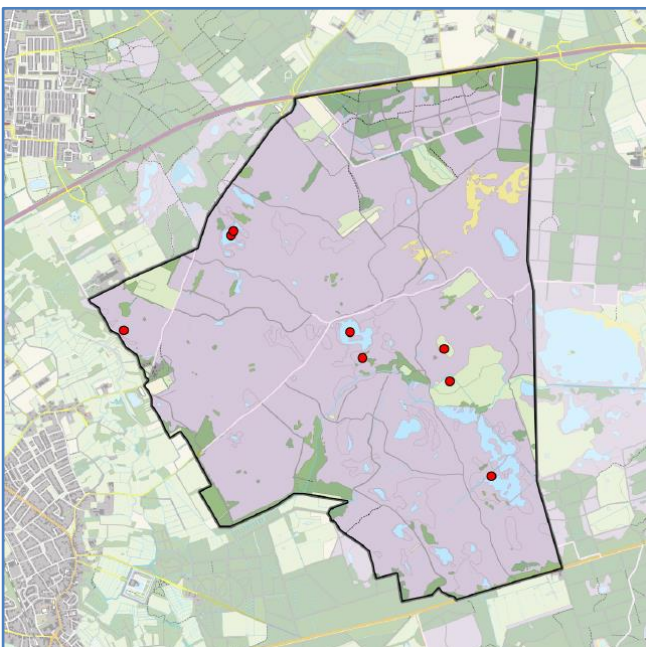
De broedpopulatie:

Nederland: 9500-11.500 (2018-2020)

Brabant: 2.500-3.040, 26% van Nederland (2018-2020)

Sovon Groene Spechten broeden vooral in kleinschalig cultuurlandschap met veel oude bomen en in de duinen. Grote bosgebieden zijn vaak alleen bezet langs de randen of rond kaalslagen. De soort ontbreekt in grootschalige open landschappen en gebieden met een hoge grondwaterstand. Tussen 1975 en 2000 onderging de verspreiding een opmerkelijke verandering. De soort verdween uit grote aaneengesloten bosgebieden op de zandgronden. Tegelijkertijd nam hij sterk toe in het Deltagebied (door het ouder worden van singels) en het rivierengebied (in feite een terugkeer, nadat hij er in eerdere instantie verdween). Als geheel nam de landelijke stand eerst af, maar sinds 1990 weer fors toe. Een terugval rond 2010 kan samenhangen met enkele sneeuwrijke winters. Ook in het verleden bleek de stand gevoelig voor lang aanhoudende sneeuwperiodes. Iets waarmee de op de grond naar mieren zoekende Groene Specht slecht uit de voeten kan.

3.4.17 Grote Canadese Gans, 8 territoria

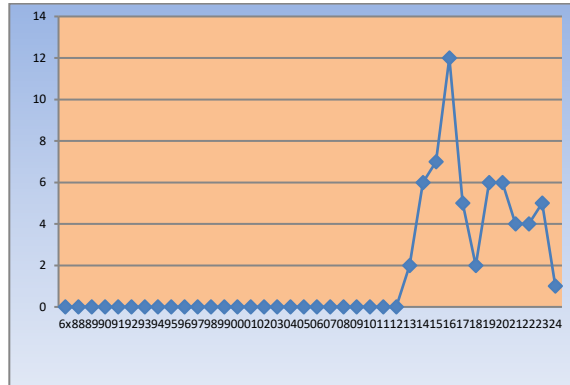
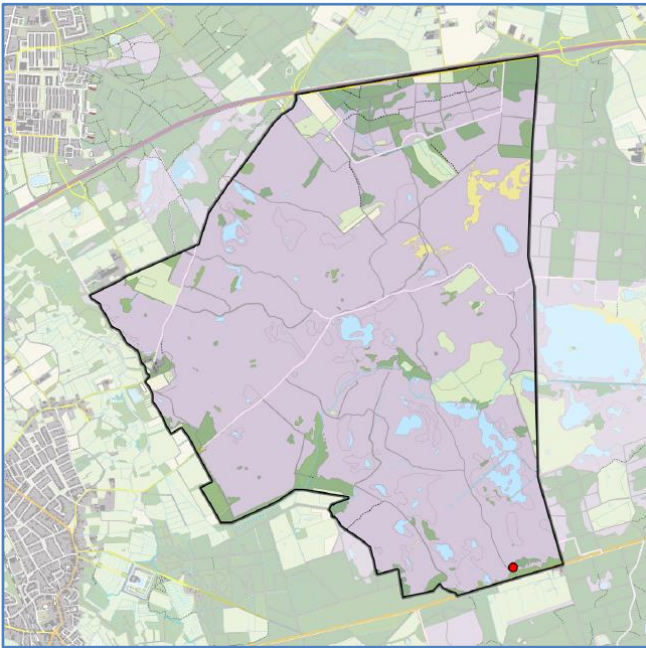
De broedpopulatie:

Nederland: 12.000-16.000 (2018-2020)

Brabant: 1.810-2.420, 15% van Nederland (2018-2020)

Sovon De broedpopulatie: bestaat uit nazaten van losgelaten of ontsnapte vogels. De eerste broedgevallen, vanaf 1974, mislukten veelal door afschot en verstoring. Dit hield de stormachtige kolonisatie van Nederland echter niet tegen. Deze vond in eerste instantie plaats vanuit verspreidingskernen zoals in Noord- en Zuid-Holland en het westen en midden van Noord-Brabant. Nog steeds zijn deze provincies goed voor minstens de helft van de broedpopulatie. Deze omvatte rond 2000 al 1200 paren en groeide daarna sterk door. Door het optreden van ondersoorten, hybriden en nakomelingen van mengparen (bijvoorbeeld met Brandgans of Grauwe Gans) vertoont een deel van de Grote Canadese Ganzen 'onzuivere' kenmerken.

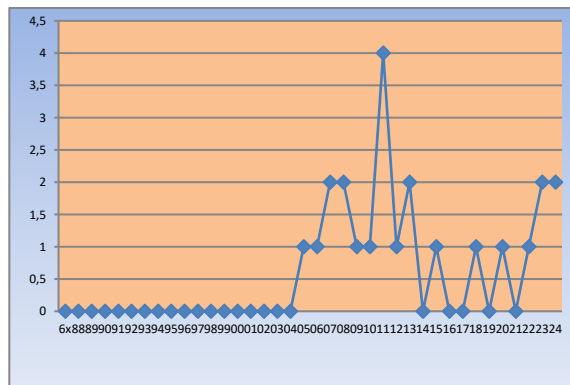
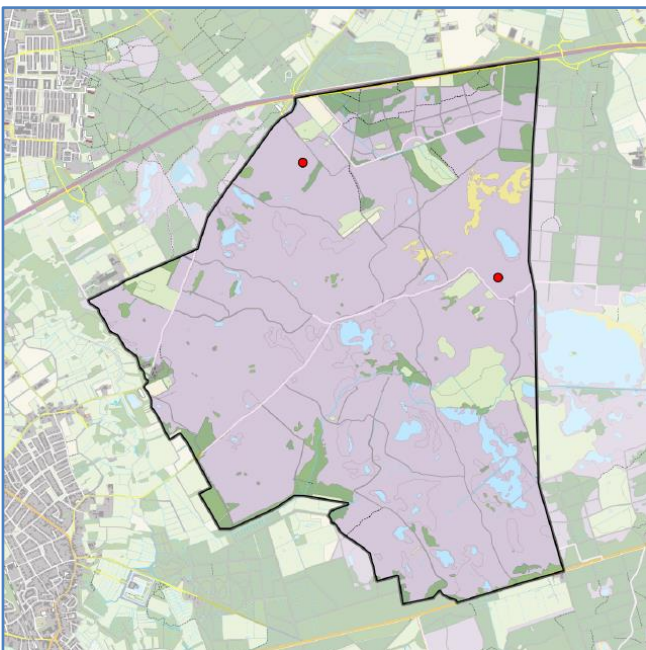
3.4.18 Grote Lijster, 1 territorium

De broedpopulatie:
 Nederland: 8700-10.500 (2018-2020)
 Brabant: 930-1.130, 11% van Nederland (2018-2020)

Sovon Grote Lijsters ontbreken alleen in grote open en bijna boomloze gebieden in West- en Noord-Nederland, en zijn schaars in stedelijk gebied. De kleinschalige landschappen en bosrijke delen van de hogere zandgronden zijn het dichtst bezet. Rond 1930 was de Grote Lijster alleen in enkele delen van het land een (schaarse) broedvogel. De vestiging en uitbreiding elders hielden ruim een halve eeuw aan. Inzinkingen in de stand traden op na winters waarbij strenge vorst tot diep in Zuidwest-Europa doordrong. Sinds ongeveer 1995 nemen de landelijke aantallen gestaag af. Het verlies van voedselgebieden zal daarbij meespelen: op de hoge gronden zijn vele graslanden verdroogd of omgezet in maïs.

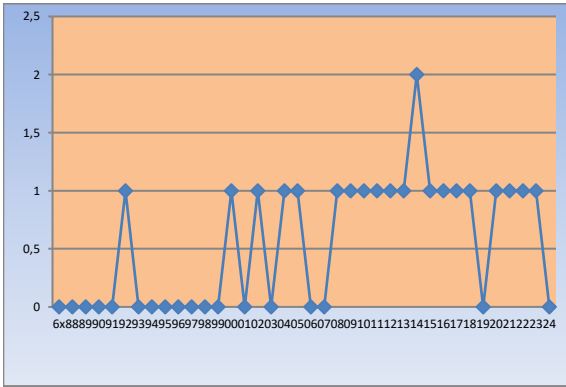
3.4.19 Houtsnip. 2 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 2000-3500 (2018-2020)

Sovon Houtsnippen broeden in bossen van gewoonlijk tenminste enkele tientallen hectares groot. Ze hebben een voorkeur voor bos met open plekken, een plaatselijk natte bodem en een dikke humuslaag. Zeer droge bossen op arme zandgronden zijn vaak niet of dun bezet, uitgestrekte landgoedbossen zijn dat vaak wel. De Houtsnip is lastig te inventariseren door zijn nachtelijke levenswijze; los daarvan zegt het aantal baltende mannetjes nog niets over het aantal broedende vrouwtjes. Dit maakt het lastig om trends vast te stellen. Sinds ongeveer 1975 zijn naast regionale afnames (deel Veluwe en duinen) ook toenames vastgesteld (vestiging in bossen van Flevoland).

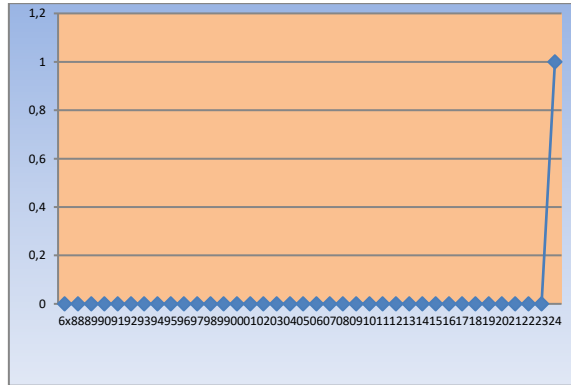
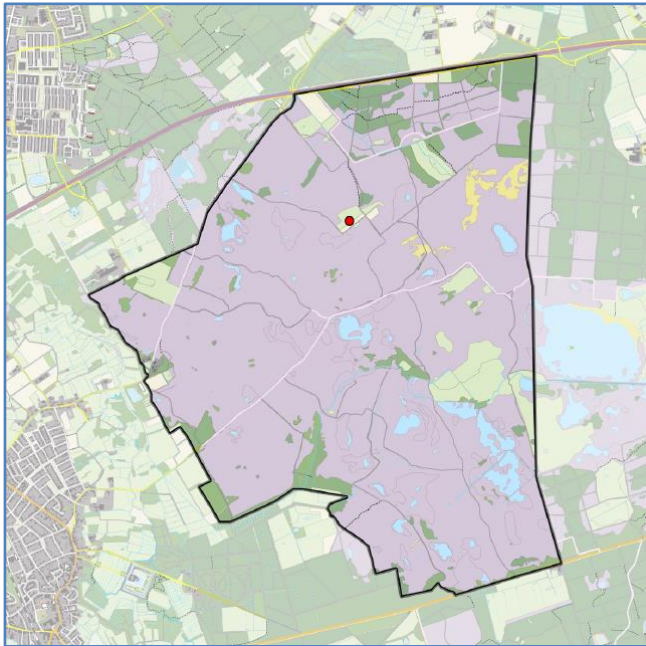
3.4.20 Kerkuil, 0 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 1500-1600 (2022)
 Brabant: 475-545, 17% van Nederland (2020)

Sovon Kerkuilen broeden in het hele land in agrarisch gebied, incidenteel ook in steden. De dichtheden zijn het hoogst in delen van Noordoost- en Oost-Nederland en het laagst in de Randstad. De jaarlijkse aantallen variëren enorm als gevolg van fluctuaties in het voedselaanbod - vooral Veldmuizen - en sterfte; deze kan groot zijn in sneeuwrijke winters maar ook bij aanhoudend koud, winderig en nat weer. De landelijke stand klapte begin jaren zestig in als gevolg van de strengste winter van de twintigste eeuw. Herstel werd vooralsnog gefnuikt door intensivering van agrarisch grondgebruik en het verdwijnen van nestgelegenheid. Intensieve nestbescherming en series van zachte winters brachten de stand terug op het oorspronkelijke peil. Rond 2010 nestelden er in daljaren tenminste 1500 paren en in topjaren rond 3000.

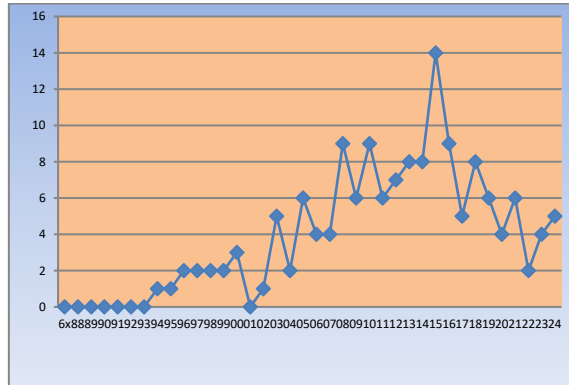
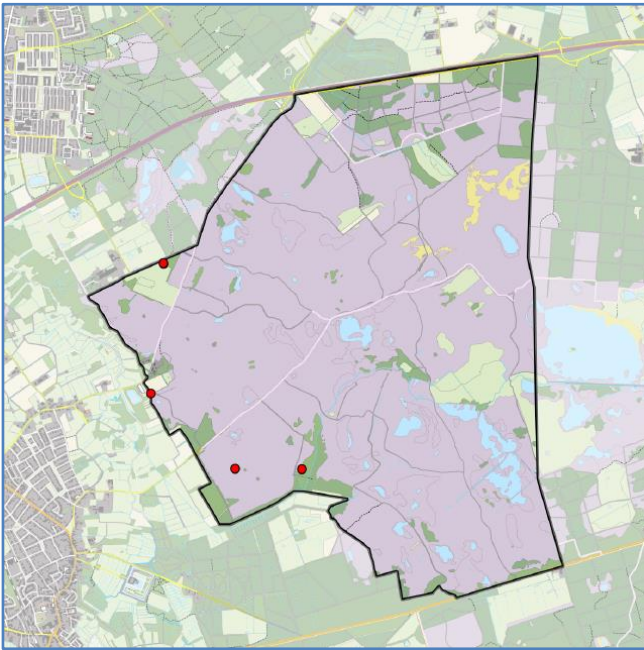
3.4.21 Kievit, 1 territorium

De broedpopulatie:
 Nederland: 2850-2950 (2023)
 Brabant: 475-545, 17% van Nederland (2020)
 Deze soort is in 2024 voor het eerst geteld.

Sovon De Kievit ontbreekt alleen in zwaar beboste gebieden en stedelijke bebouwing. Hij bereikt de hoogste dichtheden in Laag-Nederland in vochtige open graslanden en in Hoog-Nederland in boerenland met een afwisseling van maïsland en gras. Lange tijd wist de Kievit zich aan te passen aan veranderingen in de landbouw. Daardoor breidde hij zijn broedgebied in de eerste helft van de twintigste eeuw uit over delen van Hoog-Nederland. Vanaf ongeveer 1990 nemen de aantallen af in het hele land. De steeds intensievere bedrijfsvoering in agrarisch cultuurland is de hoofdoorzaak, met verlies aan broedgebieden door stadsuitbreiding, nestpredatie en andere factoren als nevenoorzaken.

3.4.22 Kleine Bonte Specht, 5 territoria

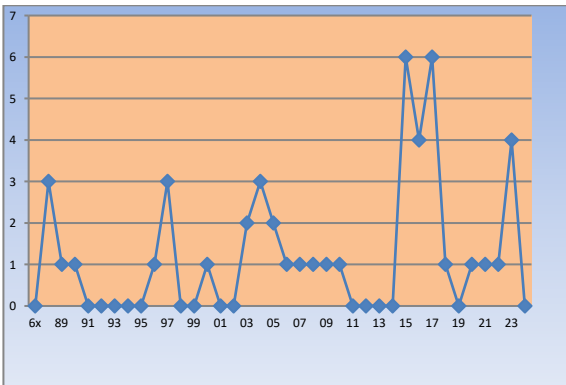

De broedpopulatie:
 Nederland: 5800-7500 (2018-2020)
 Brabant: 1.220-1.590, 21% van Nederland (2018-2020)

De meest rechtse stip betreft 2 territoria

Sovon De Kleine Bonte Specht wordt vaak geassocieerd met oud en gevarieerd loofbos maar kan ook broeden in voormalige grienden, verboste moerassen en hoogstamboomgaarden. Het broedgebied omvat momenteel de duinstreek, delen van het rivierengebied en vrijwel geheel Hoog-Nederland. Sinds ongeveer 1975 breidde deze soort zich sterk uit over Noord-Brabant, Noord-Limburg en Drenthe. Dit proces, parallel aan de uitbreiding van Bosuil en Boomklever, illustreert het ouder worden van het bos in deze provincies. Extensiever bosbeheer en omvorming in natuurlijker bos spelen deze specht eveneens in de kaart. In sommige al langer bezette gebieden op de Veluwe en in Zuid-Limburg liep de stand echter om onbekende reden licht terug.

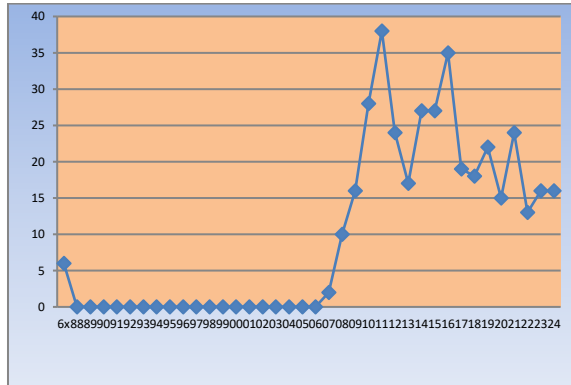
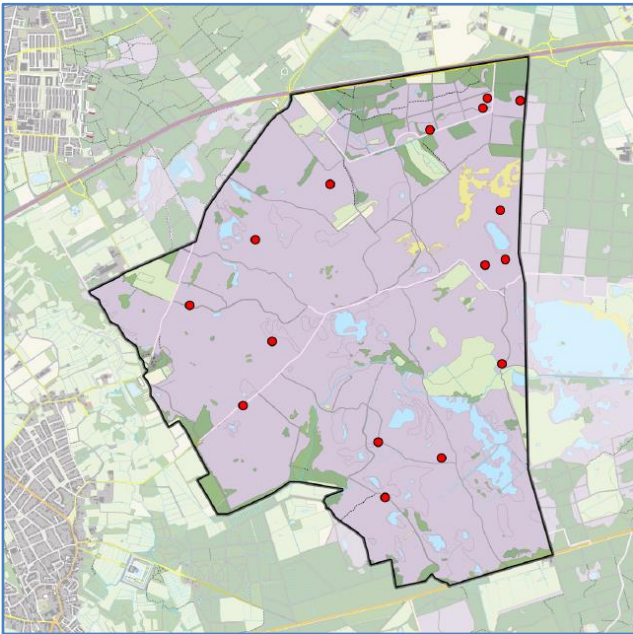
3.4.23 Kleine Plevier, 0 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 1500-2000 (2018-2020)
 Brabant: 160-215, 11% van Nederland (2018-2020)

Sovon Kleine Plevieren nestelen op schaars begroeide grond, vaak in de omgeving van enig ondiep zoet water. Het broedbiotoop varieert van recente natuurontwikkeling en geplagde heide tot afgravingen, bouwterreinen en rivierstranden. Veel van zulke terreinen zijn maar korte tijd geschikt voor broeden. Daardoor kunnen verspreiding en aantallen op lokale schaal jaarlijks opmerkelijk verschillen. In de eerste helft van de twintigste eeuw was de Kleine Plevier een zeldzame broedvogel. De toename daarna is in de hand gewerkt door het beschikbaar komen van nieuw broedbiotoop in het Deltagebied, maar bijvoorbeeld ook door grote bouwprojecten. Landelijk gezien nemen de aantallen nog steeds wat toe, met flinke jaarlijkse schommelingen.

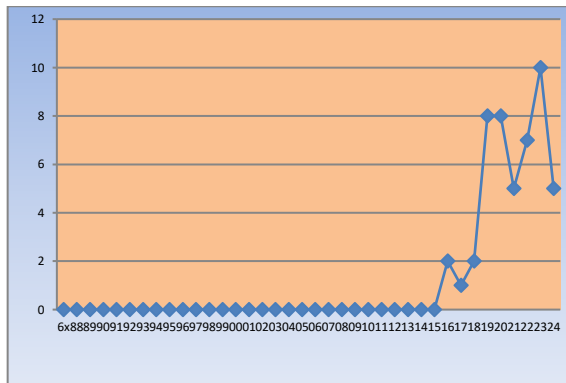
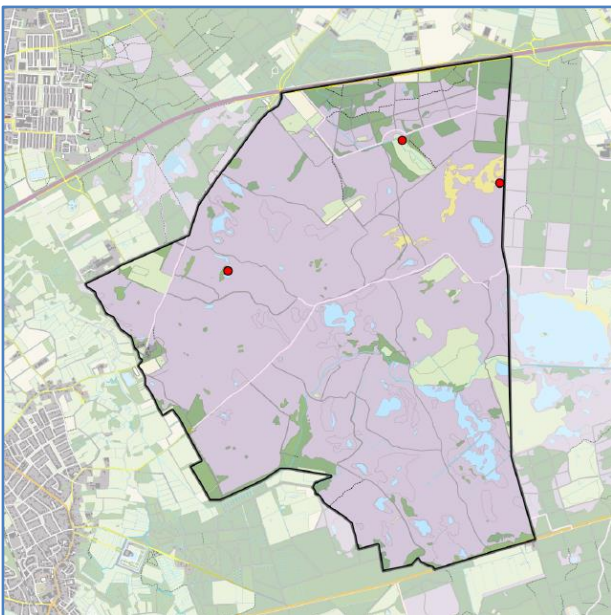
3.4.24 Kneu, 16 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 33.000-55.000 (2018-2020)
 Brabant: 3.130-5.230, 10% van Nederland (2018-2020)

Sovon Kneuen komen in grote delen van het land voor, maar zijn het talrijkst in gebieden met veel bouwland en kruidenvegetaties in Noord-Nederland, Flevoland en Zeeland. Aaneengesloten bos wordt gemeden, het voorkomen in stedelijk gebied is doorgaans schaars en voorbehouden aan nieuwbouwwijken met veel groen. De landelijke verspreiding veranderde weinig sinds 1975. De aantallen kelderden echter. Efficiëntere landbouwmethoden zorgden voor voedselgebrek en verminderde nestgelegenheid.

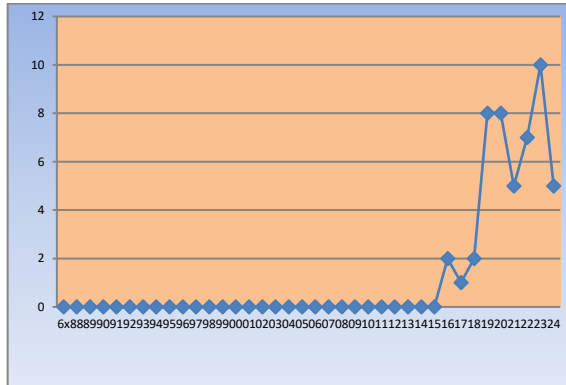
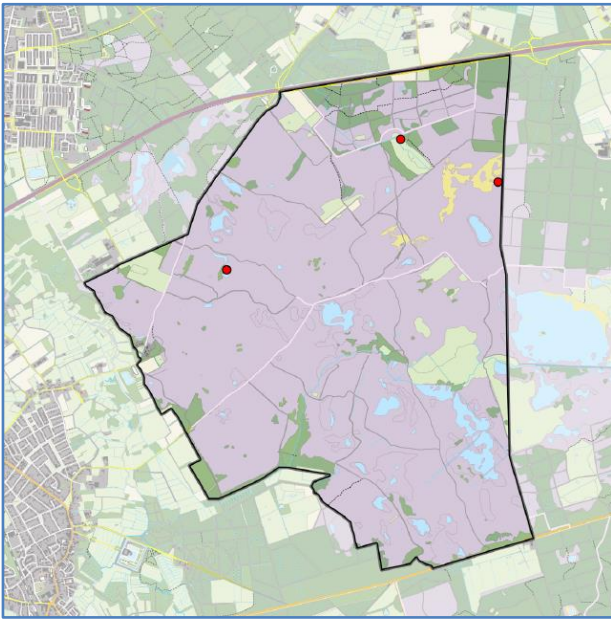
3.4.25 Koekoek, 5 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 5800-7400 (2018-2020)
 Brabant: 915-1.170, 16% van Nederland (2018-2020)
 De Koekoek wordt pas sinds 2016 geteld.

Sovon De Koekoek is wijd verbreid in Nederland, maar is nergens talrijk. Hij bereikt de hoogste dichtheden in moerasgebieden en hier en daar in kleinschalig agrarisch cultuurlandschap. De dichtheid hangt af van het aanbod aan waardvogels. Ieder wijfje specialiseert zich immers op een enkele waardvogelsoort, al legt ze soms ook eieren bij andere soorten. Tegenwoordig vormen Kleine Karekiet, Heggenmus, Graspieper, Witte en Gele Kwikstaart de belangrijkste waardvogels. De stand nam sinds 1985 (en vermoedelijk eerder) flink af, al komt dat door methodologische problemen onvoldoende uit tellingen naar voren. Afname van veel waardvogelsoorten en van voedsel (vooral rupsen) speelt daarbij een hoofdrol.

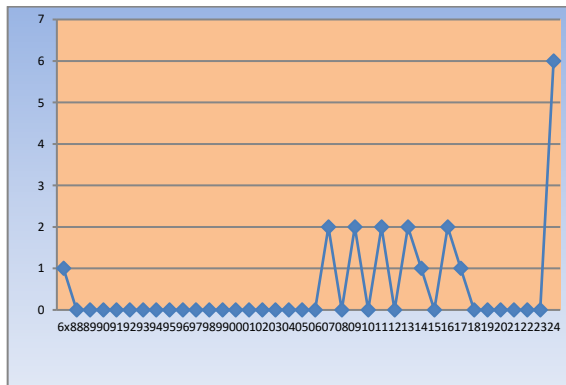
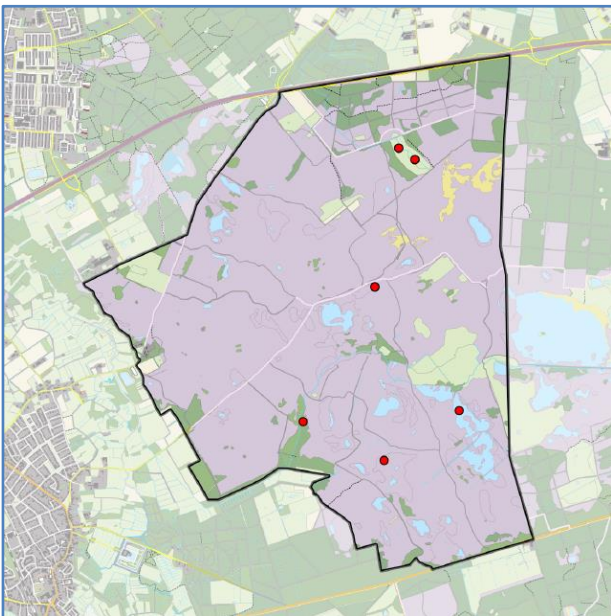
3.4.26 Krakeend, 3 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 26.000-32.000 (2018-2020)
 Brabant: 1.530-1.890, 6% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Krakeend is in Laag-Nederland een wijdverbreide broedvogel van moerasgebieden, duinplassen en open polders met veel grasland en sloten. Elders is het een meer lokale broedvogel van onder meer vennen. Tot ongeveer 1960 was de Krakeend een zeldzame broedvogel. Aantallen en verspreiding namen daarna sterk toe, net als elders in West-Europa. Grootschalige ontginning van Oost-Europese broedgebieden gaf wellicht de eerste aanzet tot een uitbreiding over West-Europa. Vervolgens wist hij te profiteren van nieuw aangelegde (of afgedamde en verzoete) wateren. De verspreiding als broedvogel breidt zich nog steeds uit.

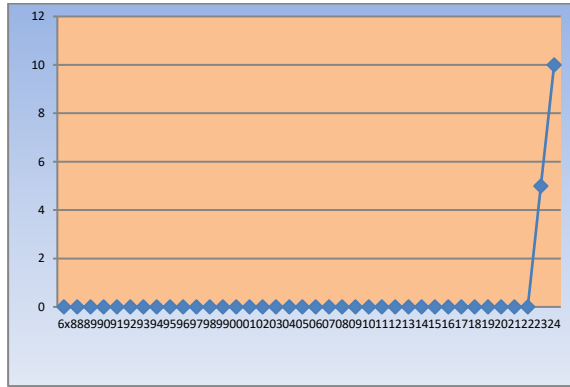
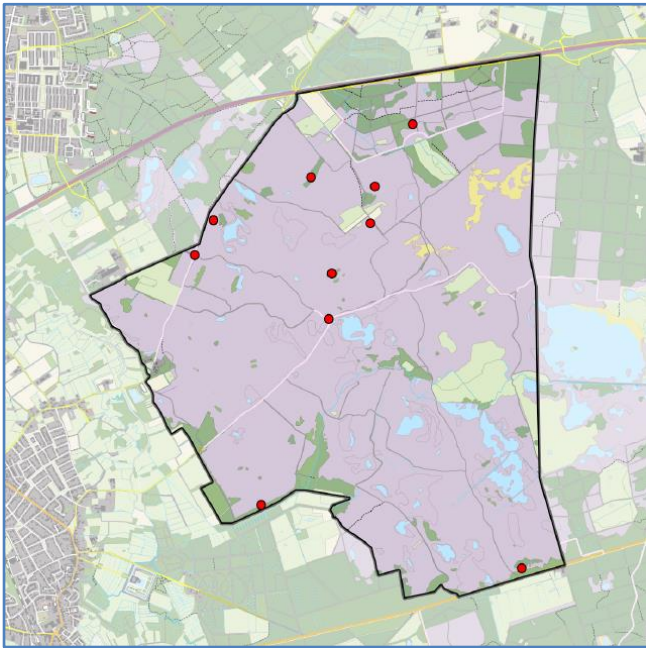
3.4.27 Kuifeend, 6 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 17.000-20.500 (2018-2020)
 Brabant: 1.560-1.890, 9% van Nederland (2018-2020)

Sovon Broedende Kuifeenden kennen een ruime verspreiding in Nederland maar zijn het talrijkst in de noordwestelijke helft van het land, zowel in natte natuurgebieden als agrarisch gebied met veel sloten. Aantallen en verspreiding namen in ons land explosief toe vanaf ongeveer 1950, net als elders in West-Europa. Hierbij speelden waarschijnlijk verdroging en ontginning van Oost-Europese broedgebieden en toegenomen voedselrijkdom van Nederlandse wateren mee. De toename zette tussen pakweg 1975 en 2000 nog door op vooral de hoge gronden. Op de lage gronden stabiliseerden ze en in de duinen namen ze zelfs af, na eerdere snelle toename.

3.4.28 Kuifmees, 10 territoria

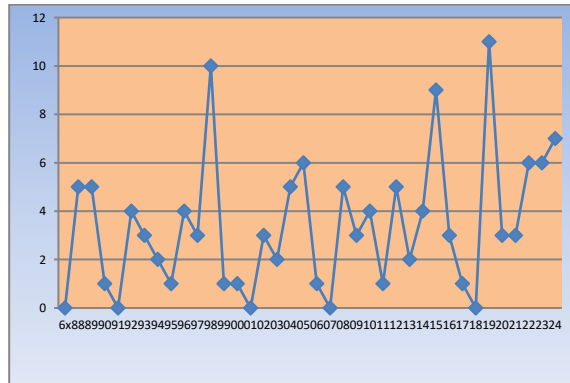
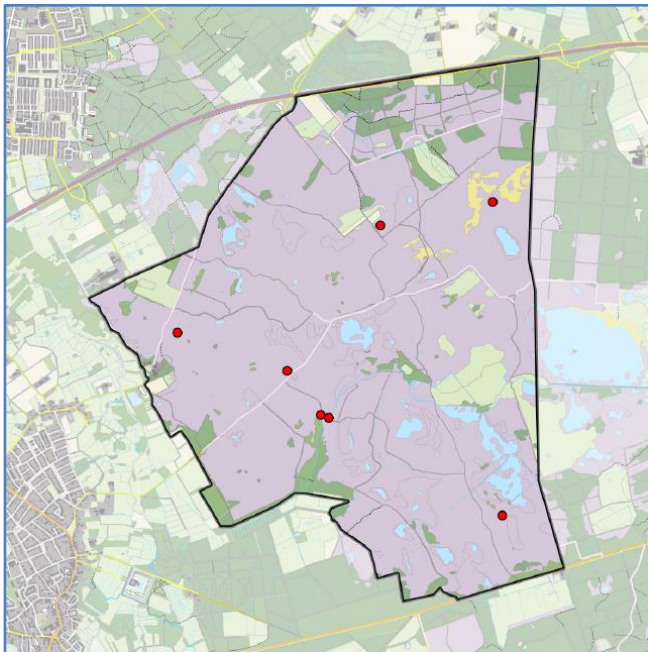
De broedpopulatie:
 Nederland: 13.000-17.000 (2018-2020)
 Brabant: 3.600-4.710, 28% van Nederland (2018-2020)

Deze soort is in 2023 voor het eerst geïnventariseerd.

Sovon De broedverspreiding van Kuifmezen overlapt in hoge mate met de verspreiding van dennen. Buiten een min of meer gesloten areaal op de hoge zandgronden komt de soort alleen voor in de Hollandse duinen en op geïsoleerde plekken elders. De verspreiding blijft al tientallen jaren gelijk, al kunnen kleine populaties verschijnen en weer verdwijnen. De landelijke aantallen profiteerden van bosveroudering en minder intensief bosbeheer en namen toe tot omstreeks 1985. Sindsdien groeien ze niet verder en vertonen ze neigingen tot afname. Het omzetten van naaldbosaanplant in natuurlijker loofbos is nadelig voor deze soort.

Als echte standvogel vertoont de Kuifmees zich zelden buiten zijn broedgebied. Incidentele waarnemingen op bijv. de Waddeneilanden geven echter aan dat een enkele vogel enige zwerflust kent.

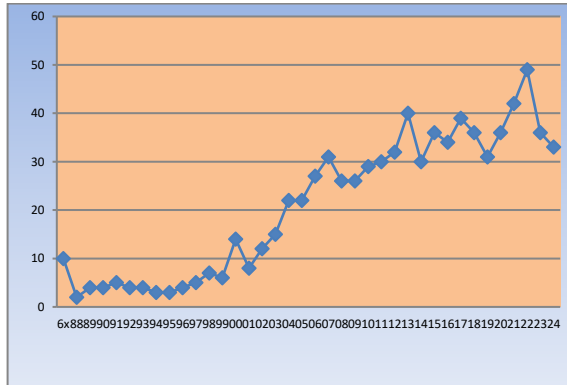
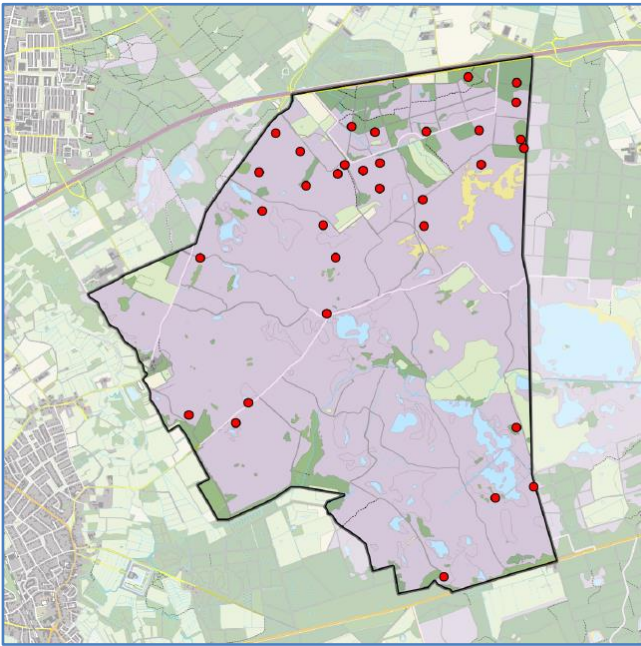
3.4.29 Kwartel, 7 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 1500-3500 (2018-2020)
 Brabant: 110-270, 8% van Nederland (2018-2020)

Sovon Hoewel Kwartels vooral op de zandgronden van Oost-Nederland voorkomen, kan deze soort regionaal ook op kleigronden in het westen soms talrijk zijn, zoals in de Wieringermeer, Flevoland en Zeeuws-Vlaanderen. De voorkeur gaat uit naar grootschalige open gebieden met een hoog aandeel akkerland, braakliggende gronden of hooiland. Kwartels roepen alleen in de (ochtend)schemering volop en zijn dan ook lastig te inventariseren. Desondanks is wel duidelijk dat de aantallen van jaar op jaar sterk kunnen verschillen. In zulke 'kwartel jaren', die sinds jaar en dag bekend zijn, kunnen de aantallen tienmaal zo hoog zijn als in het voorgaande of volgende jaar. Voorbeelden van topjaren zijn 1989, 1997, 2008 en 2011. In vergelijking met de Patrijs, die deels in dezelfde gebieden leeft, doet de Kwartel het relatief goed. Verspreiding en aantallen bleven in de afgelopen tientallen jaren op peil of namen zelfs toe, terwijl de Patrijs een kwijnend bestaan leidt. Het is echter onduidelijk in hoeverre de bij ons opduikende Kwartels daadwerkelijk en met succes tot broeden komen.

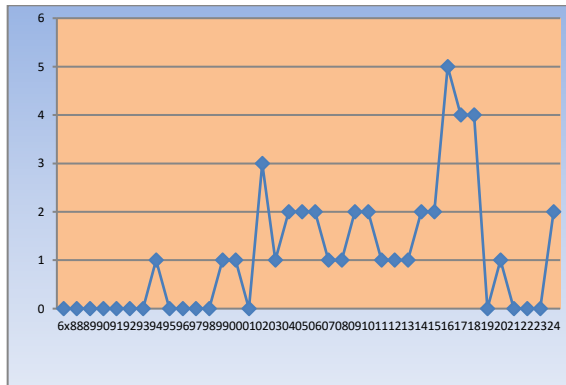
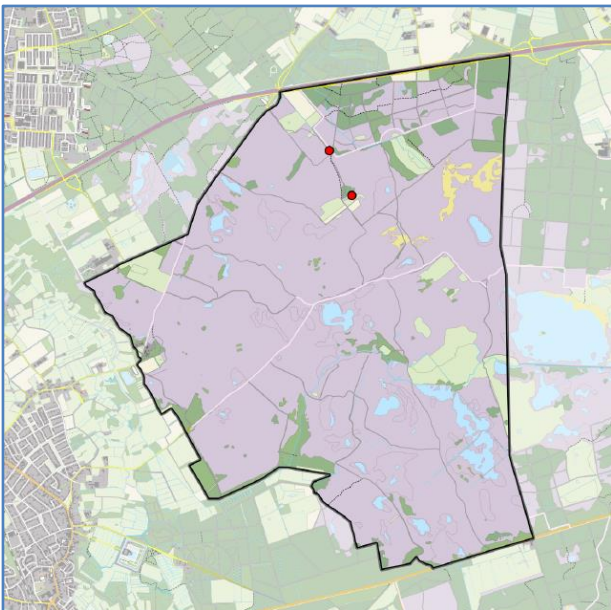
3.4.30 Nachtzwaluw, 33 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 3000-4100 (2018-2020)
 Brabant: 870-1.200, 29% van Nederland (2018-2020)

Sovon Op enkele paren in de duinstrook na broeden alle Nachtzwaluwen op de zandgronden van Oost- en Zuid-Nederland. De soort nestelt hier op heidevelden met enige opslag, aan randen van stuifzanden en regionaal op open plekken in naaldbos. De Veluwe, Noord-Brabant en Noord-Limburg nemen een groot deel van de landelijke populatie voor hun rekening. De stand van de Nachtzwaluw nam vanaf 1950 of eerder af, onder andere door ontginning van broedgebieden. Deze afname hield lang aan en de soort verdween in het laatste kwart van de twintigste eeuw uit veel kleine of geïsoleerd liggende heidevelden. Sindsdien herstelden de landelijke aantallen spectaculair, maar de verloren gegane terreinen werden niet allemaal opnieuw bezet. De recente opleving is deels bevorderd door selectieve boskap en andere vormen van heideherstel die tot vergroting van broedhabitat leiden.

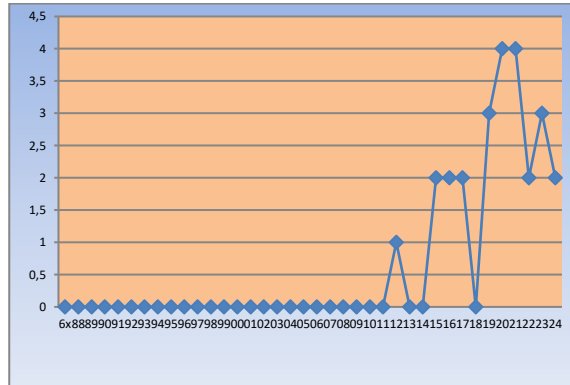
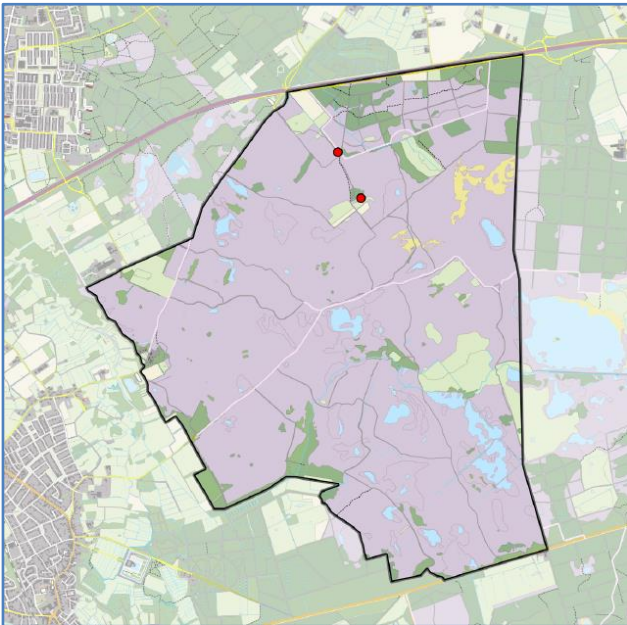
3.4.31 Nijlgans, 2 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 7700-13.000 (2018-2020)
 Brabant: 485-820, 6% van Nederland (2018-2020)

Sovon Nijlganzen, afstammelingen van losgelaten of ontsnapte siervogels, zijn een bekende verschijning in het landschap. Toch deden ze pas in 1967 hun intrede als broedvogel. Vanuit verspreidingskernen bij Den Haag, Groningen en in het oostelijk Rivierengebied koloniseerden ze grote delen van het land. De hoogste dichtheden vinden we in graslandgebieden met waterpartijen in de laaggelegen delen van vooral West-Nederland en het rivierengebied. De Nijlgans komt in toenemende mate tot broeden in stedelijk gebied en zelfs tot diep in grote bossen, op onder andere gekraakte roofvogelnesten. Het succes van deze soort is deels een gevolg van het lange broedseizoen met meerdere broedsels per jaar, tot midden in de winter. Nijlganzen verdedigen zich fel tegen predatoren of andere indringers. Toch zijn er tot dusverre geen aanwijzingen dat dit ten koste van andere watervogelpopulaties gaat.

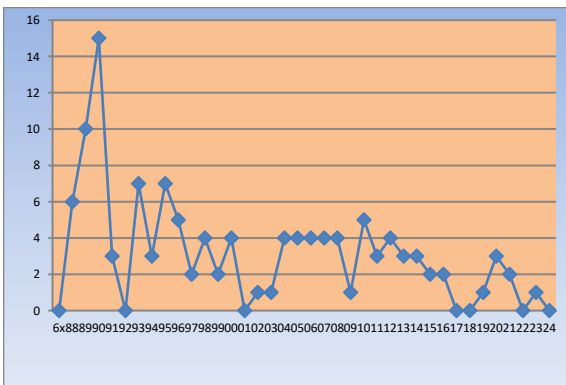
3.4.32 Putter, 2 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 46.000-58.000 (2018-2020)
 Brabant: 4.780-6.040, 10% van Nederland (2018-2020)

Sovon Putters zijn het meest algemeen in Laag-Nederland, in stedelijk gebied met groene wijken en boerenland met erf- en wegbeplanting of boomgaarden. Van hieruit hebben ze zich vanaf 1975 spectaculair in oostelijke richting uitgebreid, met name op kleiige gronden. Het is in feite de stroomversnelling van een proces dat al meer dan een halve eeuw bekend is en nog steeds doorzet. Kleine verliezen langs de oostgrens (mogelijk een andere ondersoort) vallen hierbij in het niet.

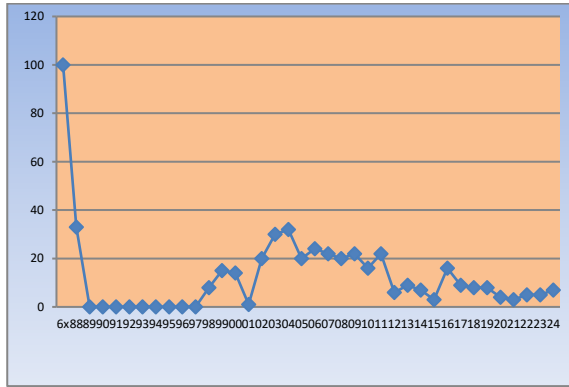
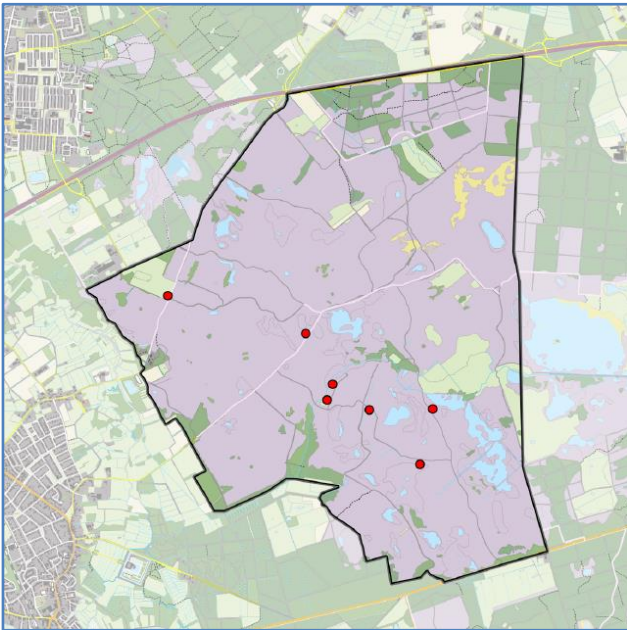
3.4.33 Ransuil, 0 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 2100-3000 (2018-2020)

Sovon Ransuilen broeden in allerlei landschappen maar mijden grote bossen, boomloze gebieden en steden. De dichtheden zijn vrijwel overal laag, hoewel de aanwezigheid lastig vast te stellen is. De stand is sterk afgenomen sinds ongeveer 1985. De soort verdween uit de grote bossen op de zandgronden, waar hij voorheen een normale broedvogel was. Hierbij speelt intensieve predatie op jonge en oude Ransuilen door Haviken een belangrijke rol. Bovendien wordt het agrarisch cultuurlandschap dermate intensief benut dat florerende (veld)muizenpopulaties een uitzondering worden, een uitzonderlijk jaar daargelaten. Lokaal werd nestgelegenheid schaars door afnemende aantallen Zwarte Kraaien en Eksters (nestleveranciers).

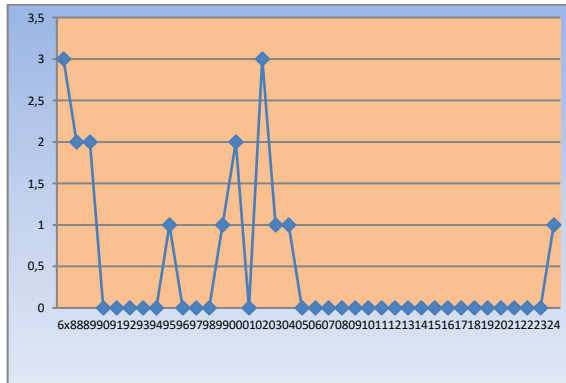
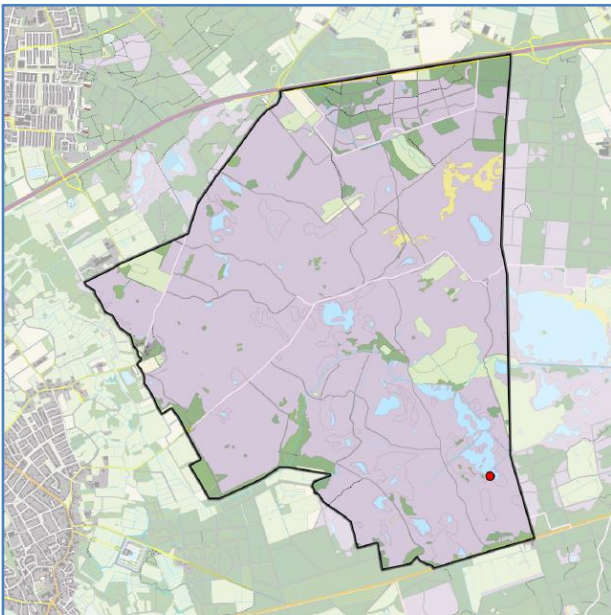
3.4.34 Rietgors, 7 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 67.000-125.000 (2018-2020)
 Brabant: 5.820-10.880, 9% van Nederland (2018-2020)

Sovon Rietgorzen bewonen een waaier van landschappen, van moerassen tot kwelders en boerenland met door riet omzoomde sloten en kanalen. De soort is het talrijkst in de natste regio's, de moerasrijke streken van Laag-Nederland. Op de hoge gronden is het voorkomen meer beperkt tot beekdalen, hoogveengebieden en natte heide. Hier verloor de Rietgors in boerenland veel terrein sinds 1975, onder meer door ontwatering en het verdwijnen van natte overhoekjes. Landelijk valt dit in het niet bij de aantalsontwikkeling in West- en Noord-Nederland, die licht positief is.

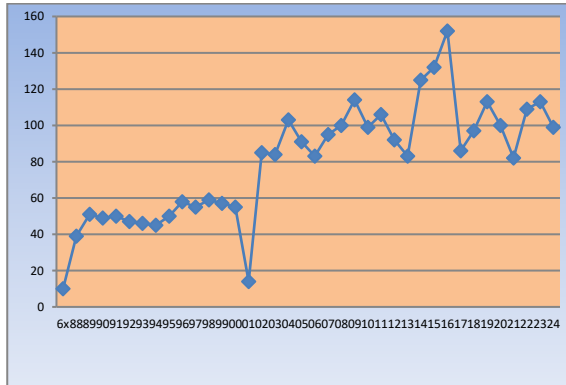
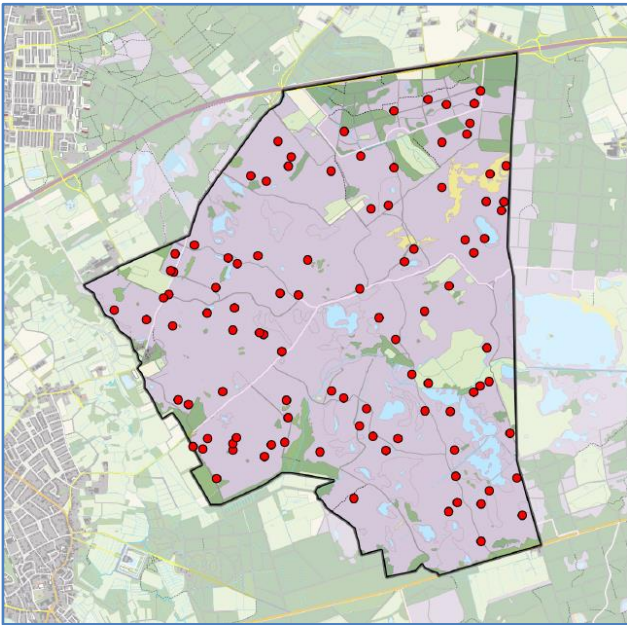
3.4.35 Roerdomp, 1 territorium

De broedpopulatie:
 Nederland: 630-710 (2023)
 Brabant: 40-50, 8% van Nederland (2020)

Sovon De meeste Roerdompen nestelen in grote moerasgebieden in West- en Noord-Nederland. Belangrijke gebieden als de Oostvaardersplassen en de Weerribben/de Wieden tellen tientallen broedparen. Kleinere aantallen of losse paren broeden in moerasgebieden elders, waaronder vennen op de zandgronden. De landelijke aantallen namen sinds 1975 fors af, vooral door verdroging en verbossing van moerassen. Sinds ongeveer 1990 herstelden ze weer wat, deels door de aanleg van nieuwe natte natuur. De laatste decennia zit de soort in de lift. Jaarlijkse aantalsschommelingen hangen samen met het winterweer (forse sterfte bij strenge vorst) en de neerslaghoeveelheden in winter en voorjaar (slechte vestigingsomstandigheden bij lage waterstand). Lokale terreinomstandigheden spelen eveneens een rol van betekenis.

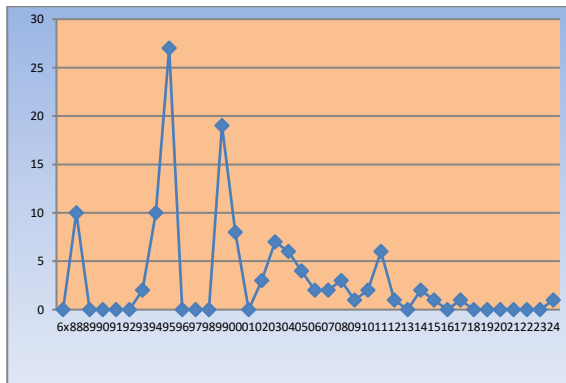
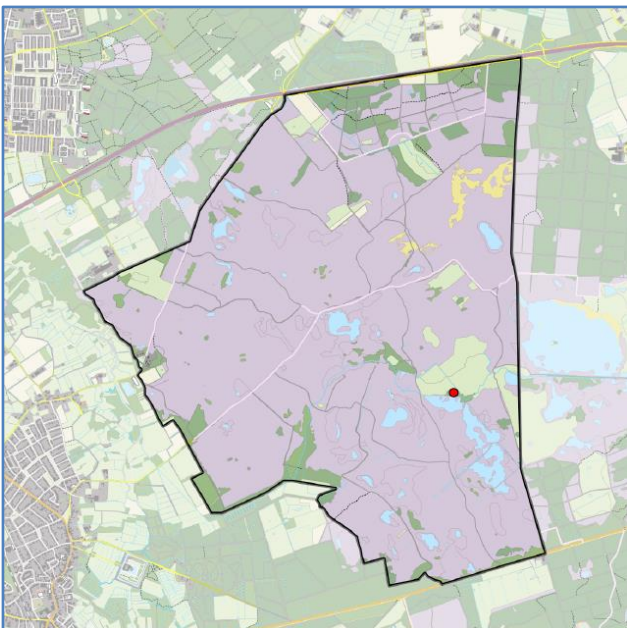
3.4.36 Roodborsttapuit, 99 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 18.000-22.000 (2018-2020)
 Brabant: 4.330-5.310, 24% van Nederland (2018-2020)

Sovon Roodborsttapuiten broeden vooral op de hoge zandgronden, in de volledige kuststrook inclusief de Waddeneilanden en in Zeeuws-Vlaanderen. Ze bewonen zowel open boerenland met greppels en ruige wegbermen als natuurgebieden (heide, hoogveen, duin). Aan de rand van stedelijk gebied worden braakliggende gronden bezet. Aantallen en verspreiding namen vanaf ongeveer 1975 sterk af, vooral in het boerenland. De soort verdween zelfs in bepaalde regio's als de oostelijke Achterhoek en Zuid-Limburg. Sinds ongeveer 1990 volgde een verrassend en krachtig herstel, dat nog steeds aanhoudt. In het boerenland profiteert de soort van kleinschalige ingrepen als extensiever bermbeheer en renaturering van beekdalen. In natuurgebieden was het terugdringen van bosopslag in het voordeel van de Roodborsttapuit.

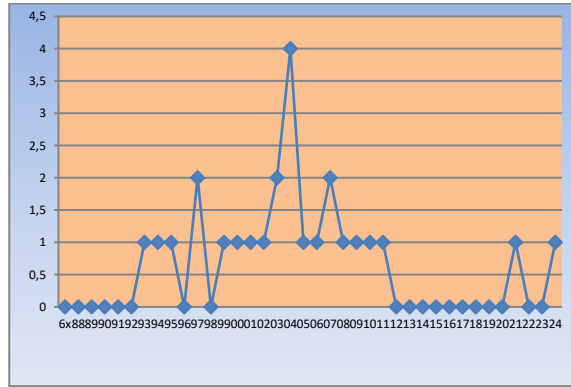
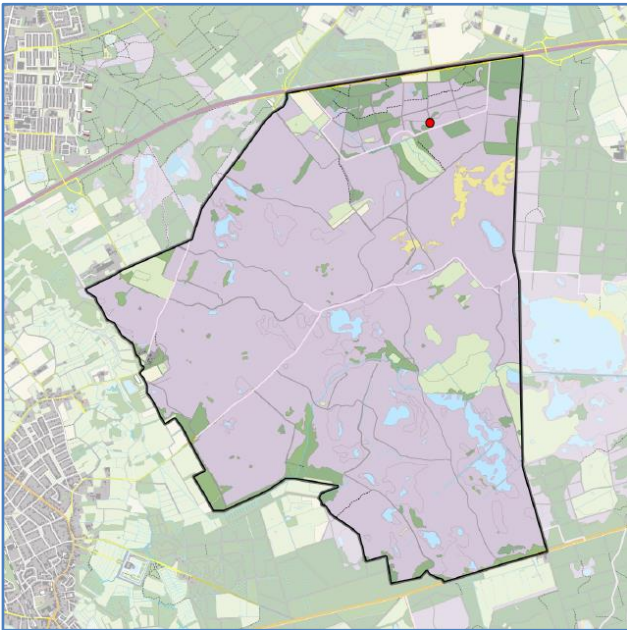
3.4.37 Slobeend, 1 territorium

De broedpopulatie:
 Nederland: 5900-7200 (2018-2020)
 Brabant: 345-425, 6% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Slobeend is een karakteristieke broedvogel van vochtige graslanden in het lage deel van het land inclusief het rivierengebied. De hoogste dichtheden zijn te vinden in de veenweidegebieden. Op de hoge gronden is hij veel schaarser. Lange tijd leek de Slobeend zich goed te kunnen handhaven in het Nederlandse landschap, enige afname in bijvoorbeeld de duinen (door verdroging) ten spijt. Sinds ongeveer 1990 nemen de landelijke aantallen echter af en is deze eend vooral op de hoge gronden op veel plaatsen verdwenen. De afname zal op zijn minst deels een gevolg zijn van verlaging van waterpeilen en andere veranderingen in het steeds intensiever gebruikte agrarisch grasland.

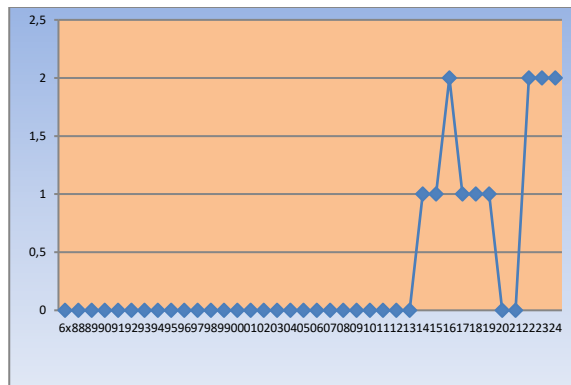
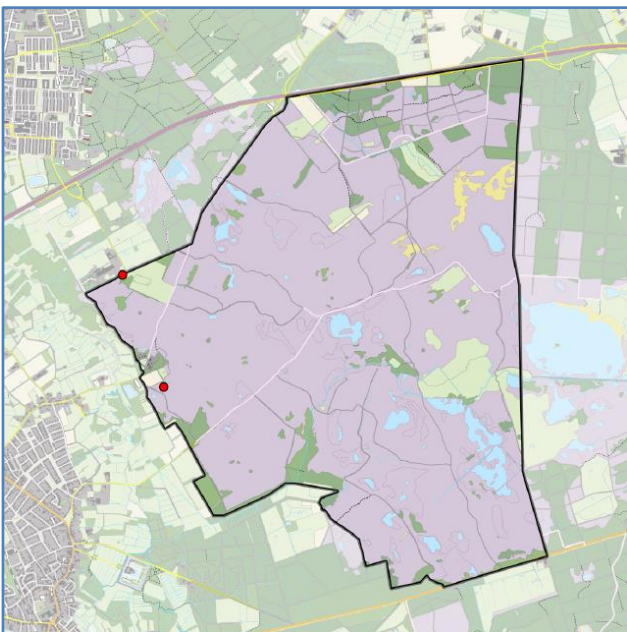
3.4.38 Sperwer, 1 territorium

De broedpopulatie:
 Nederland: 2250-2700 (2018-2020)
 Brabant: 345-420, 15% van Nederland (2018-2020)

Sovon Alleen in bijna boomloze gebieden ontbreken Sperwers tegenwoordig nog. De hoogste dichtheden waren traditioneel op de zandgronden te vinden, in dichte en niet te oude naaldbossen. Momenteel ontbreekt de Sperwer hier echter veelal of zijn de dichtheden er laag. Tegelijkertijd heeft deze roofvogel zich gevestigd op allerlei plekken in dichte loofbosjes, wegbeplanting of zelfs stadstuinen. De landelijke stand bedroeg rond 1970 slechts zo'n 250 paren als gevolg van indirecte vergiftiging via landbouwpesticiden (DDT). Nadat deze bestrijdingsmiddelen verboden waren, volgde een snel herstel van de stand en een uitbreiding over voorheen onbezette gebieden. Deze toename hield aan tot 1990, om vanaf 2000 te worden gevolgd door een afname, in ieder geval op de hoge gronden. Hierbij spelen verschillende factoren mee, waaronder voedselgebrek op de armste gronden en omzetting van productiebos (in jonge fasen geschikt voor Sperwer) in natuurlijker bos of heide, naast jarenlange nestpredatie door Haviken.

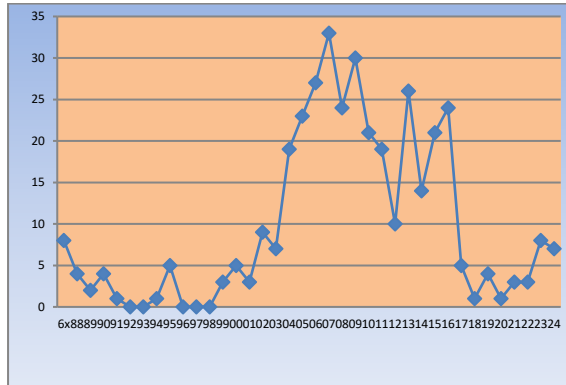
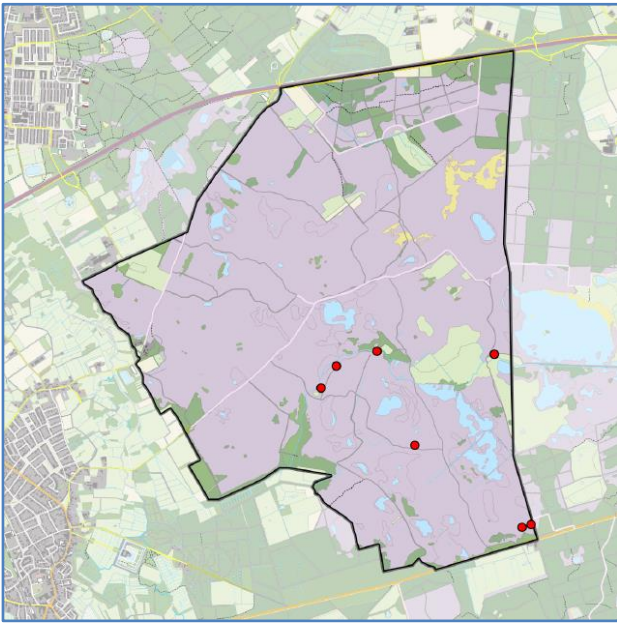
3.4.39 Spotvogel, 2 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 12.000-18.000 (2018-2020)
 Brabant: 1.420-2.150, 12% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Spotvogel broedt door het hele land, met een voorkeur voor klei- en veengronden. In tegenstelling tot de meeste zangers wordt open boerenland met erfbeplanting en singels geprefereerd boven bosgebieden. Jonge aanplant (loofbos) kan echter tijdelijk dicht bezet zijn, ook in stedelijk gebied (parken in aanleg). De landelijke aantallen nemen sinds 1975 of eerder af. Dit vormt onderdeel van een proces dat heel West-Europa beslaat. Het wijst op noordwaartse verschuiving van broedgebied, mogelijk door klimatologische oorzaken. De afname bij ons heeft niet te maken met concurrentie met de naar het noorden oprukkende Orpheusspotvogel.

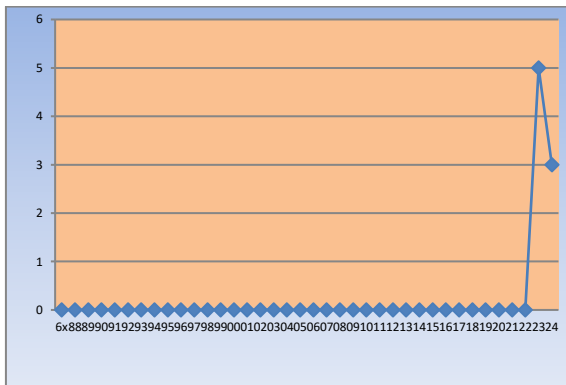
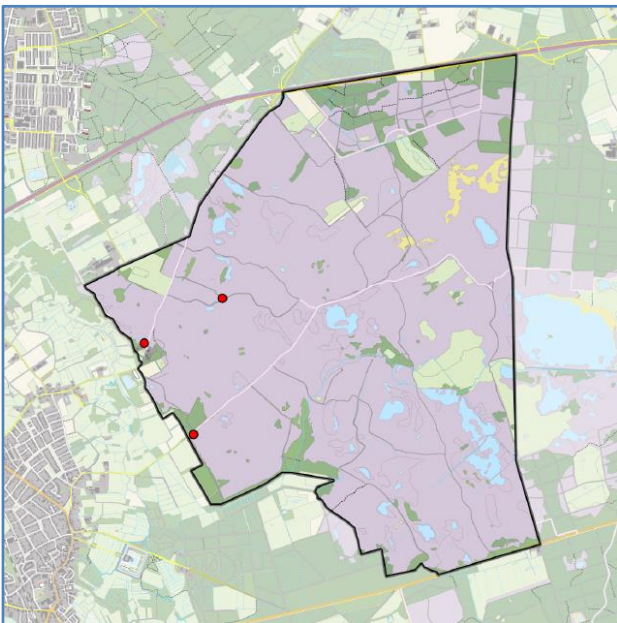
3.4.40 Sprinkhaanzanger, 7 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 5000-6100 (2018-2020)
 Brabant: 470-575, 9% van Nederland (2018-2020)

Sovon Sprinkhaanzangers broeden door het hele land in open moerassige vegetaties met een niet te hoge waterstand. Ze zijn vooral goed vertegenwoordigd in West- en Noord-Nederland, waar ze lokaal talrijk kunnen zijn in regelmatig gemaaid riet in het laagveengebied of, maar dan tijdelijk, in verdrogende moerassen. Per gebied kunnen de aantallen jaarlijks opvallend schommelen. Dit is deels een gevolg van het terreinbeheer of de waterstand, maar hang vermoedelijk deels ook samen met de situatie in de West-Afrikaanse overwinteringsgebieden. De landelijke stand nam in de afgelopen tientallen jaren duidelijk toe.

3.4.41 Staartmees, 3 territoria

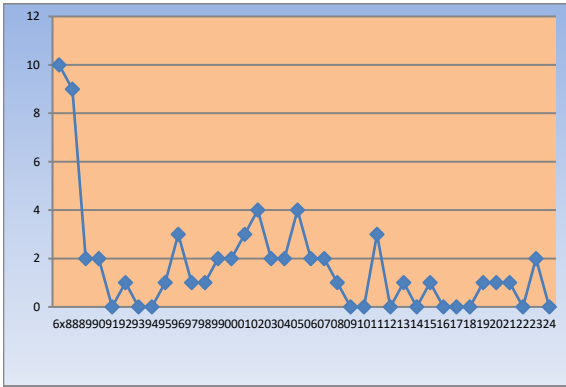

De broedpopulatie:
 Nederland: 20.000-25.000 (2018-2020)
 Brabant: 3.460-4.330, 17% van Nederland (2018-2020)

Deze soort is in 2023 voor het eerst geïnventariseerd.

Sovon Staartmezen zijn op de hoge gronden gewone broedvogels in bossen, tuinen en parken met voldoende ondergroei. In het westen en noorden van het land bleef het voorkomen lange tijd grotendeels beperkt tot de duinen, moerasbos en stedelijk gebied. In het laatste kwart van de twintigste eeuw heeft de soort zich hier uitgebreid dankzij uitbreiding van steden en bosaanplant in voorheen open landschap. De soort lijkt weinig last te hebben van koude winters, tenzij die met veel ijzel gepaard gaan. De landelijke aantallen namen om onbekende redenen af in de jaren negentig en schommelen sindsdien op lager niveau.

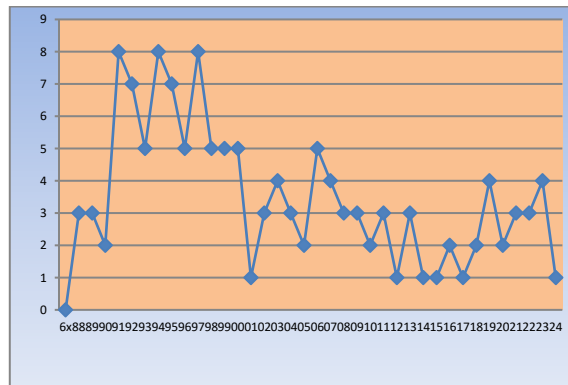
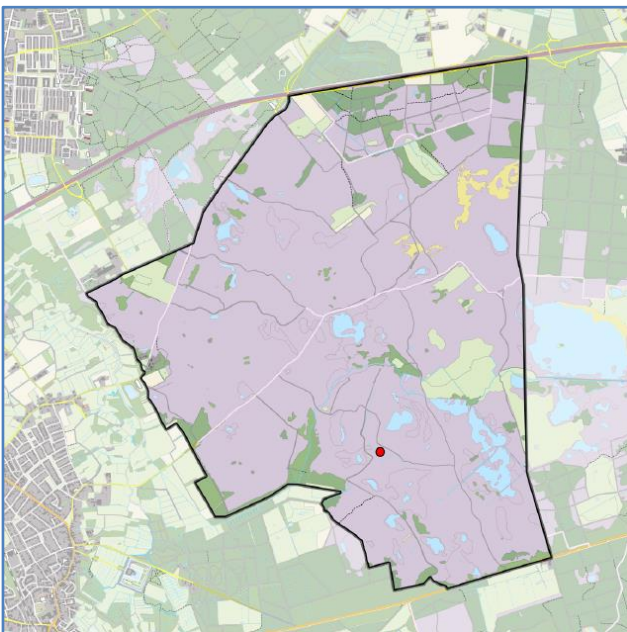
3.4.42 Tapuit, 0 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 310-350 (2020)
 Brabant: 16-20, 5% van Nederland (2020)

Sovon In de broedtijd zijn Tapuiten bijna alleen nog spaarzaam te vinden in de duinstrook ten noorden van het Noordzeekanaal, op de Waddeneilanden en zeer lokaal in stuifzand- en heidegebieden op de grens van Friesland en Drenthe. Broedgevallen elders zijn ronduit zeldzaam geworden. De verspreiding rond 1975 was veel ruimer, in het bijzonder in de zuidhelft van het land. De aantallen kelderden van ruim 2000 paartjes rond die tijd naar minder dan 500 sinds de eeuwwisseling. Heide- en stuifzandgebieden raakten ongeschikt door vergrassing of vermossing van de bodem. Konijnen, belangrijke leveranciers van nestholten, werden gedecimeerd door ziektes. Grootschalig herstel van stuifzand leidde met name op het Aekingerzand tot een (tijdelijke?) opbloei van de aantallen. In de Noordduinen bij Den Helder helpen uitgekiend beheer en nestbescherming om de populatie in stand te houden.

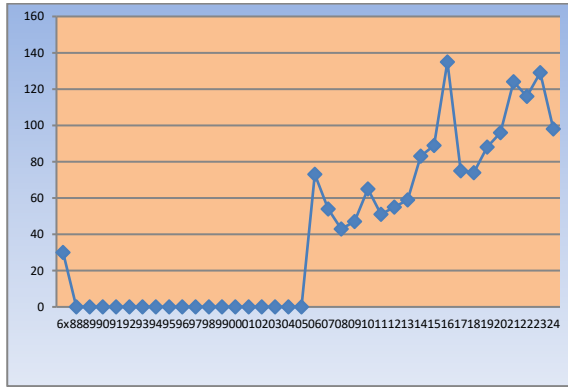
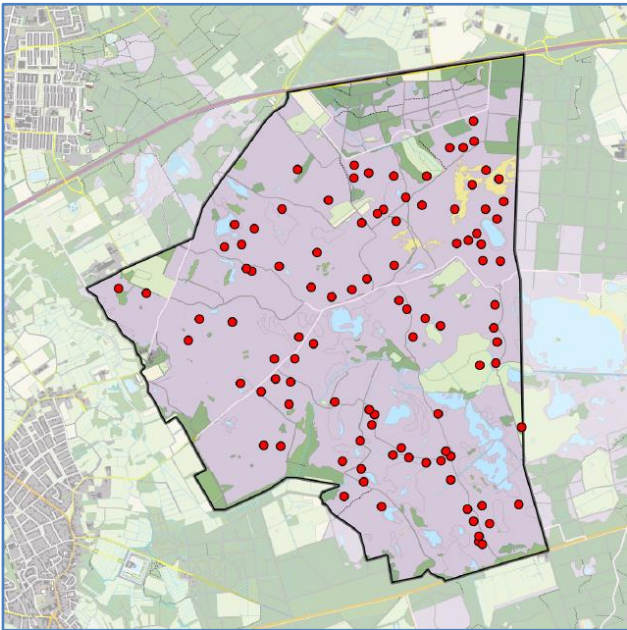
3.4.43 Torenavalk, 1 territorium

De broedpopulatie:
 Nederland: 3800-7700 (2018-2020)
 Brabant: 435-890, 12% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Torenavalk broedt in het hele land, met een voorkeur voor open landschappen, soms ook in bebouwd gebied. Het broeden in bosranden, enkele tientallen jaren geleden nog heel gewoon, komt vrijwel niet meer voor. Veel paren nestelen in speciaal voor de soort gemaakte nestkasten. Lange tijd was de Torenavalk de talrijkste in Nederland broedende roofvogel, maar tegenwoordig bezet de Buizerd die positie. De landelijke aantallen namen af rond 1960 door gebruik van landbouwvergif maar herstelden daarna. Sinds ongeveer 1990 nemen ze voortdurend af, met kleine tijdelijke oplevingen in veldmuissrijke jaren. Steeds intensiever grondgebruik maakt grote delen van het boerenland ongeschikt voor Torenavalken: er is onvoldoende voedsel.

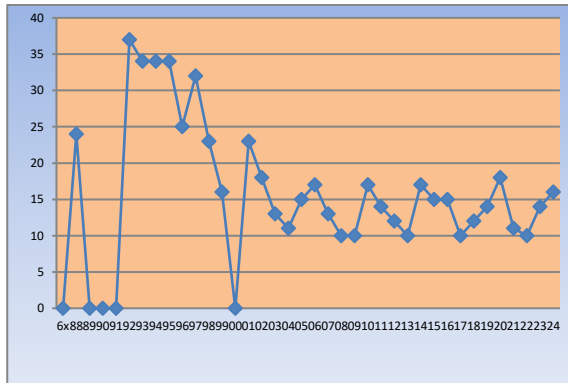
3.4.44 Veldleeuwerik, 98 territoria

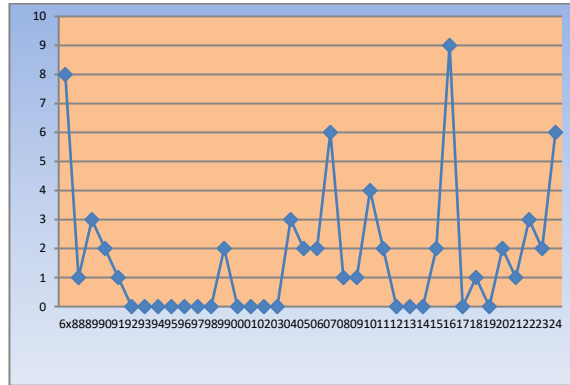
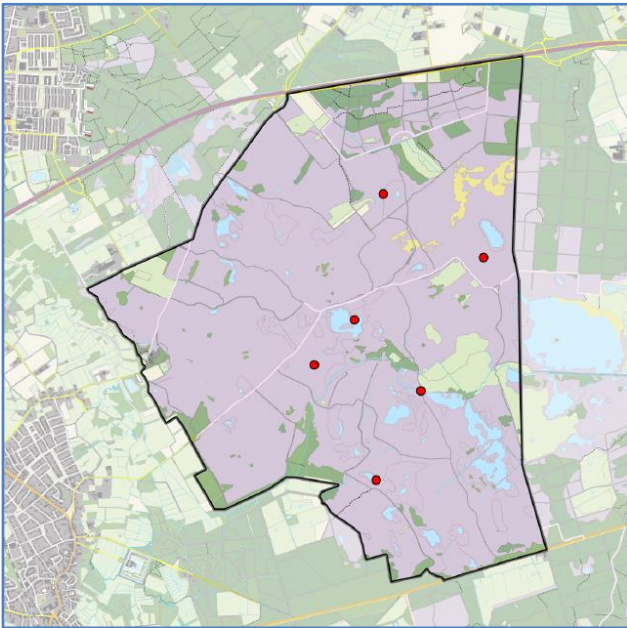
De broedpopulatie:
 Nederland: 34.000-44.000 (2018-2020)
 Brabant: 2.990-3.880, 9% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Veldleeuwerik was rond 1975 nog een volstrekt normale broedvogel van het boerenland. Het was een van de talrijkste en meest verspreide broedvogels van Nederland. In de eerste broedvogelatlas werd de soort gemeld in maar liefst 98% van de atlasblokken! Sindsdien ging het hard bergafwaarts en de huidige populatie is maar een schim van die van weleer. De afname trof vooral graslandgebieden en in mindere mate akkerland. De Veldleeuwerik bleek hier niet opgewassen tegen de moderne, zeer intensieve landbouw. De afname in heidegebieden ging wat minder hard, en plaatselijk handhaaft de soort zich hier redelijk in licht vergraste terreinen. Met name de heidevelden in Noord-Nederland zijn een refugium voor de Veldleeuwerik.

3.4.45 Veldleeuwerik Noord, 16 territoria

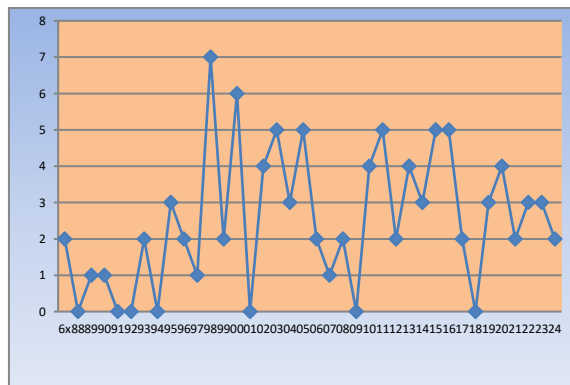
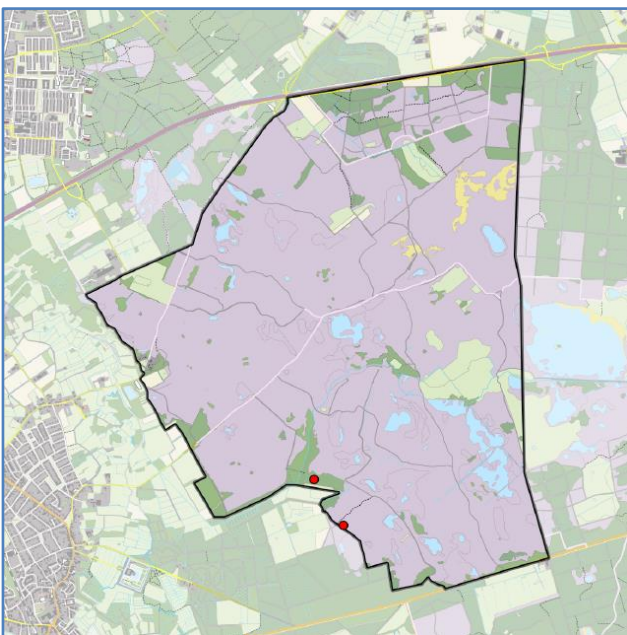
3.4.46 Watersnip, 6 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 900-1450 (2018-2020)
 Brabant: 50-85, 6% van Nederland (2018-2020)

Sovon De lange snavel van de Watersnip heeft zachte grond nodig om in te boren naar voedsel. Daarom nestelen Watersnippen alleen in natte graslanden op veengronden, gemaaide rietlanden en in natte heischrale terreinen. Bolwerken, zoals in Noordwest-Overijssel zijn zeldzaam geworden. In veel oude bolwerken zoals de veenweidegebieden van Friesland, in Waterland en in de Zaansteek is de stand behoorlijk uitgedund. Dat heeft alles van doen met ontwatering. Hierdoor neemt de soort al vele tientallen jaren in aantal af en komt hij in boerenland alleen voor indien het waterpeil kunstmatig hoog gehouden wordt. De ooit forse Nederlandse broedpopulatie, die rond 1970 mogelijk 10.000 paartjes telde, is gedecimeerd en de soort is als broedvogel verdwenen uit grote delen van het land.

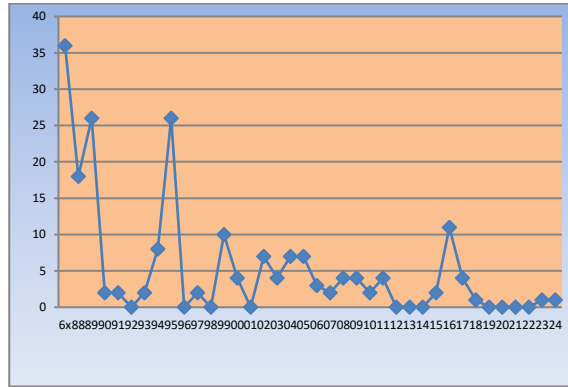
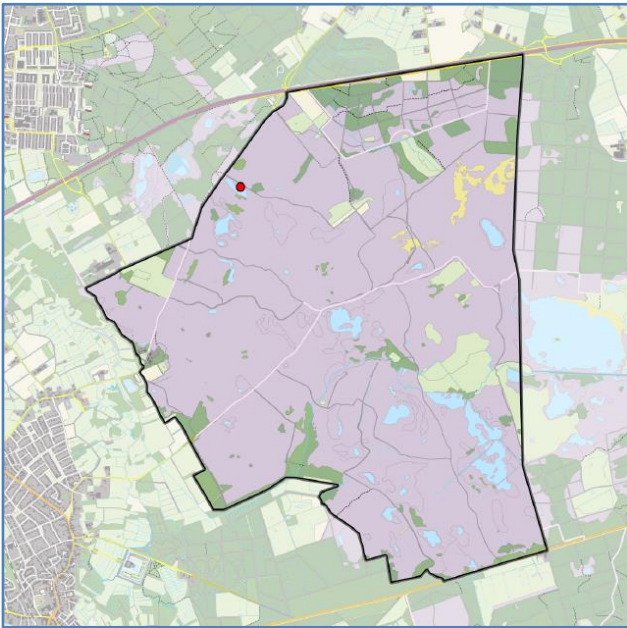
3.4.47 Wielewaal, 2 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 1700-3100 (2018-2020)
 Brabant: 205-385, 12% van Nederland (2018-2020)

Sovon Wielewalen zijn gebonden aan loofbomen en zijn het talrijkst in broekbos en ouder populierenbos. Op drogere gronden heeft de soort een sterke voorkeur voor zomereiken en, meer regionaal (Peel) berken. Sinds ongeveer 1975 verdween de Wielewaal uit veel gebieden op de zandgronden, waar hij voorheen ook in gemengd bos nestelde. In Laag-Nederland boekte hij lokaal enige terreinwinst, vooral in moerasbos. In Flevoland huisden tijdelijk hoge dichtheden, maar sinds 1990 is de soort hier sterk afgenomen. De afname houdt vrijwel zeker verband met factoren in zowel de broedgebieden (verdroging van bossen, voedselarmoede in agrarisch cultuurland) als de trek- en overwinteringsgebieden (ontbossing, jacht).

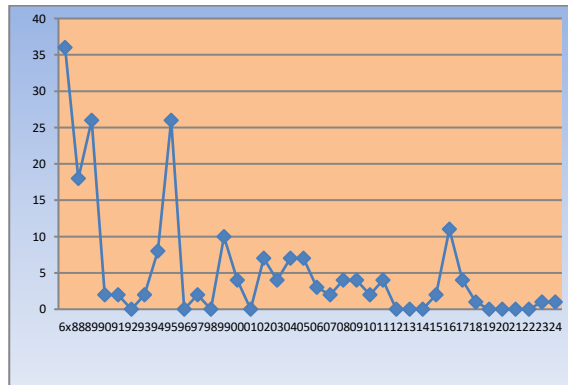
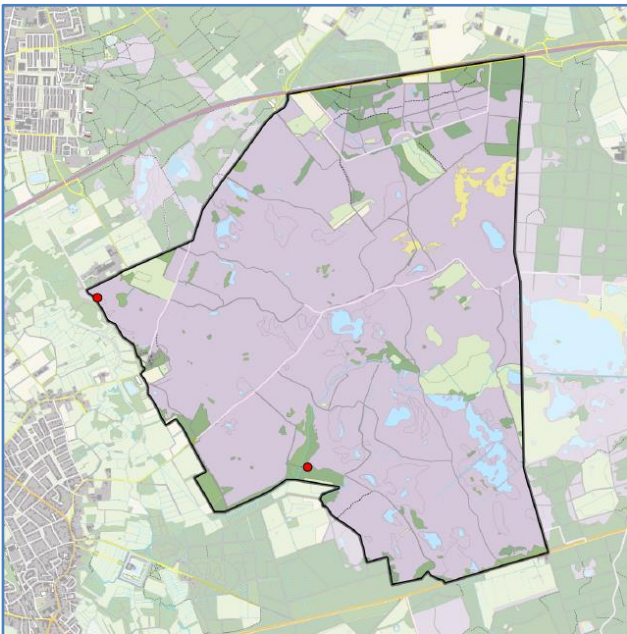
3.4.48 Wintertaling, 1 territorium

De broedpopulatie:
 Nederland: 1100-1350 (2018-2020)
 Brabant: 135-175, 13% van Nederland (2018-2020)

Sovon De meeste Wintertalingen broeden in vennen en in mindere mate andere plassen op de hoge zandgronden. In het westen en noorden van het land is deze soort, buiten de duinen (vooral Waddeneilanden) schaars, al nestelt hij lokaal in graslandpolders. De aantallen schommelen sterk van jaar tot jaar, waarbij ze doorgaans het laagst zijn na een strenge winter gevolgd door een droog voorjaar. Op de lange termijn gezien nemen de landelijke aantallen af en krimpt de verspreiding in. Dit houdt voor een deel verband met verdroging van broedplaatsen. Het via terreinmaatregelen hoog houden van de waterstand in natuurgebieden is doorgaans gunstig voor de Wintertaling.

3.4.49 Zwarte Specht, 2 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 700-1100 (2018-2020)
 Brabant: 180-290, 26% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Zwarte Specht vestigde zich rond 1913 in Nederland en breidde zich vanuit het oosten van het land snel uit. De huidige verspreiding bestrijkt nagenoeg alle grotere bossen op de zandgronden van Oost- en Zuid-Nederland. De aanwezigheid van oude beuken, een geliefde nestboom, is daarbij niet per se vereist. De vestigingen in de duinstreek vanaf de jaren zeventig verdwenen weer rond de eeuwwisseling. De landelijke stand was vermoedelijk rond 1985 op een hoogtepunt. Sindsdien nam de soort wat af in delen van Noordoost-Nederland, misschien door overschakeling op een ander bosbouwstelsel met minder grote kaalslagen (en daardoor minder voedsel) en predatie door Haviken.

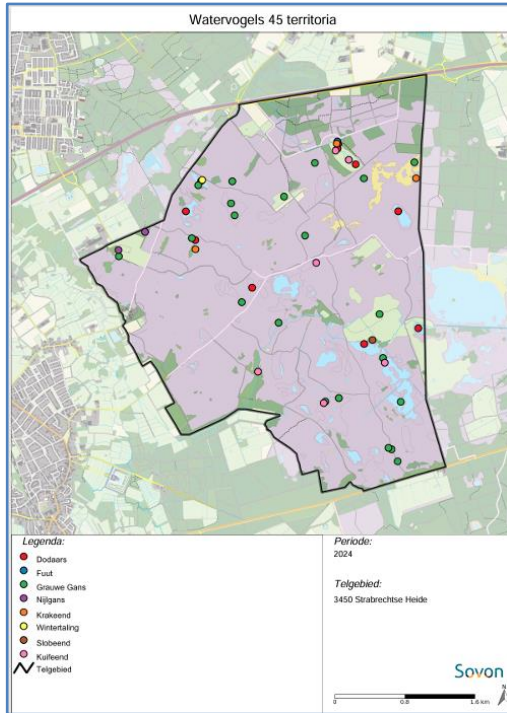
3.4.50 Ontbrekende soorten in 2024

De volgende soorten waren in 2024 niet maar in de voorgaande jaren wel aanwezig als broedvogel: Boomvalk, Bosrietzanger, Grauwe Vliegenvanger, Havik, Kleine Plevier, Ransuil.

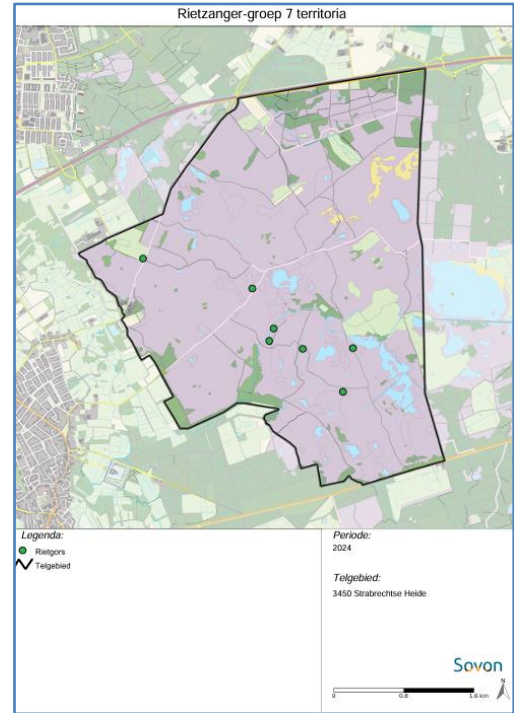
3.5 Ecologische groepen

Ecologische groepen bij vogels verwijzen naar de verschillende categorieën waarin vogels worden ingedeeld op basis van hun leefomgeving en gedrag. Hier zijn een aantal ecologische groepen die op de Strabrechtse Heide voorkomen.

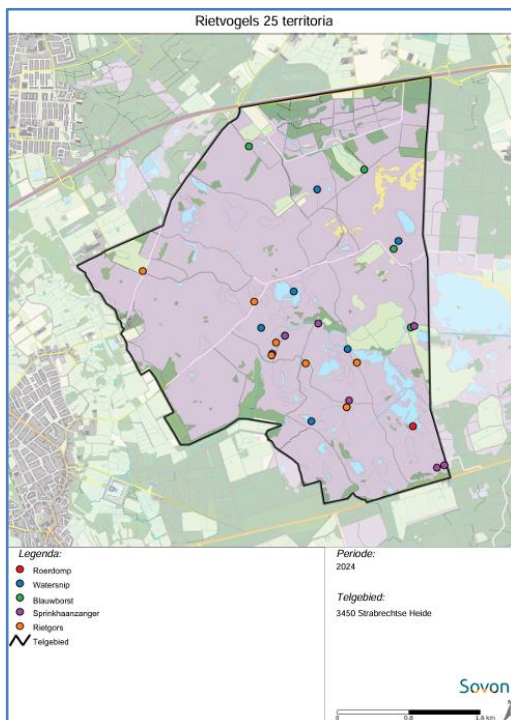
3.5.1 Watervogels, 45 territoria

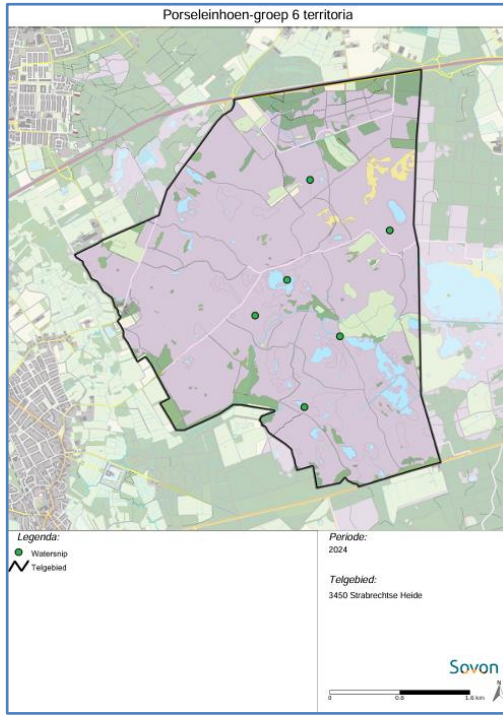
3.5.3 Rietzanger-groep, 7 territoria

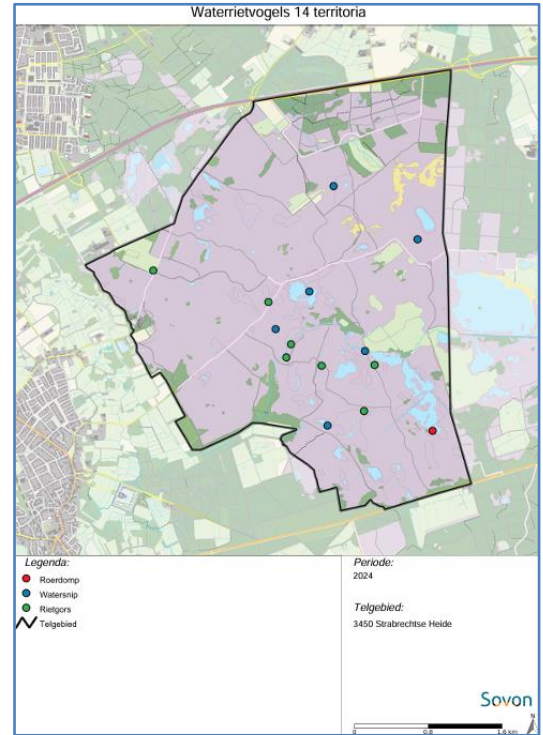
3.5.2 Rietvogels, 25 territoria

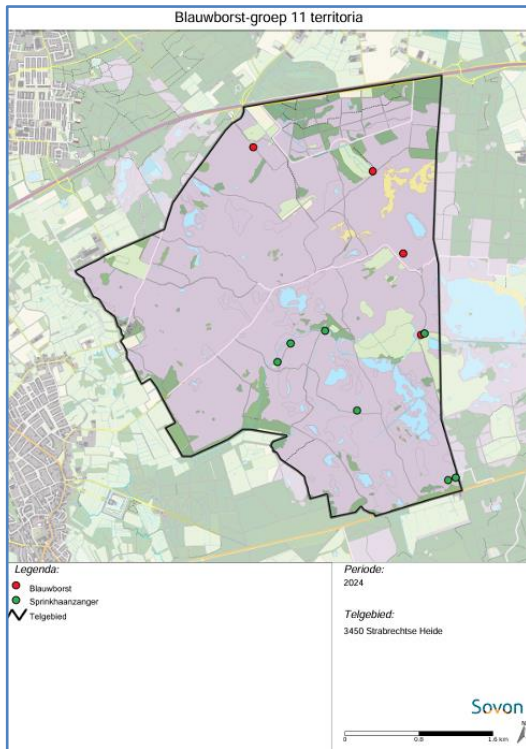
3.5.4 Porseleinhoen-groep, 6 territoria

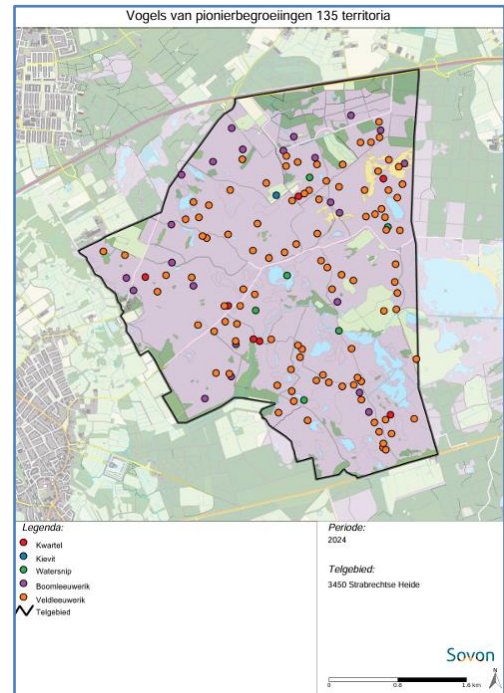
3.5.6 Waterrietvogels, 14 territoria

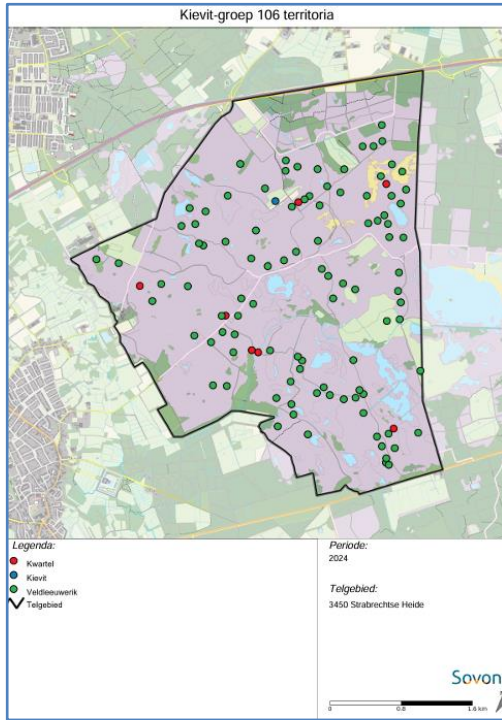
3.5.5 Blauwborst-groep, 11 territoria

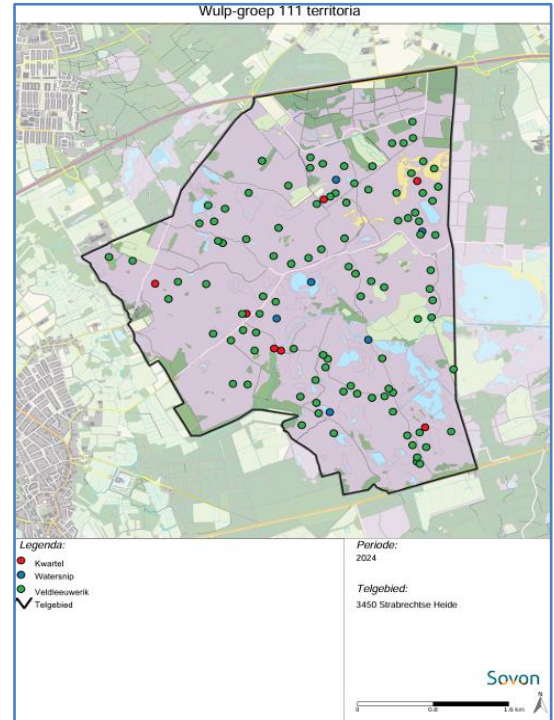
3.5.7 Vogels van pionierbegroeiingen, 135 territoria

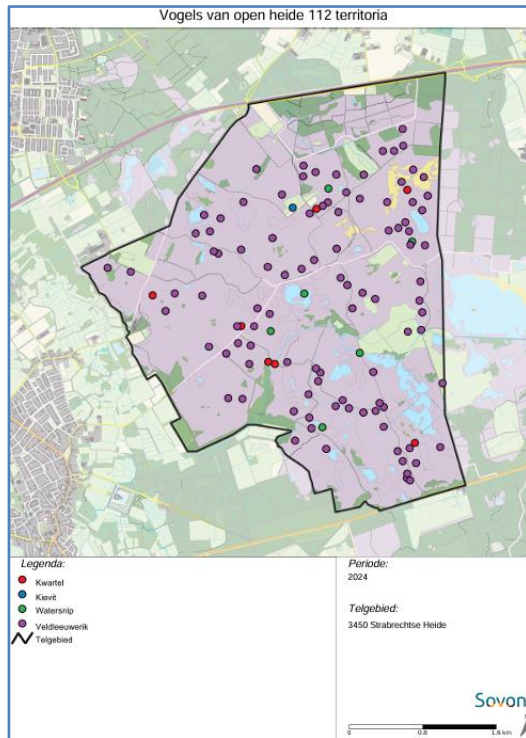
3.5.8 Kievit-groep, 106 territoria

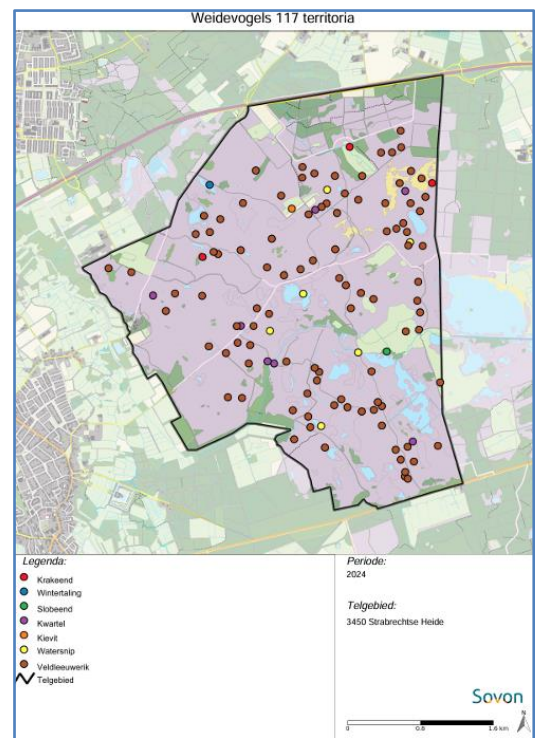
3.5.10 Wulp-groep 111 territoria

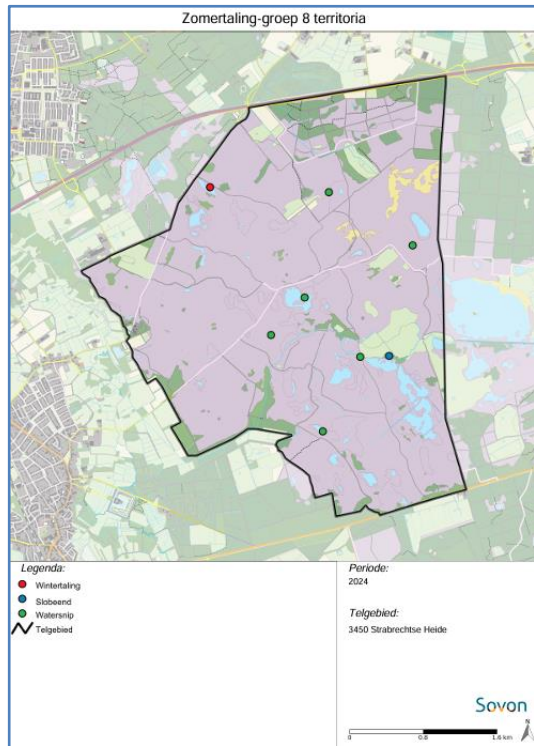
3.5.9 Vogels van open heide, 112 territoria

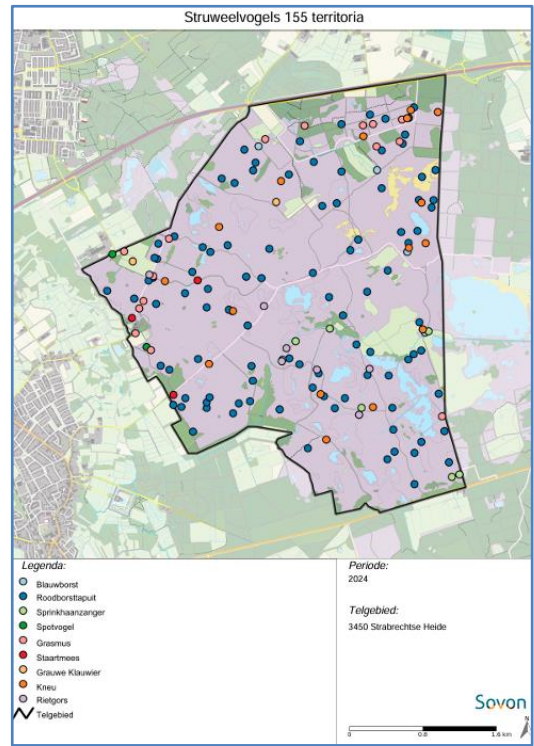
3.5.11 Weidevogels, 117 territoria

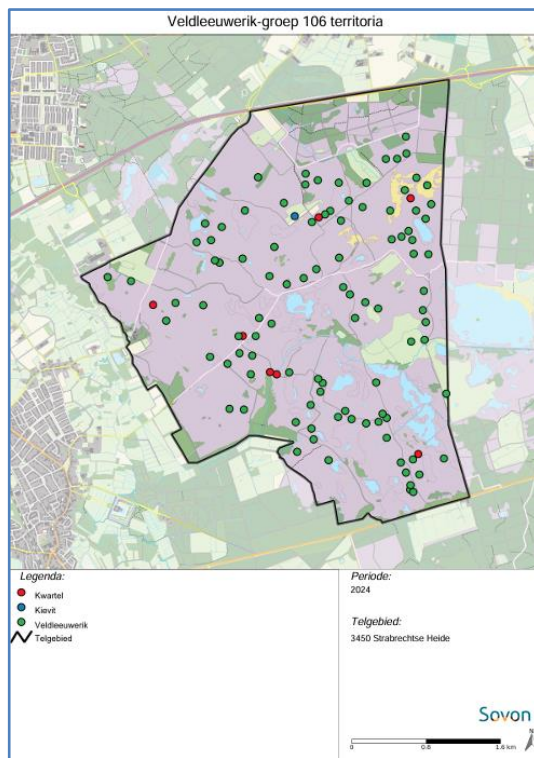
3.5.12 Zomertaling-groep, 8 territoria

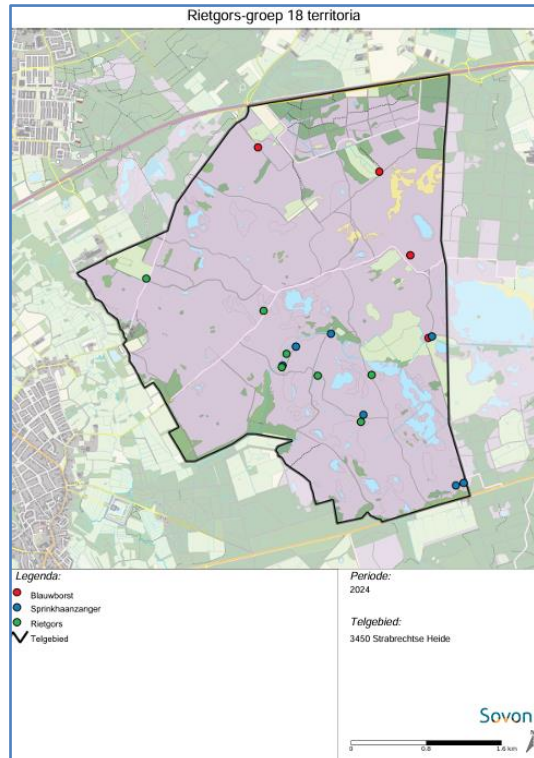
3.5.14 Struweelvogels 155 territoria

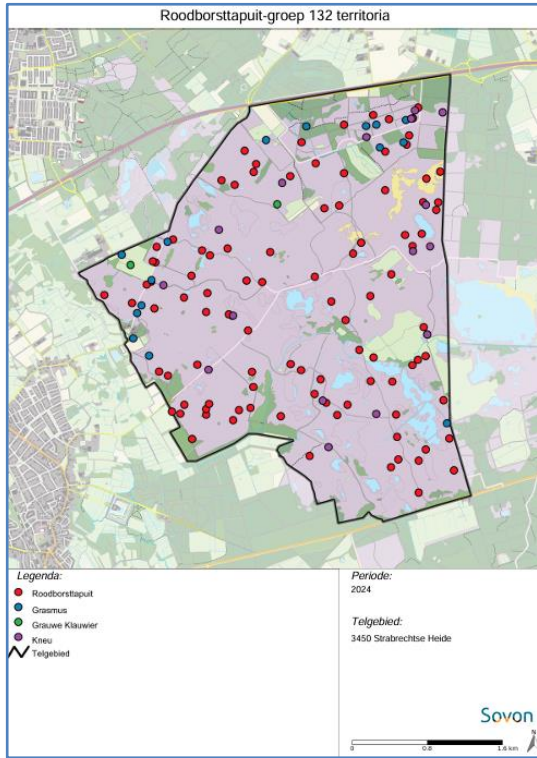
3.5.13 Veldleeuwerik-groep 106 territoria

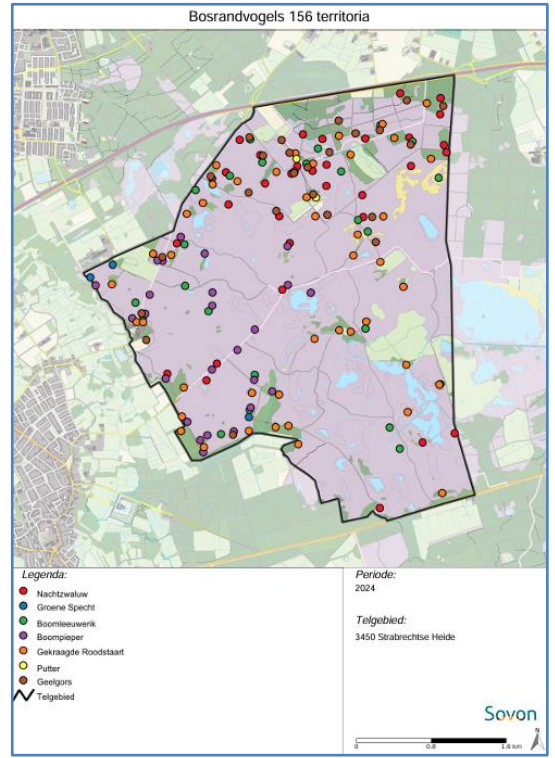
3.5.15 Rietgors-groep 18 territoria

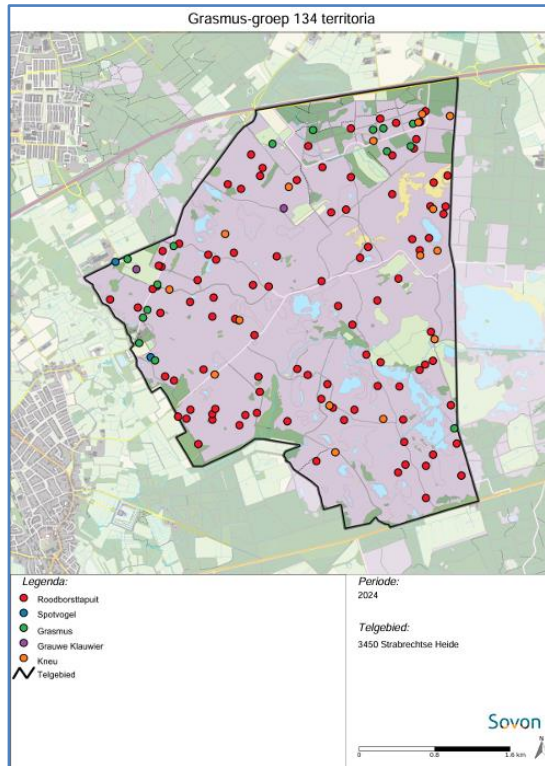
3.5.16 Roodborsttapuit-groep 132 territoria

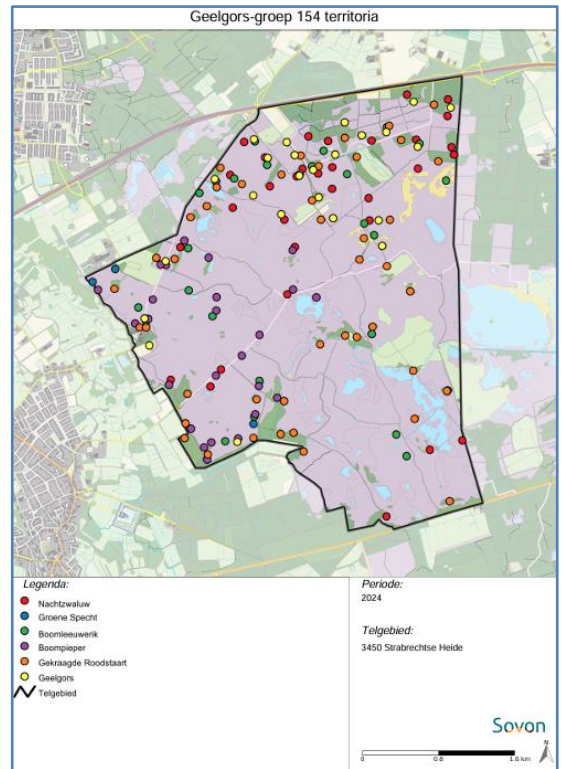
3.5.18 Bosrandvogels 156 territoria

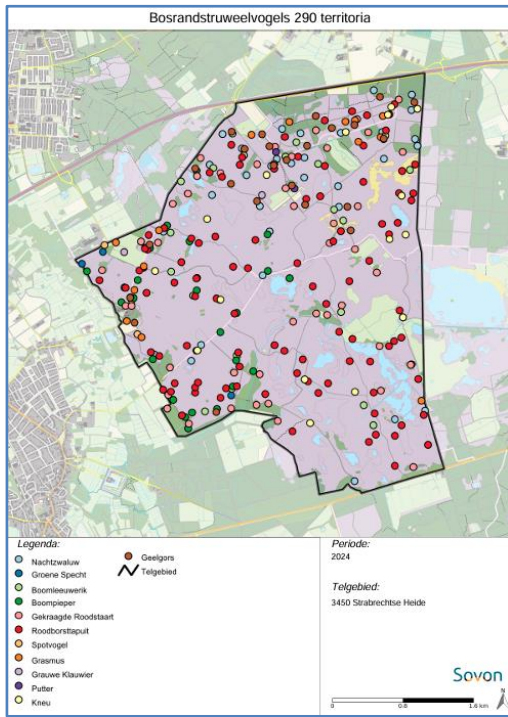
3.5.17 Grasmus-groep 134 territoria

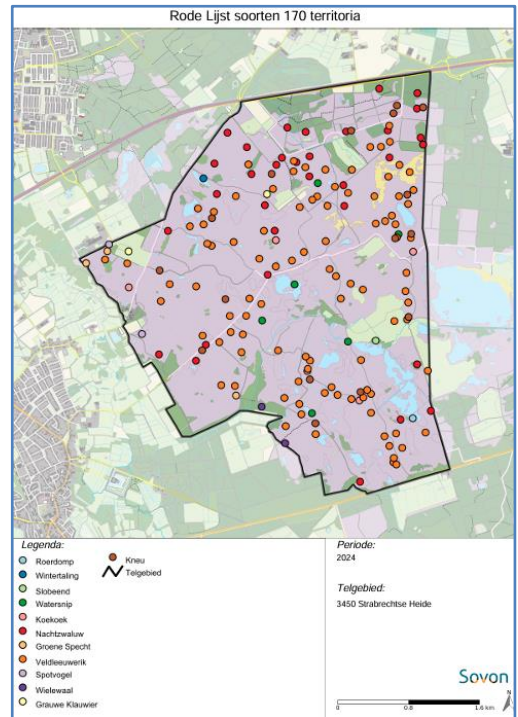
3.5.19 Geelgors-groep 154 territoria

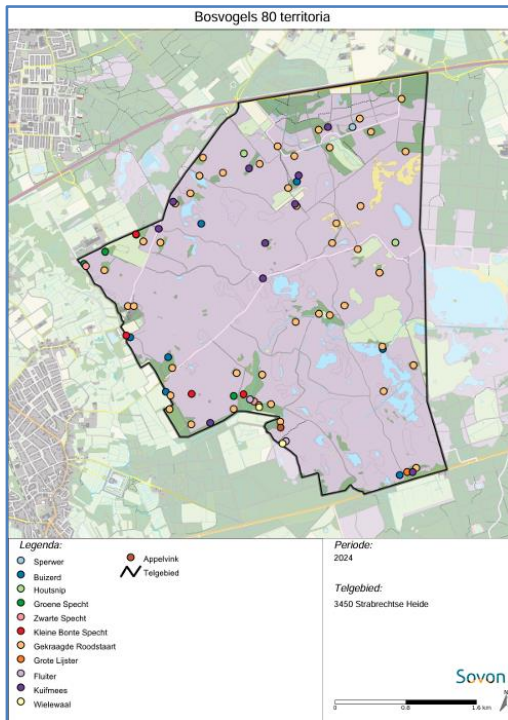
3.5.20 Bosrandstruweelvogels 290 territoria

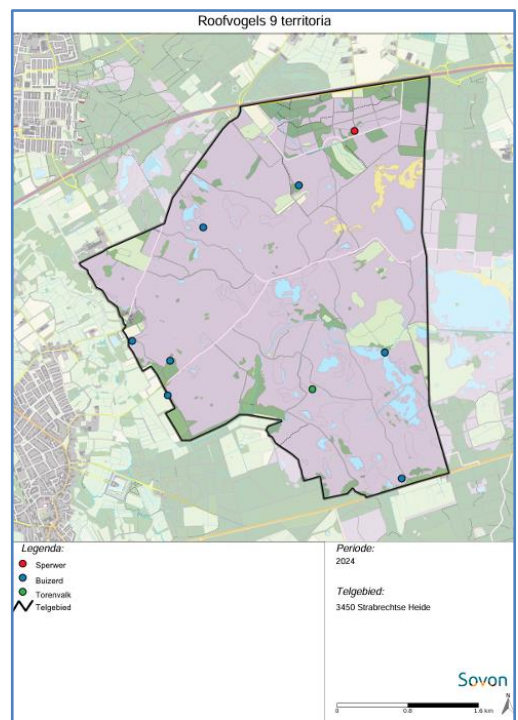
3.5.22 Rode Lijst soorten 170 territoria

3.5.21 Bosvogels, 80 territoria

3.5.23 Roofvogels 9 territoria

4 Bijlagen

4.1 Bijlage 1: Bijzondere Vogels Strabrechtse Heide 2023/2024

Dit overzicht bevat bijzondere vogelwaarnemingen die gemaakt zijn op de Strabrechtse Heide. Hierin zijn ook opgenomen de waarnemingen van bijzondere soorten van de telpost tussen het Grafven en het Beuven¹⁰.

Omdat dit verslag in het najaar van 2023 verschijnt en nog maar gegevens tot en met oktober beschikbaar zijn is de lijst voortaan met waarnemingen van oktober van het vorige jaar tot en met oktober van 2023

Maand	Datum	Soort	Bijzonderheden
2023			
Oktober	7	Smelleken	1
	10	Smelleken	1
	11	Visarend	1
	15	Buizerd	309
		Europese Kanarie	1
	16	Zilverplevier	1
		Rode Wouw	1
		Zeearend	1
		Buizerd	288
	17	Houtduif	27210
	21	Kraanvogel	37
		Visarend	1
	22	Casarca	10
		Kraanvogel	27
		Smelleken	1
	24	Vuurgoudhaan	1
	28	Blauwe Kiekendief	1
november	17	Kraanvogel	452
		Zilverplevier	1
2024			
januari	30	Oehoe	1
maart	8	Kraanvogel	43 en 418
		Zeearend	1
	9	Kraanvogel	1417
	10	Kraanvogel	145
	25	Kwak	1 nabij het Kiezelven
april	4	Oehoe	1 roepend exemplaar nabij het Starven
	30	Dwergmeeuw	1
		Visarend	1
		Rode Wouw	1
mei	1	Zwarte Stern	1
		Rode Wouw	1
		Rode Wouw	1
		Zwarte Wouw	2
	5	Kleinst Waterhoen	1 roepende vogel ten zuiden van het Beuven
		Witoogeend	1 op het Beuven
	12	Zomertortel	1
	Dwergmeeuw	1	
		Smelleken	1
	19	Slangenarend	1 Van 19 t/m 26 mei werd een (2 ^{de} kalenderjaar) Slangenarend waargenomen op diverse plaatsen op de hei.

¹⁰ De meeste gegevens komen van de site <http://strabrechtseheide.nl/telpost.htm?trektellen> en <https://waarneming.nl/>. Enkel de bijzondere soorten en de bijzondere aantallen zijn overgenomen. Gegevens gaan maar tot 30 oktober 2024, de dag van publiceren van dit rapport.

Strabrechtse Heide BMP Broedvogelcartering

Maand	Datum	Soort	Bijzonderheden
	26	Zwartkopmeeuw	2
		Kleine Zilverreiger	1
		Visarend	1
		Vale Gier	1
augustus	18	Purperreiger	1
		Draaihals	1
		Raaf	2
	21	Duinpieper	1
	25	Zwarte Ooievaar	1
	26	Zwarte Ooievaar	1
	27	Steenloper	1
	28	Duinpieper	1
	29	Visarend	1
		Duinpieper	2
	31	Zilverplevier	1
		Roodpootvalk	1
September	1	Zeearend	1
	3	Visarend	3
		Roodpootvalk	1
		Duinpieper	1
	6	Morinelplevier	1
		Visarend	1
	7	Zwarte Stern	2
		Visarend	1
		Grauwe Kiekendief	1
	8	Krombekstrandloper	1
		Visarend	3
		Roodpootvalk	2
		Smelleken	1
	9	Draaihals	1
	10	Smelleken	1
	15	Steppekiekendief	1
	23	Morinelplevier	1
	29	Smelleken	1
	30	Kwartel	5 liepen over het pad nabij Beuven
Oktober	5	Smelleken	1
	8	Patrijs	Een familie Patrijzen: 2 adult en 6 jonge vogels liepen midden op de hei
	15	Klapekster	1
	16	Kleine Rietgans	1
		Kraanvogel	28
		Grote Zilverreiger	14
		Koperwiek	1067
	25	Kraanvogel	320
		Rode Wouw	2

Met dank aan alle waarnemers.

4.2 Bijlage 2: Bijzondere broedvogels van het Beuven

Rondom het Beuven wordt niet meer intensief geïnventariseerd. Enkel de volgende soorten over de jaren 2015 t/m 2024 zijn geteld¹¹. In de kolommen staat het aantal territoria.

Soort	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
-------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

¹¹ Met dank aan Roel van de Heuvel

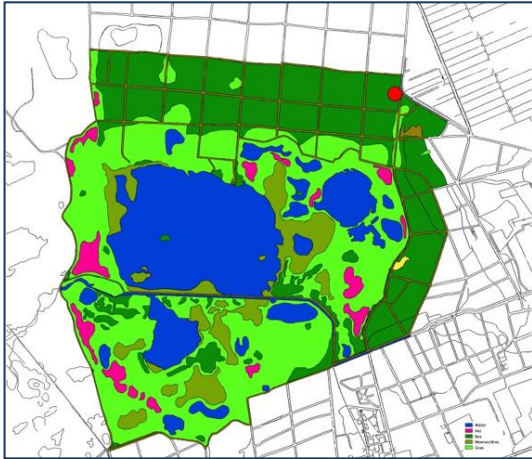
Strabrechtse Heide BMP Broedvogelcartering

Aalscholver	0	0	0	0	0	15 nesten	24 nesten	32 nesten	23 nesten	23 nesten
Appelvink	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Bergeend	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0
Braamsluiper	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Draaihals	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0
Fluiter	0	5	0	0	0	0	0	3	0	1
Geoorde fuut	12	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Grauwe Klauwier	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Grote Canadese Gans	2	1	1	1	1	4	2	2	1	2
Kleine Plevier	0	0	1	1	3	4	2	2	2	1
Kleinst Waterhoen	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kwartel	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Lepelaar	0	0	0	0	0	0	10 nesten	13 nesten	6 nesten	0
Nachtzwaluw	NGT	15	NGT	NGT	NGT	NGT	NGT	7	11	8
Paapje	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Pijlstaart	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Raaf	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Rietzanger	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0
Roerdomp	4	1	1	1	1	0	1	2	5	4
Spotvogel	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0
Sprinkhaanzanger	4	4	3	1	2	3	2	2	4	2
Vuurgoudhaan	0	3	0	0	0	1	0	0	1	0
Watersnip	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0
Woudaap	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Zomertaling	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0

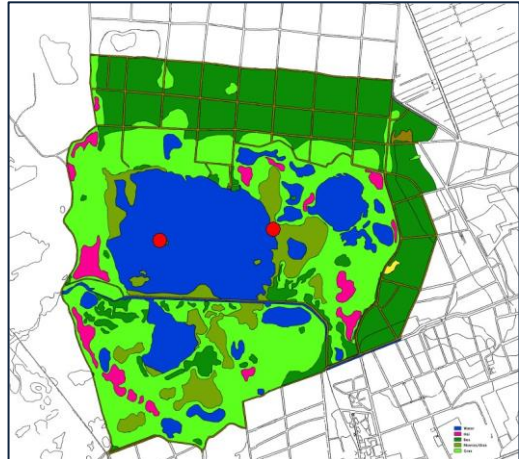
Heel bijzonder was de waarneming van een **Kleinst Waterhoen** binnen de datumgrenzen, dit is een nieuwe soort voor het gebied. De vogel is maar op 1 avond gehoord, maar dat was voldoende voor een territorium. Ook heel goed nieuws waren de 4 territoria Roerdomp, deze aantallen hebben we sinds 2016 niet meer gezien. Vermoedelijk kwam dit door de hoge waterstand. Verder ook uiterst bijzonder waren de twaalf territoria Geoorde Fuut, dat is een record voor het Beuven. Diverse paartjes met jongen zijn ook waargenomen. Helaas ontbrak de Grauwe Klauwier dit jaar, vermoedelijk omdat de locatie grotendeels onder water stond. Ook in 2024 werd weer een paar keer een zingende Draaihals binnen de datumgrenzen gehoord. Een paar Raven was ook weer aanwezig, maar ook dit jaar lijkt dit niet tot een broedgeval te hebben geleid. Vroeg in het seizoen zijn ook nog (slechts) 5 territoria Nachtzwaluw vastgesteld, later is niet meer gezocht. Mogelijk zijn er daarna nog vogels bijgekomen of dit was een gevolg van de hoge waterstand in het gebied.

Veel stukken bos stonden ook onder water, waardoor de aantallen mogelijk lager waren.

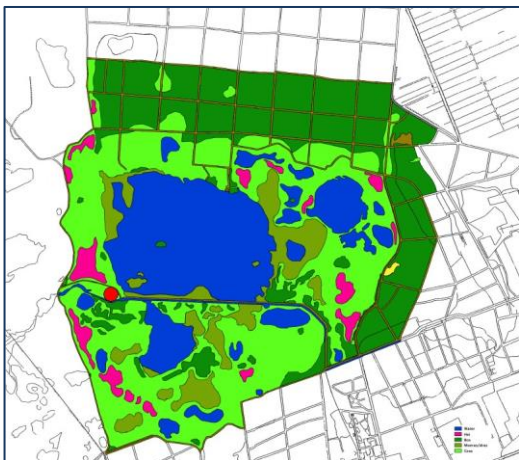
Appelvink, 1 territorium

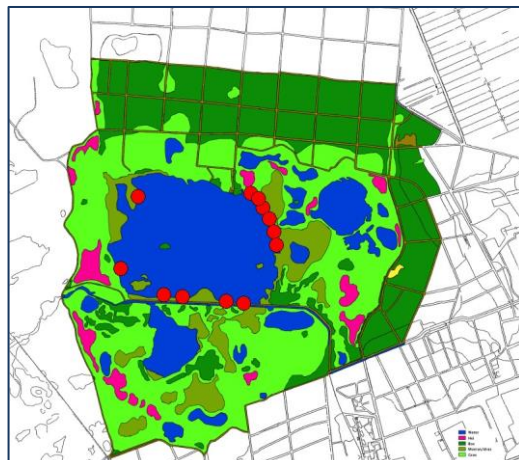
Grote Canadese Gans, 4 territoria

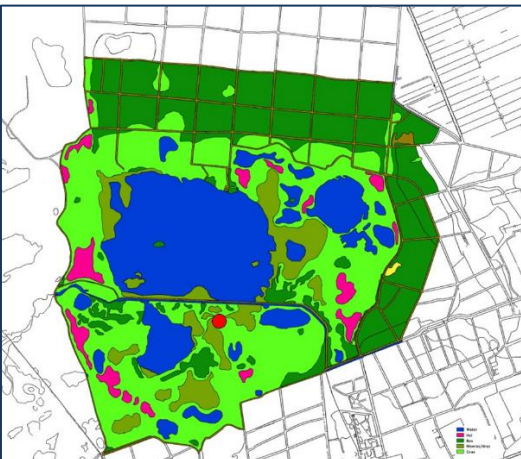
Draaihals, 1 territorium

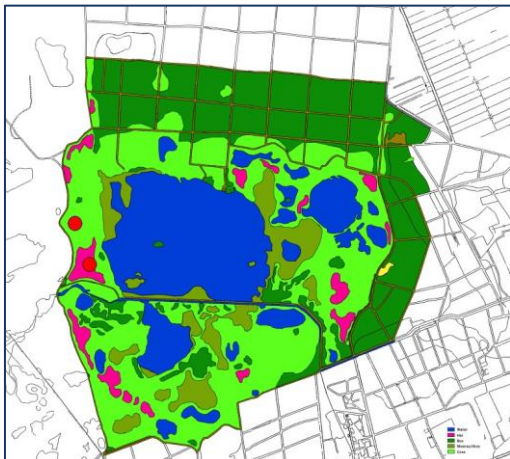
Georde Fuut, 12 territoria

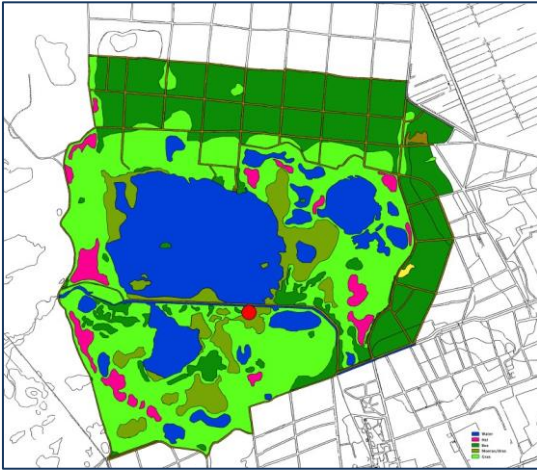
Kleinst Waterhoen 1 territorium

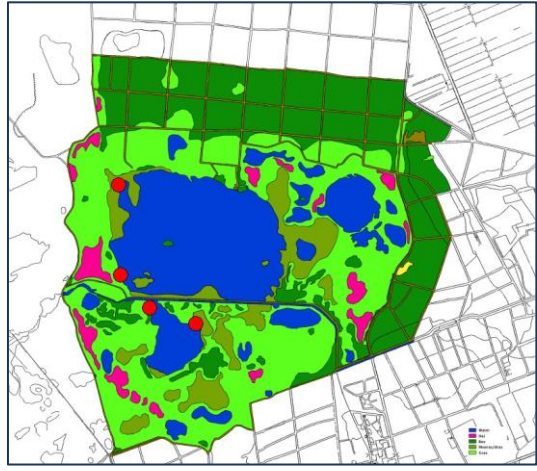
Kwartel, 2 territoria

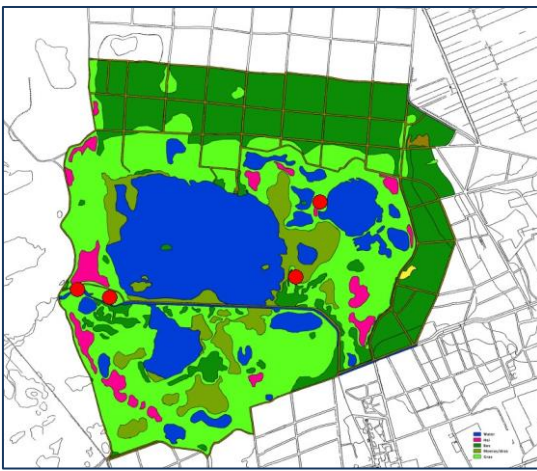
Raaf, 1 territorium

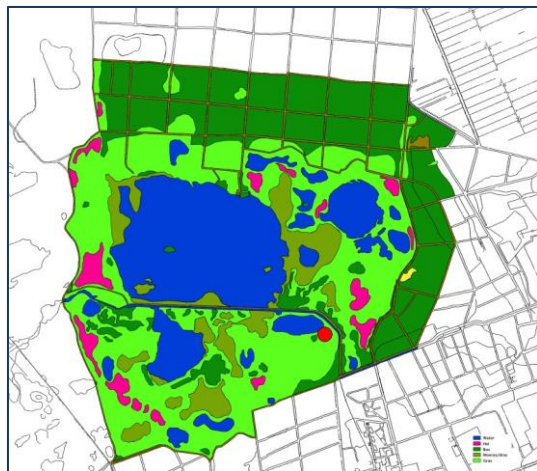
Roerdomp, 4 territoria

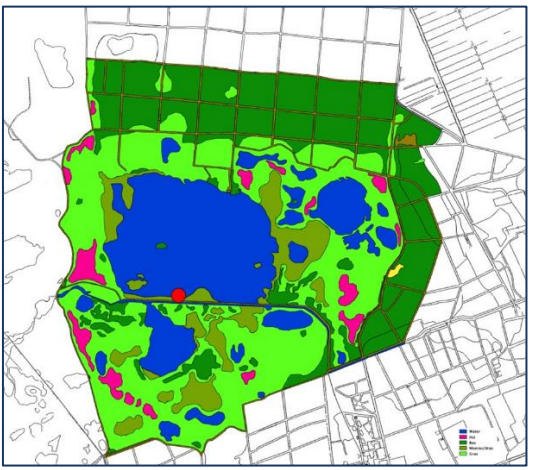
Sprinkhaanzanger, 4 territoria

Watersnip, 1 territorium

Zomertaling, 1 territorium

5 Colofon

<i>Auteur</i>	<i>jaar</i>	<i>Naam</i>
Werkgroep voor natuurbehoud en milieubeheer Stadsgewest Eindhoven	1972	<i>Paarsboek Strabrechtse Heide / E9</i>
Smits, Jap, et. al	1996	<i>Het Land van Peel en Maas, Natuurgebieden in Zuidoost Nederland. Staatsbosbeheer Roermond</i>
Sovon	2018	<i>Vogelatlas van Nederland</i>
Nils van Duivendijk	2022	<i>Handboek Europese Vogels (deel 1 en 2)</i>
Sovon Jan-Willem Vergeer, et. al	2023	<i>Handleiding Sovon Broedvogelmonitoring BMP en Kolonievogels, Sovon, Nijmegen</i>
Geert Engels, i.o.v. Staatsbosbeheer	2001 t/m 2023	<i>Broedvogelkartering Strabrechtse Heide 2001 t/m en 2023</i>
Geert Engels	2024	<i>Foto Bonte Vliegenvanger omslag</i>
Microsoft	2012	<i>Satellietfoto's</i>
TopoGPS-app	2020	<i>Kaartmateriaal</i>
Sovon		<i>Soortenkaartjes. Deze komen uit het Avimap-systeem. Beschrijvingen bij de soorten.</i>
<i>KNMI</i>		<i>KNMI - Archief maand/seizoen/jaaroverzichten</i>
<i>Foto voorzijde</i>		<i>Geert Engels, De Plaetse Heeze</i>

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbenden noch mag het zonder schriftelijke toestemming worden gebruikt voor commerciële toepassingen en/of voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

De auteur besteedt de grootst mogelijke aandacht aan de juistheid van informatie in dit rapport. Fouten zijn echter niet volledig uit te sluiten. U kunt daarom geen rechten ontleen aan deze teksten.